

OPOLSKI PAŃSTWOWY WOJEWÓDZKI INSPEKTOR SANITARNY

**STAN SANITARNY
WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO
W 2024 ROKU**

© Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Opolu, 2025

Wszelkie prawa zastrzeżone

Prawa autorskie do niniejszego opracowania przysługują Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu.

Kopiowanie, przetwarzanie w systemach elektronicznych, tłumaczenie oraz jakiegokolwiek inne wykorzystanie niniejszego opracowania lub jego fragmentu wymaga wskazania autorów opracowania i źródła.

Raport o stanie sanitarnym województwa opolskiego zawiera dane na dzień 31 grudnia 2024 r.

Zdjęcia wykorzystane w opracowaniu: www.pixabay.com,
zasoby własne WSSE w Opolu

Opole, marzec 2025 r.

Wydawca:

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Opolu
ul. Mickiewicza 1
45-367 Opole

tel.: 77 442 69 01

<https://www.gov.pl/web/wsse-opole>

e-mail: sekretariat.wsse.opole@sanepid.gov.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
I. Działania podejmowane w związku z wystąpieniem powodzi	7
II. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych	12
III. Monitoring jakości wody przeznaczonej do spożycia, basenów i kąpielisk	30
IV. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej	41
V. Stan sanitarny podmiotów leczniczych	46
VI. Stan sanitarny środowiska pracy	57
VII. Stan sanitarny szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych	74
VIII. Stan sanitarny obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku	83
IX. Zapobiegawczy nadzór sanitarny	95
X. Działalność w zakresie promocji zdrowia	98
XI. Higiena radiacyjna	108
XII. Nadzór nad środkami zastępczymi	113
XIII. Działalność laboratoryjna	116
XIV. Podsumowanie	121

Szanowni Państwo,

Przedstawiam Państwu raport o stanie sanitarnym województwa opolskiego za 2024 rok.

Prezentowana publikacja została opracowana na podstawie sprawozdań i materiałów przekazanych przez 11 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa opolskiego oraz informacji przygotowanych przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Opolu.

W niniejszym dokumencie prezentujemy szczegółowe analizy oraz wyniki naszych badań, które obejmują kluczowe aspekty zdrowia publicznego, takie jak: jakość wody pitnej, stan higieniczny placówek użyteczności publicznej, a także działania podejmowane w zakresie profilaktyki chorób zakaźnych.

Miniony rok był szczególnie wymagający ze względu na powódź, która dotknęła województwo opolskie. Inspekcja sanitarna, poprzez monitorowanie jakości wody, nadzór na jakością i bezpieczeństwem żywności, działania przeciwepidemiczne, szczepienia ochronne oraz edukację społeczeństwa, odegrała kluczową rolę w zarządzaniu kryzysowym.

Zgodnie z art. 12 a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 416) przekazuję niniejsze opracowanie Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu, władzom administracyjnym województwa opolskiego, a także inspekcjom i służbom, z którymi współpracujemy, celem skutecznego reagowania na bieżące wyzwania sanitarno-epidemiologiczne.

dr n. med. Anna Matejuk

Opolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

Wstęp

W 2024 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa opolskiego działała, jak w latach poprzednich, na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o *Państwowej Inspekcji Sanitarnej*. Państwowa Inspekcja Sanitarna została powołana w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed wpływem szkodliwych i uciążliwych czynników środowiskowych, zapobieganiu powstawania chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Do zakresu działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej należą wszystkie kluczowe obszary mające bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo zdrowotne społeczeństwa, m.in. w zakresie bezpieczeństwa wody pitnej, żywności i żywienia, suplementów diety, chemikaliów, kosmetyków, produktów biobójczych, warunków pracy, wypoczynku, nauczania i wychowania, a także udzielania świadczeń zdrowotnych.

Jednostki organizacyjne Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego, w liczbie 11 Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych i Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Opolu, wykonywały swoje zadania, sprawując zapobiegawczy i bieżący nadzór sanitarny, prowadząc działalność przeciwepidemiczną oraz oświatową, promującą zdrowie. Podejmowane były wielopłaszczyznowe działania przeciwepidemiczne związane ze zwalczaniem chorób zakaźnych, w tym: grypy, zakażeń RSV i krztuśca.

W ramach realizowanych zadań pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego przeprowadzili ogółem: **25586** kontroli i wywiadów epidemiologicznych, wydali **5170** decyzji merytorycznych i płaćniczych dotyczących likwidacji stwierdzanych uchybień, nałożyli **364** mandaty karne na kwotę **93 980 zł**. Pracownicy laboratorium wykonali ogółem **144 324** badania i pomiary (chemicznych, fizycznych i mikrobiologicznych).

Struktura organizacyjna, nowoczesne wyposażenie Działu Laboratoryjnego oraz wyszkolona kadra pozwoliły Państwowej Inspekcji Sanitarnej na obiektywną ocenę stanu sanitarnego województwa, która uwzględniała zarówno istniejące, jak i mogące się pojawić zagrożenia dla zdrowia ludności Opolszczyzny. Prowadzenie badań laboratoryjnych oraz dokonywanie bieżących ocen stanu sanitarnego województwa umożliwiało monitorowanie sytuacji epidemiologicznej i sanitarnej, a w sytuacjach tego wymagających - skuteczną interwencję.

Państwowa Inspekcja Sanitarna, jako instytucja odpowiedzialna za kontrolę i nadzór nad warunkami sanitarnymi, stanęła przed ogromnym wyzwaniem, jakim była powódź w województwie opolskim. Z najważniejszych zadań, jakie podejmowała, było:

- monitorowanie jakości wody pitnej,
- nadzór na jakością i bezpieczeństwem żywności oraz stanem higienicznym obiektów żywieniowo-żywnościowych,
- dystrybucja preparatów szczepionkowych na potrzeby służb pracujących przy usuwaniu skutków powodzi, personelu medycznego i społeczności lokalnej z zalanych terenów,
- edukacja i informowanie społeczeństwa na temat zasad higieny, poekspozycyjnych szczepień ochronnych, bezpiecznego stosowania środków dezynfekcyjnych oraz ryzyka związanego z ich używaniem.

Rozmieszczenie Powiatowych Stacji Sanitarno - Epidemiologicznych i Oddziałów Laboratoryjnych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu

Województwo opolskie:

- * powierzchnia – 9 412 km²
- * ludność – 933 349
- * gęstość zaludnienia – 100 osób / km²
- * miasta – 37
- * największe: Opole – 126 300 mieszkańców,
- * powiaty – 11, 1 miasto na prawach powiatu
- * gminy – 71 (3 gminy miejskie, 34 gminy wiejskie i 34 gminy miejsko-wiejskie).

I. Działania podejmowane w związku z wystąpieniem powodzi

Z powodu intensywnych opadów deszczu w dniu 14 września 2024 r. na terenie województwa opolskiego doszło do powodzi. Powódź i miejscowe podtopienia dotknęły 7 powiatów województwa opolskiego, w których wprowadzono stan klęski żywiołowej. Najbardziej ucierpiały tereny powiatu nyskiego, prudnickiego, głubczyckiego i brzeskiego w następujących obszarach:

1. Uszkodzenia sieci wodociągowej i zakłócenia w dostawie wody pitnej dla ludzi oraz zalane studnie przydomowe, będące jedynym źródłem zaopatrzenia w wodę do spożycia na terenach objętych powodzią.

Najtrudniejsza sytuacja w zakresie dostępu do wody przeznaczonej do spożycia na terenie województwa wystąpiła w powiecie nyskim, głubczyckim i prudnickim. Doszło tam do zalania ujęć wody oraz przerwania sieci dystrybucyjnych wody pitnej. Największemu uszkodzeniu uległy sieci wodociągowe w gminie Głuchołazy, zwłaszcza w miejscowościach: Głuchołazy, Bodzanów, Pokrzywna, Jarnołówce, Burgrabice, Gierałcice oraz w mieście Nysa. Na terenach dotkniętych stanem klęski żywiołowej występowały także przerwy w dostawach prądu. W trakcie trwania powodzi oraz prowadzenia działań naprawczych przez administratorów wodociągów mieszkańcy mieli zapewnione alternatywne źródła wody pitnej o odpowiedniej jakości (beczkowozy, woda w opakowaniach jednostkowych) oraz tam gdzie była taka możliwość techniczna, woda dostarczana była z innego wodociągu siecią wodociągową. W pozostałych wodociągach, które nie zostały uszkodzone, a zaopatrywały miejscowości, dotknięte powodzią prewencyjnie zalecano spożycie wody po przegotowaniu. Od dnia 14.10.2024 r. wszystkie wodociągi zaopatrujące tereny województwa opolskiego pracowały już bez zakłóceń. Woda z ww. wodociągów spełniała wymagania określone w rozporządzeniu *Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi* i była przydatna do spożycia.

Ponadto organy PIS prowadziły monitoring studni przydomowych, będących jedynym źródłem zaopatrzenia w wodę do spożycia, na terenach objętych powodzią. **Nadzorem objęto 77 indywidulanych studni przydomowych**, z czego badania wody przeprowadzono w 75 studniach (właściciele 2 studni z powiatu prudnickiego nie podjęli kontaktu z organami PIS). W 48 studniach, pomimo kilkakrotnie przeprowadzonych zabiegów mających na celu poprawę jakości wody i kilkakrotnego badania pobranych próbek, woda pozostała niezdatna do spożycia.

Informacje, dotyczące jakości wody ze studni indywidualnych, zostały przekazane przez właściwych terenowo PPIS do władz gmin, z pouczeniem o zapewnieniu mieszkańcom wody odpowiedniej jakości zgodnie z *art. 3 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*, co należy do zadań własnych gminy.

2. Zalane podmioty wykonujące działalność leczniczą.

W wyniku powodzi **5 obiektów służby zdrowia zostało zalanych** wodą powodziową, wskutek czego zniszczeniu uległo ich wyposażenie:

- 2 obiekty szpitalne (w powiecie nyskim),
- 1 obiekt świadczący ambulatoryjne świadczenia zdrowotne (w powiecie prudnickim),
- 2 praktyki zawodowe (w powiecie nyskim).

W Nysie w związku z brakiem możliwości świadczenia usług medycznych w szpitalu, został uruchomiony na terenie miasta Tymczasowy Wojskowy Szpital Polowy, zorganizowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Działalność lecznicza szpitala polowego obejmowała: szczepienia ochronne, przyjęcia ambulatoryjne, wstępne badania i stabilizację stanu zdrowia pacjentów.

Na bieżąco kontrolowano stan sanitarno-higieniczny podmiotów leczniczych, które wznawiały działalność po powodzi lub działały w trakcie jej trwania, w celu zapewnienia bezpieczeństwa pacjentom. W 2024 r. 3 obiekty, w tym 2 szpitale, wznowiły swoją działalność.

3. Zalane lub podtopione obiekty użyteczności publicznej oraz cmentarze.

W wyniku powodzi **doszło do zalania 1 Domu Pomocy Społecznej** (powiat głubczycki), w wyniku czego zniszczeniu uległy pomieszczenia poniżej poziomu terenu, obejmujące m.in.: pralnię, kotłownię, magazyny kuchenne, pokój gościnny, rehabilitację, szatnie pracowników. Pomieszczenia zostały wyłączone z użytkowania do czasu przeprowadzenia generalnego remontu.

Na skutek powodzi doszło także do zalania, bądź lekkiego podtopienia wodami opadowymi

5 cmentarzy:

- cmentarz w Lewinie Brzeskim (powiat brzeski),
- cmentarze w Moszczance i Mochowie (powiat prudnicki),
- cmentarze w Bukowie i Przełęku (powiat nyski).

Po opadnięciu wód gruntowych na terenie cmentarzy, tam gdzie wody utrzymywały się najdłużej, przeprowadzono dezynfekcję i odkażanie nekropolii.

Działalność przeciwepidemiczna

W związku z powodzią wprowadzono od 18.09.2024 r. monitorowanie sytuacji epidemicznej w kierunku wybranych jednostek chorobowych mających związek z powodzią. Do dnia 26.11.2024 r. (obowiązkowego terminu raportowania do GIS) zaobserwowano niewielki wzrost zachorowań przenoszonych drogą pokarmową: zatrucia pokarmowe i nieżyty żołądkowo-jelitowe (razem 87), wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez norowirusy (7), wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy (10), salmonelozę (9), biegunki u dzieci do lat 2 (13). Ponadto zgłoszono 1 ognisko 2- osobowe rodzinne z Opola wywołane przez pałeczki *Salmonella enteritidis*. Zgłoszone zachorowania nie miały charakteru epidemii. Nie zgłoszono zachorowań na: dur brzuszny, dur rzekomy, wzv A, czerwone, leptospirozę, tężec.

Ponadto podejmowane były następujące działania:

- koordynowano organizację tymczasowych stacjonarnych i mobilnych punktów szczepień założonych przez lokalne podmioty lecznicze oraz stowarzyszenia pozarządowe,

- punkty szczepień na bieżąco zaopatrywano w szczepionki: p/durowi brzuszemu, p/ tężcowi, p/wzw A - na potrzeby służb pracujących przy usuwaniu skutków powodzi, personelu medycznego i społeczności lokalnej z zalanych terenów,
- podczas powodzi rozdysponowano następującą ilość szczepionek: p/tężcowi 5612 dawek, p/wzw A 265 dawek, p/durowi 210 dawek, p/tężcowi i durowi brzuszemu 240 dawek.
- na bieżąco dostarczano środki dezynfekcyjne do dezynfekcji powierzchni i wody w studniach (chloraminę, tabletki Jasol Solid, Javel, Virkon) z Centralnej Bazy Rezerw Sanitarno-Przeciwpidemicznych, zgodnie ze złożonymi zapotrzebowaniami przez PSSE,
- monitorowano sytuację w zakresie chorób zakaźnych, zatruc pokarmowych oraz zatruc środkami chemicznymi (m.in.: chlorem) osób biorących udział w usuwaniu skutków powodzi,
- prowadzono na bieżąco działalność edukacyjno - informacyjną na temat chorób zakaźnych, poekspozycyjnych szczepień ochronnych, bezpiecznego stosowania środków dezynfekcyjnych oraz ryzyka związanego z ich używaniem.

Działalność w zakresie nadzoru nad obiektami żywności i żywienia

W zakresie nadzoru na jakością i bezpieczeństwem żywności oraz stanem higienicznym obiektów żywieniowo - żywnościowych dokonywano analizy ryzyka tego obszaru i zmieniono plan pobierania próbek żywnościowych do badań dla powiatów, które mogłyby mieć trudności z jego realizacją. Zdecydowano, aby na zalanych terenach pobierane były przede wszystkim próbki w ramach dochodzeń epidemiologicznych, zatruc pokarmowych, interwencji, podejrzenia niezgodności lub działań RASFF.

W okresie od 17 września 2024 r. do grudnia 2024 r. prowadzone były kontrole w obiektach żywieniowo - żywnościowych:

- sklepach,
- super i hiper marketach,
- zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego (restauracje, bary itd.),
- zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego (stołówki w szkołach, przedszkolach, sklepiki szkolne itd.).

Podczas kontroli tych obiektów sprawdzono przede wszystkim stan sanitarny obiektów, możliwość zaopatrzenia w wodę o odpowiedniej jakości, możliwość zapewnienia warunków chłodniczych produktom wymagającym chłodzenia oraz sposób utylizacji żywności zalanej. Ponadto w wyniku ustaleń GIS z GLW podjęto współpracę obu Inspekcji w zakresie informowania o decyzjach wydanych w sprawie utylizacji produktów pochodzenia zwierzęcego w nadzorowanych zakładach oraz o przypadkach padłych zwierząt na fermach i w innych zakładach hodowli zwierząt. Było to kluczowe, aby zapobiec wprowadzeniu skażonych produktów do obrotu, zarówno na terenie tego samego powiatu jak i powiatów ościennych.

Na terenie województwa opolskiego przeprowadzono w związku z wystąpieniem powodzi **552 ponadplanowe urzędowe kontrole sanitarne w 518 wytypowanych, w wyniku przeprowadzonej oceny ryzyka pod względem zasięgu fali powodziowej, w zakładach żywieniowo - żywnościowych.**

Od 20.09.2024 r. Oddział Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku WSSE w Opolu organizował wsparcie dla PSSE w Nysie we wzmożonych działaniach kontrolnych w obiektach żywieniowo - żywnościowych, związanych z bezpośrednim zalaniem obiektów, jak i wzrostem próśb o interwencję i zapytaniami w kwestiach merytorycznych, dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa żywności.

Działalność w zakresie nadzoru nad placówkami nauczania i wychowania

Z uwagi na zalanie i lokalne podtopienia na terenie 3 powiatów: brzeskiego, nyskiego i głubczyckiego okresowo **nie funkcjonowało ogółem 39 placówek** oświatowych, opiekuńczych i wychowawczych, w tym:

- 3 żłobki,
- 10 publicznych przedszkoli,
- 15 publicznych szkół podstawowych,
- 1 świetlica terapeutyczna (plus dwa oddziały w innych obiektach),
- 1 placówka opiekuńczo - wychowawcza socjalizacyjna dom dziecka,
- 2 szkoły muzyczne,
- 1 internat,
- 6 szkół średnich (w tym 1 zespół szkół technicznych).

Organy prowadzące i dyrektorzy placówek zapewniali w miarę możliwości odpowiednie warunki podopiecznym. Uczniowie wyjeżdżali na zielone szkoły, wykorzystywano do nauki i opieki inne dostępne obiekty, a także organizowano zajęcia online.

Ponadto około 50 placówek zawiesiło zajęcia na około 1-3 dni z powodu zalania dróg dojazdowych lub terenu wokół obiektów oraz zapobiegawczo przed nadejściem fali powodziowej.

Pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży stale współpracowali z przedstawicielami jednostek oświatowych i wychowawczych w związku z dynamiczną sytuacją powodziową. Na bieżąco udzielali merytorycznych porad i zaleceń przed ponownym uruchomieniem obiektów. Przeprowadzili łącznie **20 kontroli** stanu sanitarnego placówek, 3 wizytacje miejsc wyznaczonych dla ewakuowanej ludności, a także dokonali **ogłędzin 20 obiektów**.

Od 05.11.2024 roku w powiatach dotkniętych powodzią funkcjonowały wszystkie placówki oświatowo-wychowawcze. Podczas remontów prowadzonych w tych obiektach dbano o zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom/uczniom, a uciążliwe prace organizowano po zakończeniu zajęć.

Działalność informacyjno-edukacyjna

W ramach działalności informacyjno – edukacyjnej dostarczano (w wersji papierowej, poprzez media społecznościowe, stronę internetową) mieszkańcom terenów objętych powodzią oraz osobom biorącym udział przy usuwaniu skutków powodzi ulotki/infografiki opracowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną pt.: Informacja dla powodzian – informacja o wodzie do picia, Informacja dla powodzian – informacja o żywności, Informacja dla powodzian – informacja o zapobieganiu chorobom zakaźnym oraz film w formacie mp.4 pt. Bezpieczeństwo żywności podczas powodzi. Materiały informacyjne oraz komunikaty dotyczące przydatności wody do

spożycia dla ludzi na zalanych obszarach publikowane były na stronach internetowych stacji oraz na portalach społecznościowych. Opublikowano i udostępniono 28 raportów nt. przydatności wody do spożycia i 8 informacji na temat szczepień ochronnych, postępowania z zalaną żywnością, lekami oraz usuwaniem zanieczyszczeń (36 postów, 214414 internautów).

Ponadto na bieżąco przekazywano informacje oraz komunikaty poprzez media lokalne i ogólnopolskie w zakresie, m.in.:

- bieżącej sytuacji epidemiologicznej zalanych terenów,
- wielokierunkowych działań profilaktycznych mających na celu ograniczania negatywnych skutków powodzi - przestrzeganie zasad higieny, bezpieczeństwo żywności, realizacja szczepień ochronnych, prawidłowe sprzątanie i oczyszczanie domów,
- jakości i dostępności wody przeznaczonej do spożycia na określonych terenach.

 INFORMACJA DLA POWODZIAN	 INFORMACJA DLA POWODZIAN
Informacje o wodzie do picia Fala powodziowa niesie ze sobą zanieczyszczenia biologiczne, fizyczne i chemiczne groźne dla zdrowia i życia ludzi i zwierząt. W trakcie powodzi i po opadnięciu wody, studnie i zbiorniki wodne nie mogą być źródłem wody do picia. W celu uzyskania wody bezpiecznej dla zdrowia należy bezwzględnie wszystkie studnie doprowadzić do odpowiedniego stanu technicznego tj. oczyścić je, zdezynfekować, a następnie potwierdzić badaniami przydatność do spożycia. UWAGA! Na zalanym terenie pij tylko wodę butelkową lub z beczkowszu Na terenie dotkniętym powodzią mogą występować problemy z dostępem do wody pitnej. Woda kranowa może nie nadawać się do spożycia albo może być zdatna do spożycia tylko po przegotowaniu. Za zaopatrzenie mieszkańców w wodę odpowiada gmina i powodziantom zwłaszcza tam gdzie nie ma możliwości gotowania wody, powinna być dostarczana bezpieczna woda w opakowaniach jednostkowych. https://www.gov.pl/web/wsse-opole	Informacje o żywności Wyrzuc całą żywność, która miała kontakt z wodą powodziową (bez względu na to w jakim jest opakowaniu) Nie należy spożywać warzyw i owoców pochodzących z terenów zalanych oraz produktów, które: • zostały zalane lub zawiłgocone, nawet jeśli nie wykazują oznak zepsucia • mają zmieniony zapach, barwę czy konsystencję • mają widoczną pleśń lub zapach spleśniały, stęchły • są w widoczny sposób zanieczyszczone lub posiadają obcy lub chemiczny zapach • są w opakowaniach pozbawionych etykiet i nie jest znany ich skład oraz termin przydatności do spożycia • są w puszkach o wydętych wieczkach (tzw. zbombażowane konserwy) Należy zwrócić szczególną uwagę na środki spożywcze podawane dzieciom i osobom starszym. https://www.gov.pl/web/wsse-opole

Rysunek 1. ulotki opracowane dla powodziń – źródło własne.

II. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych

W 2024 r., podobnie jak i w latach ubiegłych, rejestracja zachorowań na choroby zakaźne oraz zgonów z ich powodu, prowadzona była na podstawie zgłoszeń przekazywanych Państwowej Inspekcji Sanitarnej przez lekarzy i diagnostów laboratoryjnych w oparciu o *ustawę z dnia 5 grudnia 2008 roku o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi*. Zgłoszenia zachorowań były weryfikowane i klasyfikowane według obowiązujących w Unii Europejskiej kryteriów definicji przypadków chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego.

W 2024 r. **nie odnotowano** między innymi zachorowań na: cholerę, dur brzuszny, dury rzekome, węglik, tularamię, tężec, błonicę, malarię.

Odnutowano **spadek** zachorowań wybranych jednostek chorobowych przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 1. Zestawienie wybranych jednostek chorobowych, z odnotowanym spadkiem liczby zachorowań w województwie opolskim w 2023 r. w stosunku do 2024 r.

Lp.	Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w 2023 roku	Liczba zachorowań w 2024 roku
1	Borelioza	715	680
2	Kleszczowe zapalenie mózgu	7	5
3	Ospa wietrzna	6 468	3 844
4	WZW typu A	26	9
5	WZW typu B ostre	2	1
6	WZW typu C przewlekłe i bliżej nieokreślone	83	70
7	Czerwonka	3	1
8	Grypa potwierdzona zgodnie z definicją przypadku	666	453
9	Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)	6 890	4375
10	Świnka	26	9
11	Nowo wykryte zakażenia HIV	61	38

Na poprawę sytuacji epidemiologicznej mają wpływ szczepienia ochronne jak i nadzór nad stanem sanitarno-technicznym podmiotów udzielających świadczenia zdrowotne, przestrzeganie procedur zapobiegających zakażeniom szpitalnym, prowadzenie działalności oświatowo – edukacyjnej i wzrost świadomości prozdrowotnej społeczeństwa.

Jednak, pomimo podjętych ww. działań w województwie opolskim w 2024 r., zarejestrowano **wzrost** niektórych zachorowań, w stosunku do 2023 r.

Tabela 2. zestawienie wybranych jednostek chorobowych, z odnotowanym wzrostem zachorowań w województwie opolskim w 2023 r. w stosunku do 2024 r.

Lp.	Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w 2023 roku	Liczba zachorowań w 2024 roku
1.	Salmoneloza – zatrucia pokarmowe	194	262
2.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe (ogółem)	586	735
3.	Wirusowe zakażenia jelitowe (ogółem)	561	700
4.	WZW typu B przewlekłe i bliżej nieokreślone	77	93
5.	Różyczka	0	6
6.	Odra	1	4
7.	Krztusiec	40	527

Wybrane jednostki chorobowe pogrupowane pod względem dróg ich szerzenia się i metod zapobiegania.

1. Zatrucia i zakażenia pokarmowe

W 2024 r. liczba zatruc pokarmowych wywołanych przez odzwierzęce pałeczki *Salmonella* **wzrosła** do 262 ze 194 zachorowań zgłoszonych w 2023 r. z dominującym serotypem Enteritidis. W 2024 r. wojewódzki wskaźnik zapadalności na salmonelozę wyniósł 28,07/100 tys. i był wyższy od wskaźnika krajowego - 23,28/100 tys.

Biegunki u dzieci do lat 2 w województwie opolskim utrzymywały się na zbliżonym poziomie z liczbą 499 w 2024 r. i 491 zachorowań w 2023 r.

W 2024 r. zgłoszono 1 zachorowanie na czerwonkę. Dla porównania w 2023 r. zarejestrowano 3 zachorowania na czerwonkę,

W 2024 r. odnotowano 9 zachorowań na wzv typu A, w tym 1 ognisko 4 - osobowe. W 2023 r. zarejestrowano 26 przypadków wzv typu A (w tym 1 ognisko z liczbą 21 osób). Wojewódzki współczynnik zapadalności na wzv typu A w 2024 r wynosił 0,96/100 tys. i był wyższy od krajowego - 0,84/100 tys.

W województwie opolskim w 2024 r. zarejestrowano 10 ognisk chorób przenoszonych drogą pokarmową. Tabela poniżej.

Tabela 3. Charakterystyka liczbowa ognisk chorób przenoszonych drogą pokarmową w województwie opolskim na przestrzeni lat 2023 – 2024

Rok	Liczba ognisk	Liczba osób narażonych/ w tym dzieci do 14 lat	Liczba osób chorych/ w tym dzieci do 14 lat	Liczba osób hospitalizowanych/ w tym dzieci do 14 lat
2023	16	373/78	117/49	37/24
2024	10	403/265	194/158	34/32

Tabela 4. Analiza ognisk chorób przenoszonych drogą pokarmową w województwie opolskim wg wykrytego czynnika etiologicznego w latach 2023 – 2024

Czynnik etiologiczny ogniska	Lata	
	2023	2024
Pałeczki Salmonella	9	8
Pałeczki Shigella	1	-
Pałeczki Campylobacter	3	-
Norowirusy / Rotawirusy	2	1
Wirusy HAV	1	1
Razem	16	10

2. Choroby zakaźne przenoszone przerwaniem ciągłości tkanek

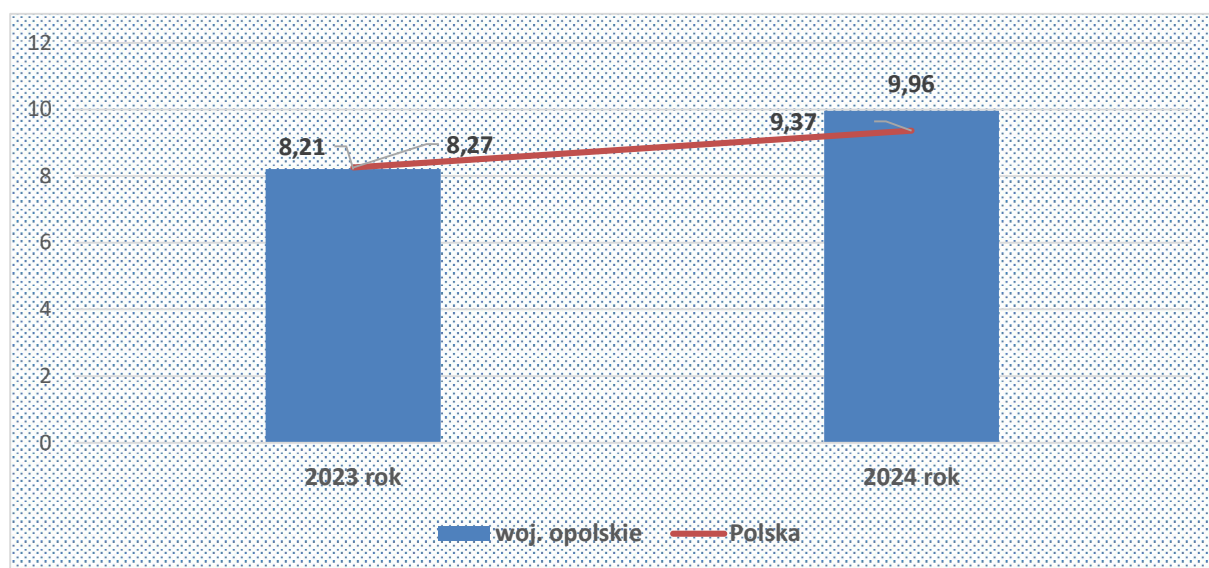
• wzv typu B ostre

W woj. opolskim odnotowuje się **pojedyncze** zachorowania na wzv typu B o ostrym przebiegu. Z uwagi na powszechność obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B, w populacji sporadycznie dochodzi do występowania przypadków ostrego wzv typu B. W 2024 r. zarejestrowano 1 zachorowanie (zapadalność 0,11/100 tys.). W 2023 r. zgłoszono 2 zachorowania (zapadalność 0,21/100 tys.).

• wzv typu B przewlekłe i bliżej nieokreślone

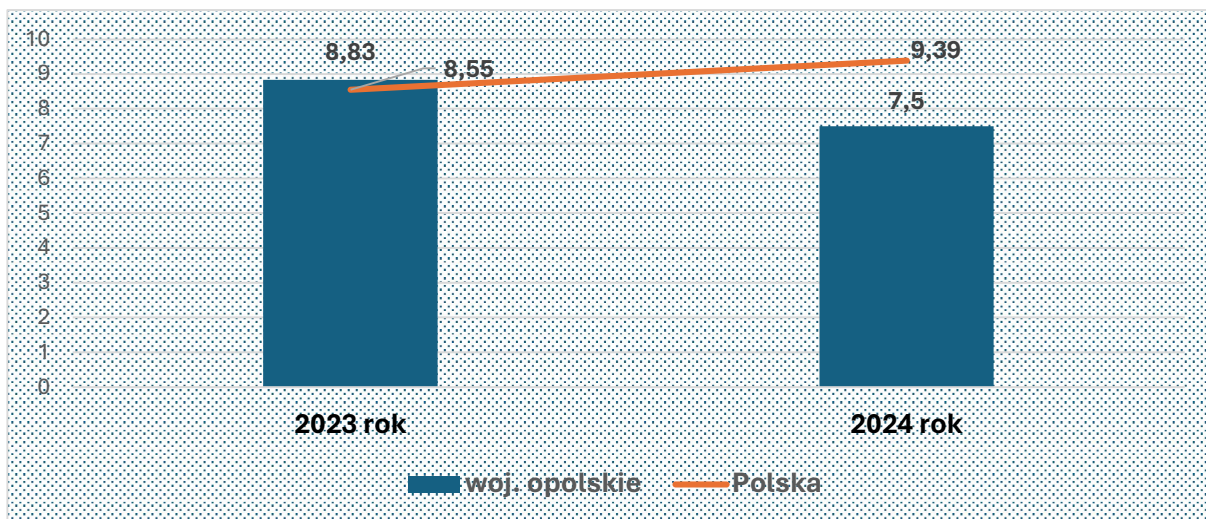
W 2024 r. zgłoszono 93 zachorowania (w 2023 r. - zgłoszono 77). Wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł 9,96 /100 tys. i był nieznacznie wyższy od krajowego - 9.37/100 tys.

Wykres 1. Współczynnik zapadalności na wzv typu B przewlekłe i bliżej nieokreślone w województwie opolskim i w Polsce w latach 2023 – 2024

• wzv typu C przewlekłe i bliżej nieokreślone

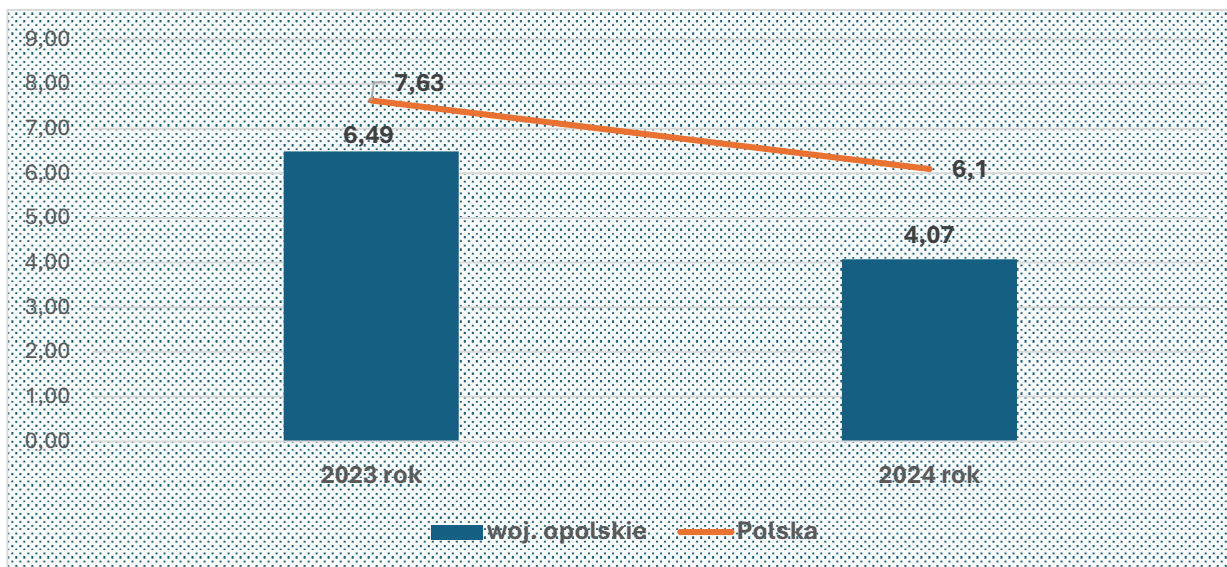
W 2024 r. zaobserwowano **spadek** zachorowań do 70 przypadków z 83 zgłoszonych w 2023 r. Zapadalność wojewódzka wynosiła 7,50/100 tys. i była niższa od krajowej - 9,39/100 tys. Z uwagi na brak swoistych metod zapobiegania zakażeniom HCV drogą szczepień ochronnych, jedynie wdrażanie i utrzymywanie wysokich standardów higieniczno – sanitarnych w placówkach ochrony zdrowia oraz w placówkach pozamedycznych może zapobiec szerzeniu się zachorowań.

Wykres 2. Współczynnik zapadalności na wzw typu C przewlekłe i bliżej nieokreślone w województwie opolskim i w Polsce w latach 2023 -2024

- Nowo wykryte zakażenia HIV i AIDS - Zespół nabytego upośledzenia odporności**

W 2024 r. zarejestrowano 38 nowych zakażeń HIV (w 2023 r. zgłoszono 61 zakażeń). Wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł 4,07/100 tys. i był niższy od krajowego - 6,10/100 tys. W 2024 r. nie zgłoszono zachorowań na AIDS (w 2023 r. zgłoszono 3 zachorowania). Ponadto w 2024 r. zarejestrowano 1 zgon mężczyzny z powodu zachorowania na AIDS (2023 r. nie zgłoszono zgonów z powodu AIDS).

Wykres 3. Współczynnik zapadalności na nowo wykryte zakażenia HIV w województwie opolskim i w Polsce w latach 2023 – 2024

3. Choroby zakaźne wieku dziecięcego

- **Świnka** (nagminne zapalenie przyusznic)

W 2024 r. zaobserwowano **spadek** zachorowań na świnkę do 9 z 26 przypadków zgłoszonych w 2023 r. Wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł 0,96/100 tys. i był niższy od krajowego, który wyniósł 2,48/100 tys.).

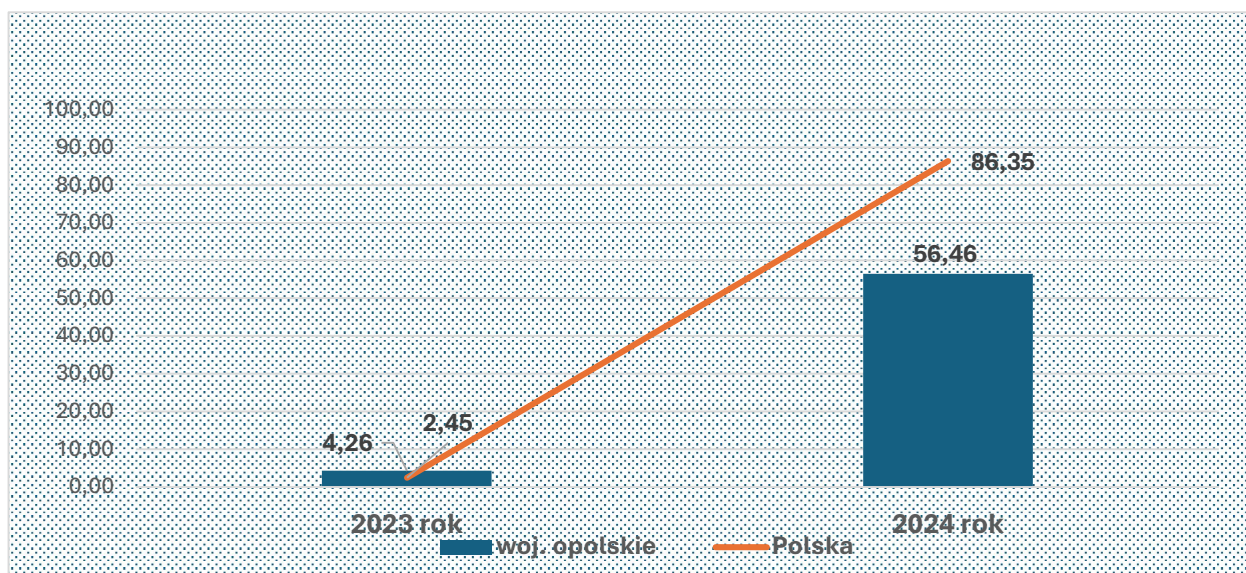

- **Ospa wietrzna**

W 2024 r. zarejestrowano **spadek** zachorowań na ospę wietrzną do 3 844 zachorowań z 6 468 zgłoszonych w 2023 r. Pomimo spadku liczby zachorowań wojewódzki wskaźnik zapadalności był wyższy od krajowego (odpowiednio 411,85/100 tys. i 409,02/100 tys.).

- **Krztusiec**

W 2024 r. zgłoszono 527 zachorowań na krztusiec. W stosunku do 2023 r., w którym zarejestrowano 40 zachorowań, stanowi to ponad 13 - krotny **wzrost**. Niemniej wojewódzki współczynnik zapadalności w 2024 r. , tj. 56,46/100 tys. był znacznie niższy od krajowego - 86,33/100 tys. Zdaniem ekspertów wzrost zachorowań na krztusiec w 2024 r. wynikał między innymi z odbudowy transmisji po pandemii COVID-19, która ograniczyła kontakt społeczny oraz niewystarczającego stanu zaszczepienia dzieci i dorosłych. W profilaktyce krztuśca ważne jest upowszechnianie szczepień wśród kobiet w ciąży oraz osób dorosłych.

Wykres 4. Współczynnik zapadalności na krztusiec w województwie opolskim i w Polsce w latach 2023 - 2024

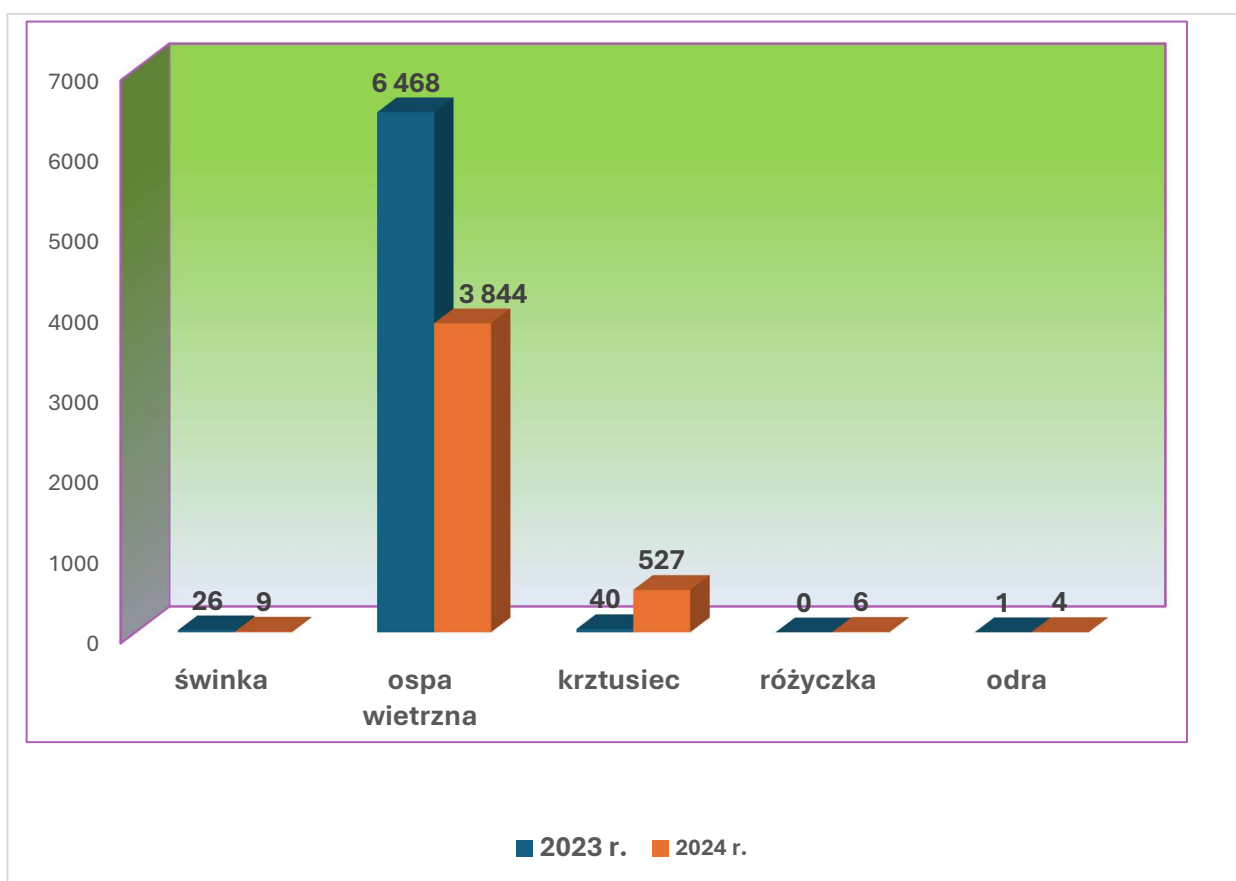
- **Różyczka**

W 2024 r. zgłoszono 6 zachorowań na różyczkę (współczynnik zapadalności wyniósł 0,64/100 tys. i był wyższy od krajowego - 0,51/100 tys.). W 2023 r. nie zgłoszono zachorowań na różyczkę.

- **Odra**

Odra jest jedną z najbardziej zakaźnych chorób wirusowych. W województwie opolskim w 2024 r. zgłoszono 4 zachorowania (współczynnik zapadalności 0,43/100 tys.), w tym 1 ognisko - 3 osobowe. W 2023 r. zgłoszono 1 zachorowanie na odrę (współczynnik zapadalności 0,11/100 tys.)

Rozkład zachorowań na świnkę, ospę wietrzną, krztusiec, różyczkę i odrę w województwie opolskim w latach 2023 - 2024 przedstawia poniższy wykres.

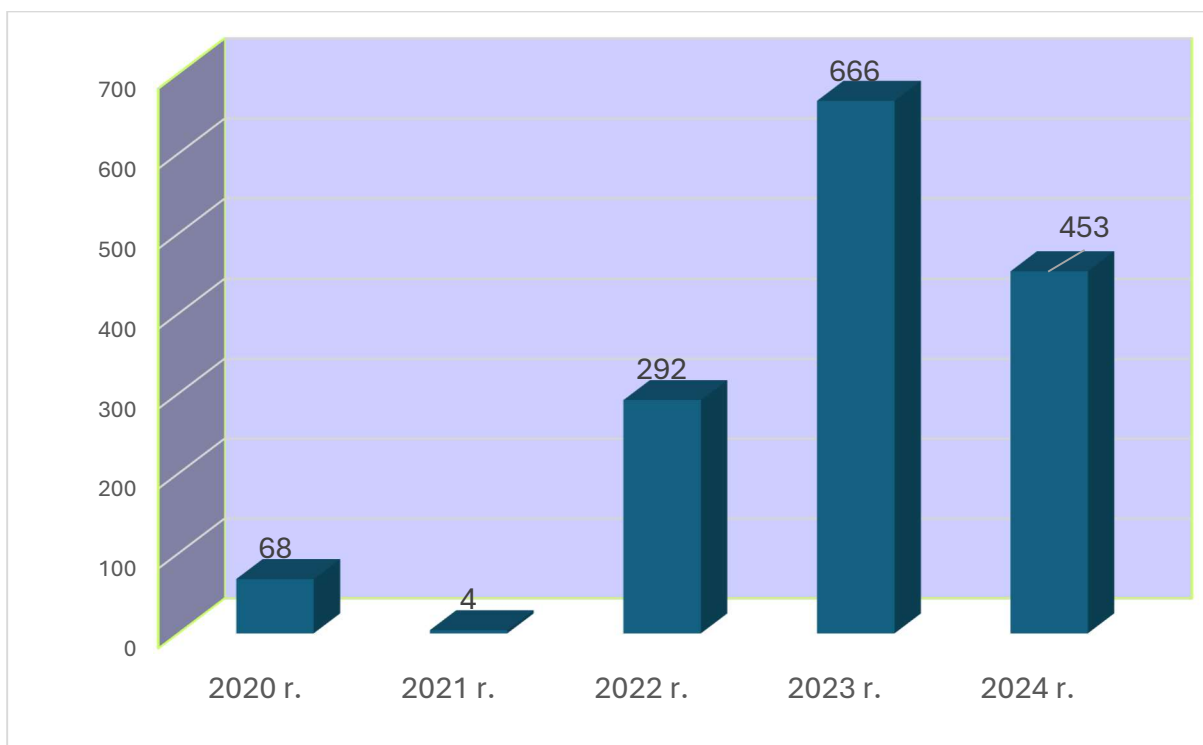
Wykres 5. Rozkład zachorowań na świnkę, ospę wietrzną, krztusiec, różyczkę i odrę w województwie opolskim latach 2023 – 2024

Obserwowany, zarówno w województwie opolskim, jak i w Polsce wzrost, a następnie spadek liczby zachorowań na choroby wieku dziecięcego, m.in. różyczkę, świnkę i ospę wietrzną jest cechą charakterystyczną dla epidemiologii większości chorób zakaźnych wieku dziecięcego.

4. Grypa

Przyczyną corocznych, sezonowych wzrostów zachorowań na gripę w okresie jesienno-zimowym są wirusy grypy typu A i B. Monitorowanie zachorowań na gripę odbywa się przez cały rok, ze szczególnym uwzględnieniem sezonu grypowego (wrzesień–marzec).

Poniższy wykres przedstawia zestawienie zachorowań na gripę, potwierdzonych zgodnie z definicją przypadku na potrzeby nadzoru epidemiologicznego w województwie opolskim w latach 2020 – 2024.

Wykres 6. Liczbowy rozkład zachorowań na gripę potwierdzonych zgodnie z definicją przypadku na potrzeby nadzoru epidemiologicznego w województwie opolskim w latach 2020 – 2024

Od marca 2023 r. do sprawozdania MZ-56 wprowadzono odrębną rejestrację grypy potwierdzonej wynikiem szybkiego testu antygenowego. W 2023 r. w woj. opolskim zgłoszono 1 133 przypadków grypy potwierdzonej antygenowo, a w 2024 r. blisko 5 krotnie więcej - 5 386 zachorowań.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej uczestniczą w nadzorze epidemiologiczno - wirusologicznym nad gripą w systemie SENTINEL. Celem nadzoru w ramach programu SENTINEL jest pobieranie materiału do badań wirusologicznych od chorych podejrzanych

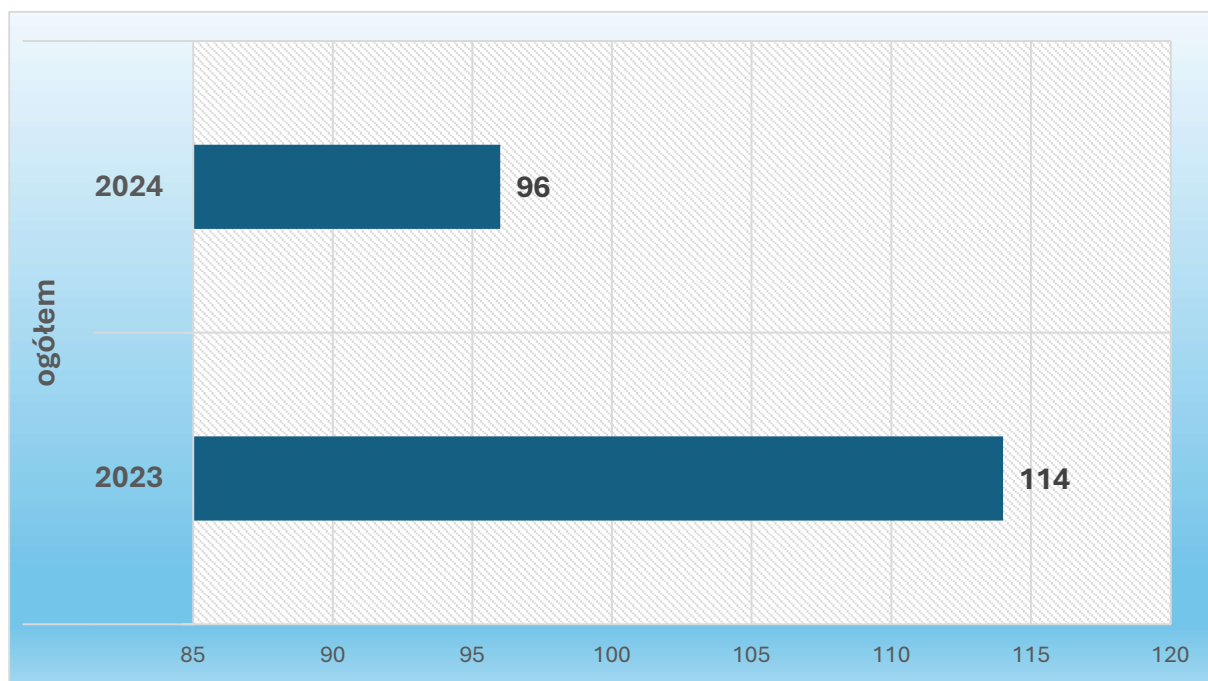
o zakażenie wirusami grypy A, B oraz wirusami oddechowymi RSV, parainfluenza typu 1, 2, 3, adenowirusy, SARS-CoV-2 (od X 2022 r.).

Tabela 5. Badania próbek pobranych od pacjentów w latach 2021 - 2024 w ramach programu SENTINEL

Rok	Liczba pobranych wymazów z nosa i gardła	Wykryty czynnik biologiczny (wirusy oddechowe)
2021	220	7 wyników pozytywnych w 1 przypadku wirus grypy typu B w 6 przypadkach wirusy RSV
2022	242	70 wyników pozytywnych w 44 przypadkach wirus grypy typu A w 1 przypadku wirus grypy typu B w 10 przypadkach wirusy RSV w 15 przypadkach wirusy SARS-COV-2 (raportowane od X 2022 r. do NIZP-PZH-PIB)
2023	211	102 wyniki pozytywne w 15 przypadkach grypa typu A w 27 przypadkach grypa typu B w 13 przypadkach wirusy RSV w 47 przypadkach wirusy SARS-COV-2
2024	235	152 wyniki pozytywne w 134 przypadkach grypa typu A w 5 przypadkach grypa typu B w 6 przypadkach wirusy RSV w 7 przypadkach wirusy SARS-CoV-2

5. Gruźlica

W województwie opolskim w roku 2024 zaobserwowano **spadek** zachorowań na gruźlicę w stosunku do roku 2023. W 2024 r. zgłoszono 96 przypadków (współczynnik zapadalności 10,28/100 tys.), a w 2023 r. odnotowano 114 zachorowań (współczynnik zapadalności 12,13/100 tys.). Wykres poniżej.

Wykres 7. Liczbowy rozkład zachorowań na gruźlicę w województwie opolskim w latach 2023 – 2024

6. Choroby przenoszone przez wektory (kleszcze)

- Borelioza**

W 2024 r. odnotowano **spadek** zachorowań na boreliozę do 680 z 715 zgłoszonych w 2023 r. Wojewódzki współczynnik zapadalności wynosił 72,86/100 tys. i był niższy od krajowego, tj. 78,13/100 tys. Brak swoistej szczepionki powoduje, że zapobieganie polega na stosowaniu repelentów, zakładaniu odzieży ochronnej, jak najszybszym usunięciu kleszcza w przypadku jego zauważenia.

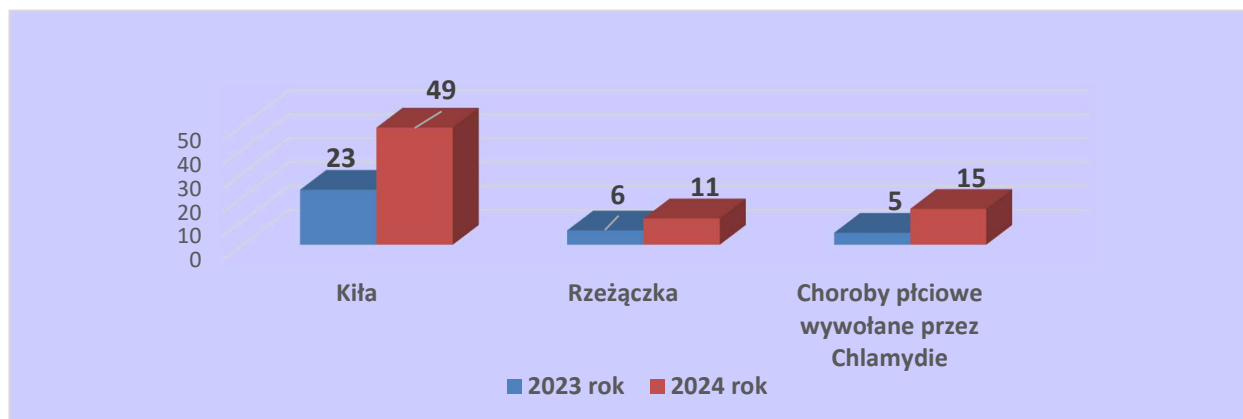
- Kleszczowe zapalenie mózgu (KZM)**

Kleszczowe zapalenie mózgu (KZM) jest wirusową chorobą ośrodkowego układu nerwowego. Chorobie można zapobiegać stosując szczepienia ochronne. W 2024 r. zgłoszono 5 zachorowań, w 2023 r. 7 przypadków. Współczynnik zapadalności w województwie wynosił 0,54/100 tys. i był istotnie niższy od krajowego - 2,11/100 tys.

7. Choroby przenoszone drogą płciową

Zgłaszaniu i rejestracji w Państwowej Inspekcji Sanitarnej podlegają zachorowania na kiłę, rzeżączkę, ziarnicę weneryczną wywołaną przez chlamydie oraz inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez chlamydie.

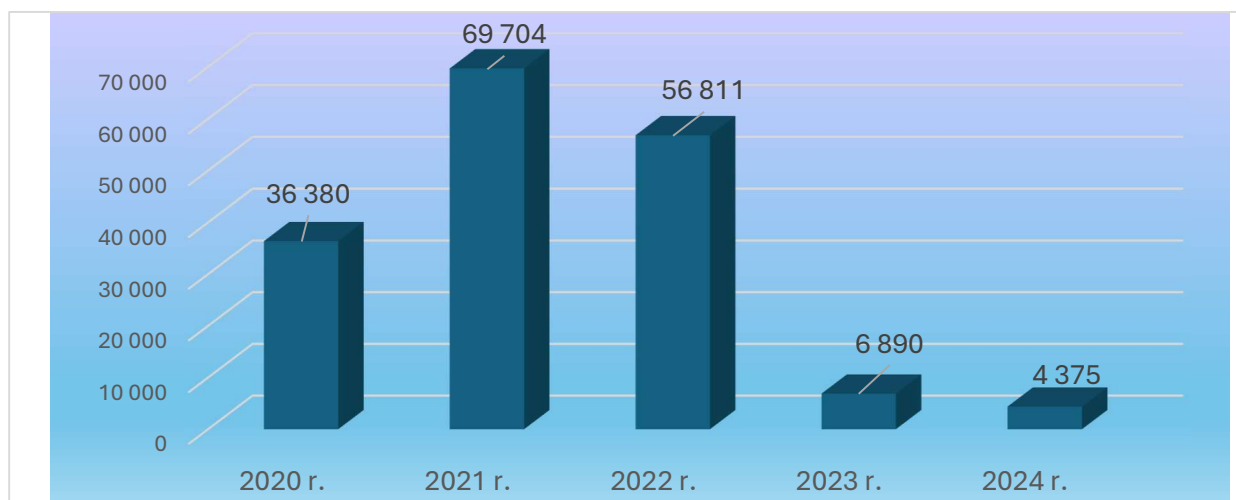
W 2024 r. zgłoszono ogółem 75 zachorowań przenoszonych drogą płciową, co stanowi **wzrost** zachorowań w stosunku do 2023 r., w którym zgłoszono 34 przypadki. W 2024 r. dominowały zgłoszenia kiły z liczbą 49 przypadków. Pozostałe zgłoszenia to 11 zachorowań na rzeżączkę i 15 przypadków chlamydiozy.

Wykres 8. Liczba chorób przenoszonych drogą płciową w województwie opolskim w latach 2023 – 2024.

8. Zakażenia SARS-CoV-2 i zachorowania na COVID-19

W 2024 r. odnotowano spadek zakażeń SARS-CoV-2/zachorowań na COVID-19 do 4 375 z 6 890 zgłoszonych w 2023 r. Wojewódzki współczynnik zapadalności wynosił 468,74/100 tys. i był niższy od krajowego - 735,07/100 tys.

Wykres 9. Liczba zakażeń SARS-CoV-2/ zachorowań na COVID-19 w województwie opolskim w latach 2020 - 2023

9. Sekwencjonowanie wirusa SARS-CoV-2

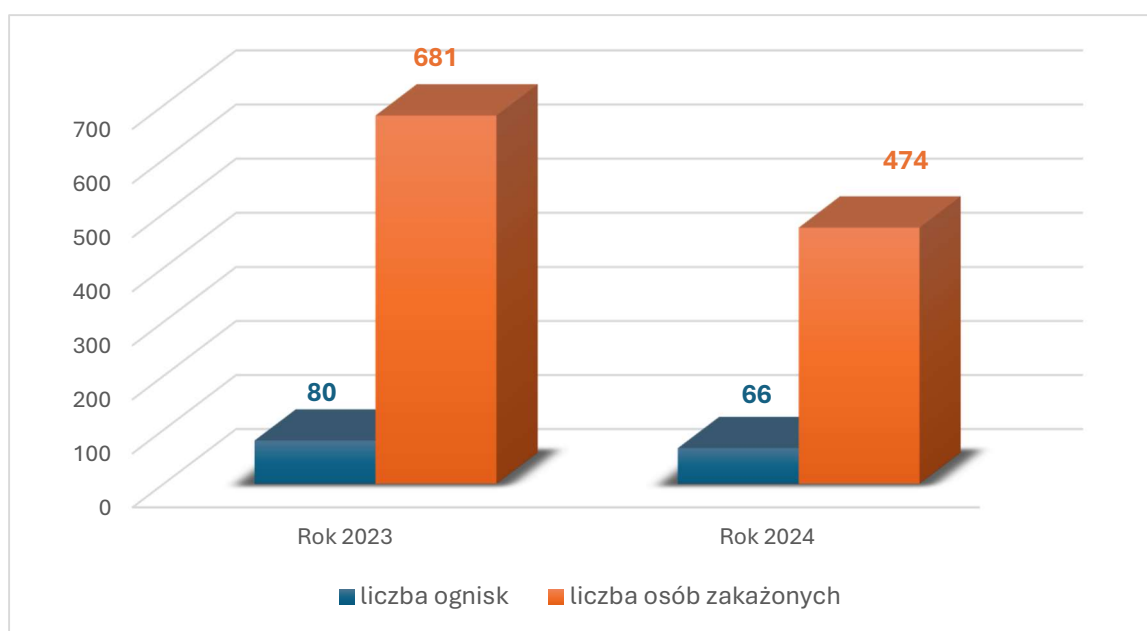
Laboratorium Badań Klinicznych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu wykonuje badania molekularne oraz dokonuje weryfikacji pozyskanych próbek w ramach współpracy ze szpitalami województwa opolskiego (izolacja RNA wirusa SARS-CoV-2, RT-PCR).

Wytypowane próbki przekazywane są do laboratorium wykonującego sekwencjonowanie genomu wirusa SARS-CoV-2. Wyniki sekwencjonowania są przekazywane za pośrednictwem Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH – PIB do Europejskiego Sytemu Nadzoru Epidemiologicznego. Od rozpoczęcia współpracy w 2021 r. do 31.12.2024 r. zakwalifikowano i wysłano do sekwencjonowania 3665 próbek. W 2024 r. zakwalifikowano i wysłano do sekwencjonowania 111 próbek.

10. Ogniska epidemiczne zakażeń szpitalnych.

W 2024 roku do Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. opolskiego zgłoszono 66 ognisk epidemicznych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą (w 2023 r. - 80). W ogniskach epidemicznych zakażeniu łącznie uległy 474 osoby, natomiast w 2023 r. – 681 osób. Wykres poniżej.

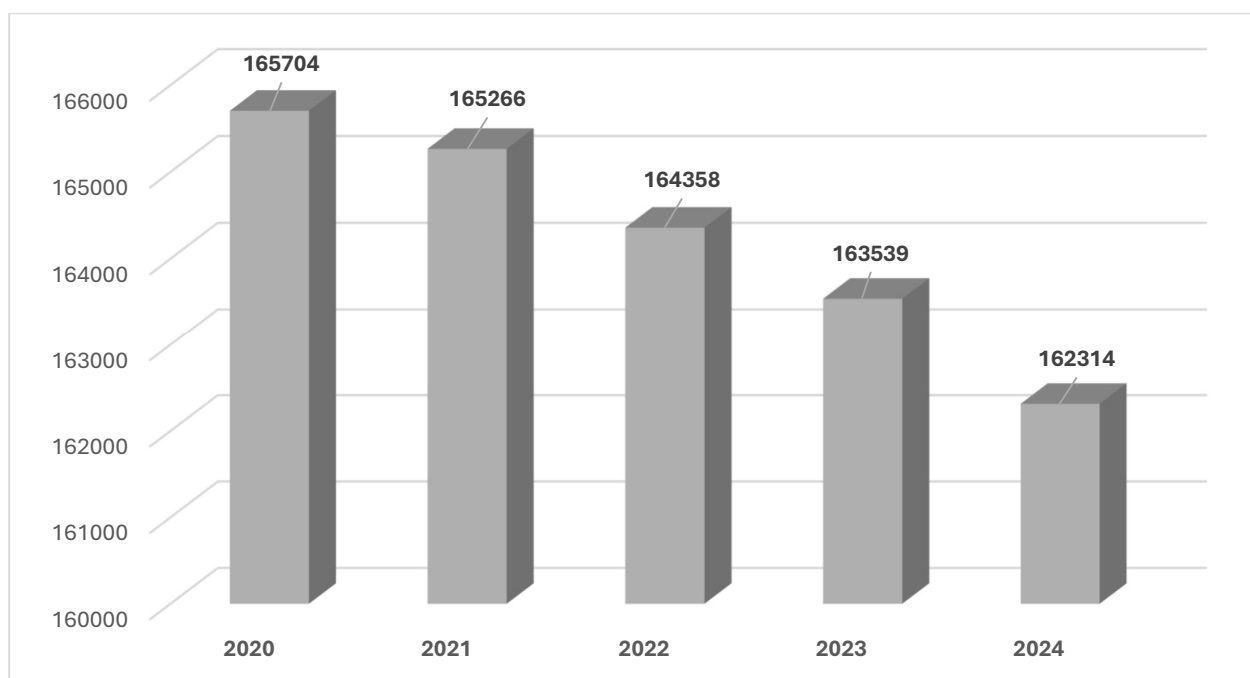

Wykres 10. Liczba ognisk epidemicznych z liczbą osób zakażonych w województwie opolskim w latach 2023 – 2024

Najczęstszym czynnikiem etiologicznym ognisk epidemicznych w 2024 r. był czynnik wirusowy - SARS-CoV-2. Zgłoszono 32 ogniska wywołane koronawirusem SARS-CoV-2, co stanowiło 48,5 % wszystkich ognisk. Drugim, co do częstości czynnikiem etiologicznym wywołującym ogniska epidemiczne były łaseczki *Clostridioides difficile*. W 2024 r. były one przyczyną 15 (22,7%) zarejestrowanych ognisk zakażeń. W ogniskach epidemicznych zakażeniom uległo 462 pacjentów oraz 12 pracowników zatrudnionych w podmiotach leczniczych – łącznie 462 osoby. Natomiast w 2023 r. zachorowało 662 pacjentów i 19 pracowników.

11. Szczepienia ochronne

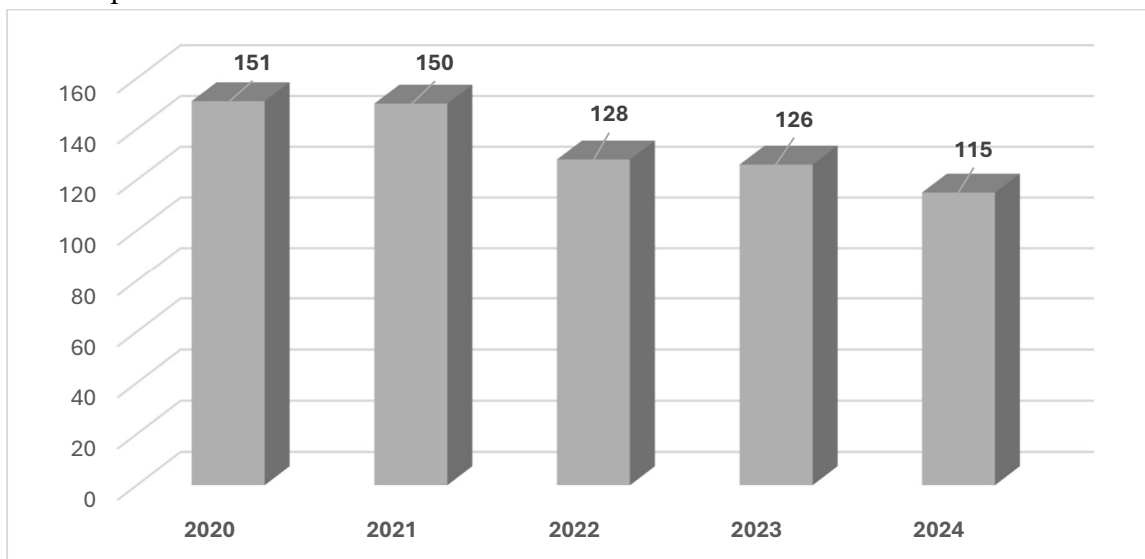
W 2024 r. na dzień 31.12.2024 r. w placówkach POZ znajdowało się 162 314 kart uodpornienia dzieci i młodzieży od 0 do 20 lat, tj. o 1 225 mniej niż w roku 2023, co stanowi spadek o 0,75 % (w roku ubiegłym 0,50%). Poniższe zestawienie obrazuje systematyczny spadek liczby dzieci objętych Programem Szczepień Ochronnych, który jest m.in. wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego.

Wykres 11. Liczba dzieci od 0 do 20 lat objęta PSO w latach 2020 – 2024 w województwie opolskim

- Szczepienia przeciw gruźlicy**

W 2024 r. przeciwko gruźlicy zaszczepiono 4861 dzieci w roczniku (co stanowi 97,7 %). Nie zaszczepiono 115 dzieci.

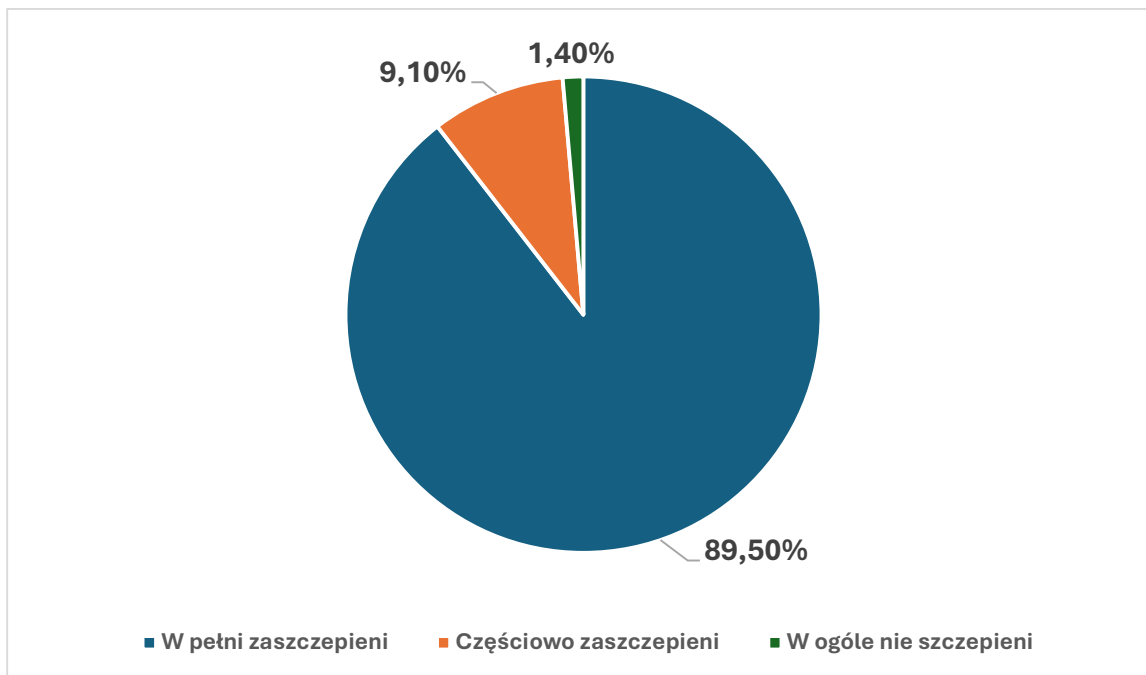

Wykres 12. Liczba dzieci niezaszczepionych przeciw gruźlicy w latach 2020 – 2024 w województwie opolskim

Tabela 5. Odsetek obowiązkowych szczepień ochronnych wykonanych w grupie dzieci i młodzieży w latach 2020 – 2024 w województwie opolskim w rocznikach podlegających szczepieniom

Rodzaj szczepienia	2020		2021		2022		2023		2024	
	Kraj %	Województwo %	Kraj %	Województwo %	Kraj %	Województwo %	Kraj %	Województwo %	Kraj %	Województwo %
DTaP – przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi w 6 r.ż.	55,1	64,0	53,4	58,0	52,7	59,0	55,6	62,9	brak danych	66,9
dTap – przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi w 14 r. ż.	58,6	60,0	63,1	63,0	64,8	68,4	66,4	71,1	brak danych	72,8
MMR –przeciw odrze, śwince i różyczce w 6 r. ż.	48,0	56,2	49,3	54,7	50,1	56,3	54,3	63,3	brak danych	66,0
Td –przeciw tężcowi i błonicy w 19 r. ż.	53,1	58,0	61,4	61,4	57,3	63,6	58,5	66,6	brak danych	66,6
Średni procent zaszczepienia w województwie	59,6		59,3		61,8		66,0		68,1	

W 2024 r. uzyskano w dalszym ciągu niezadowalający procent zaszczepienia dzieci i młodzieży w rocznikach podlegających szczepieniom, który wyniósł 68,1 % (nastąpił jedynie nieznaczny wzrost w porównaniu do roku 2023). Niemniej jednak w latach 2020–2023 uzyskano w województwie opolskim, w każdym roczniku wyższy odsetek zaszczepienia w porównaniu do danych z kraju (za 2024 r. na chwilę obecną brak danych). Wyraźny spadek poziomu zaszczepienia w latach 2020 i 2021 wynikał z sytuacji epidemiologicznej związanej z COVID-19.

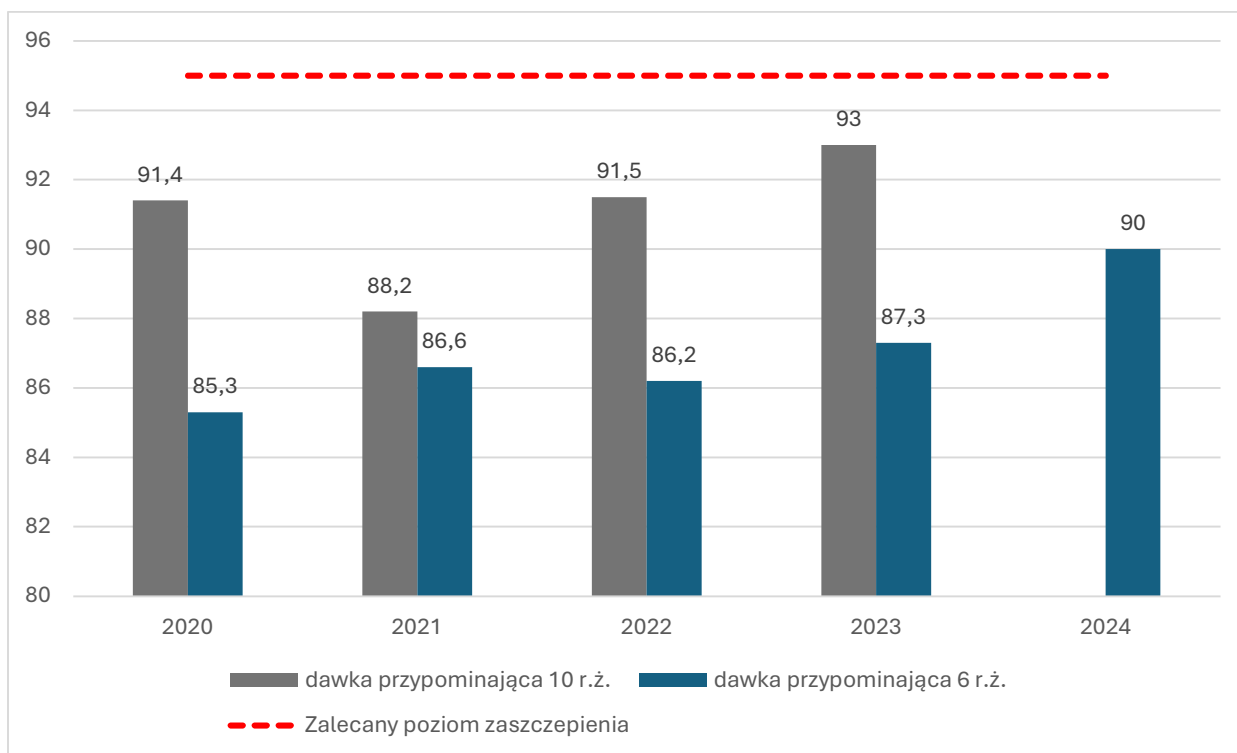

Wykres 13. Stan zaszczepienia dzieci w 3 roku życia (rocznik 2022) w 2024 r. w odniesieniu do wymogów kalendarza szczepień

- Szczepienia przeciwko odrze, śwince i różyczce.**

W 2024 r. szczepionką skojarzoną przeciwko odrze, śwince i różyczce w 13–15 miesiącu życia zaszczepiono 78,0% dzieci, natomiast dawką przypominającą w 6 r. życia zaszczepiono 66,0% dzieci. Do dnia 31.12.2024 r. dawkę przypominającą otrzymało 90,0 % dzieci z rocznika 2018.

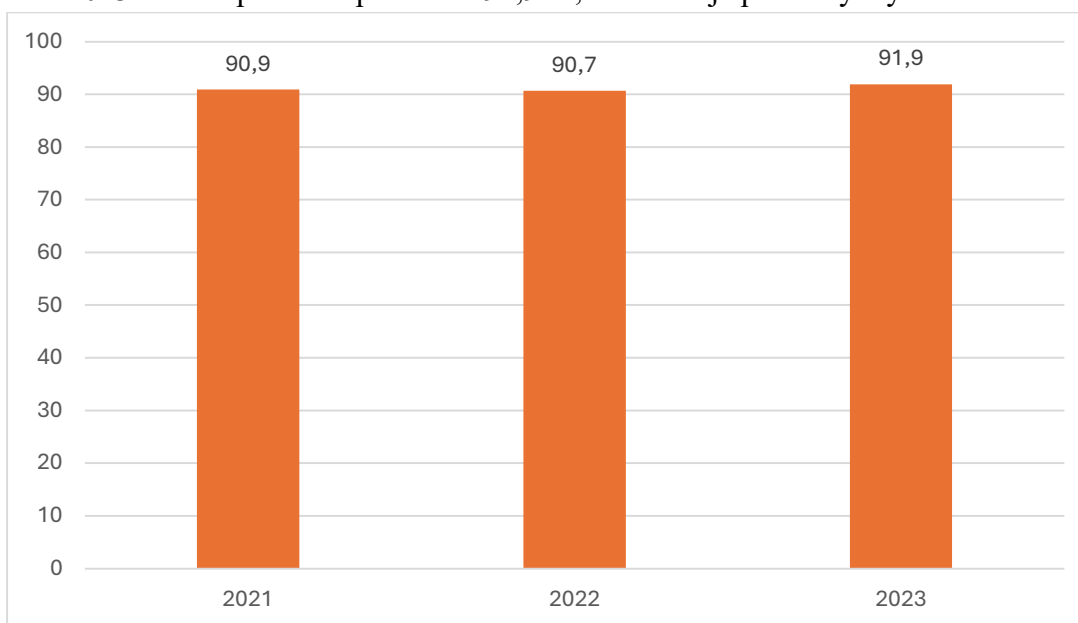
Od 2019 r. prowadzone są szczepienia dawką przypominającą szczepionki skojarzonej przeciw odrze, śwince i różyczce wśród dzieci w 6 roku życia. Przeniesienie dawki przypominającej z 10 na 6 rok życia zostało spowodowane sytuacją epidemiologiczną zachorowań na odrę w Europie.

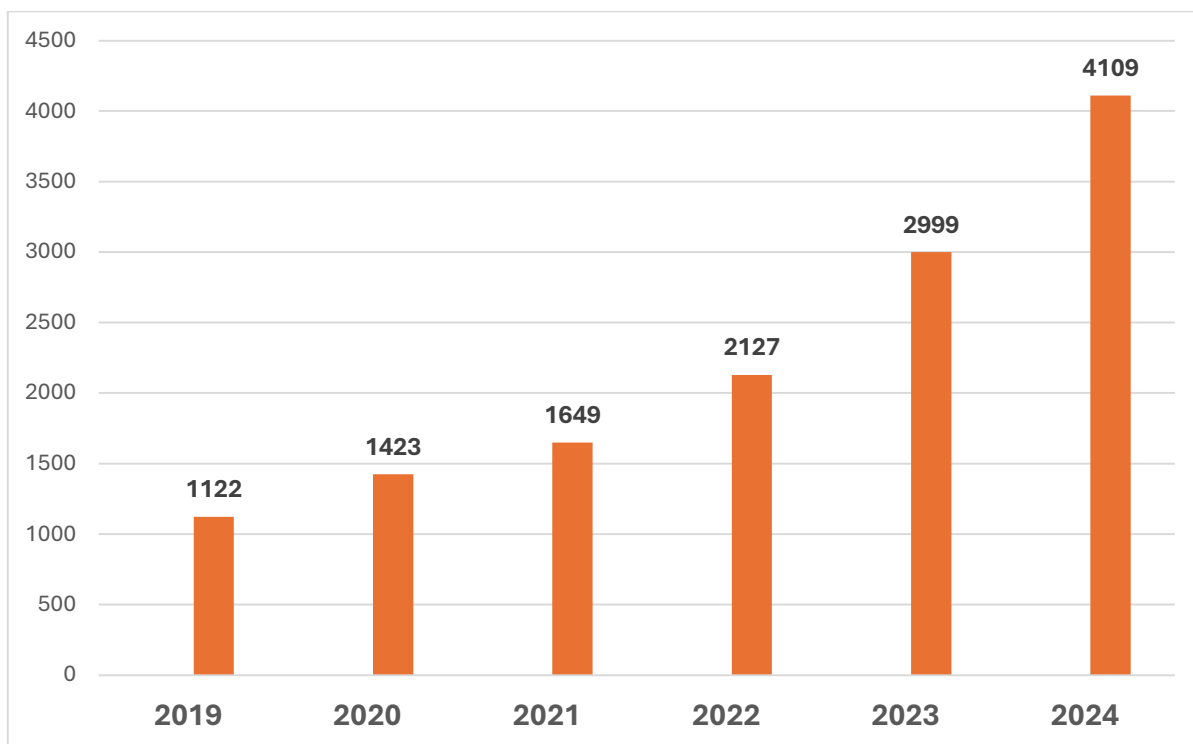
Wykres 14. Stan zaszczepienia dzieci p/odrze, śwince i różyczce w latach 2020 – 2024 r. dawką przypominającą w województwie opolskim

- Szczepienia p/rotawirusom**

W 2024 r. szczepienie przeprowadzono u 64,5 % dzieci urodzonych w roku 2024. Dzieci z rocznika 2023 zaszczepiono na poziomie 91,9 %, co ilustruje poniższy wykres.

Wykres 15. Poziom zaszczepienia p/rotawirusom dzieci urodzonych w latach 2021 – 2023 r. w województwie opolskim

Wykres 16. Liczba dzieci nie szczepionych z powodu uchylenia od szczepień w województwie opolskim

- **Niepożądane Odczyny Poszczepienne**

Raport roczny w tym zakresie po dokonaniu ostatecznej weryfikacji publikuje na swojej stronie internetowej Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH-PIB.

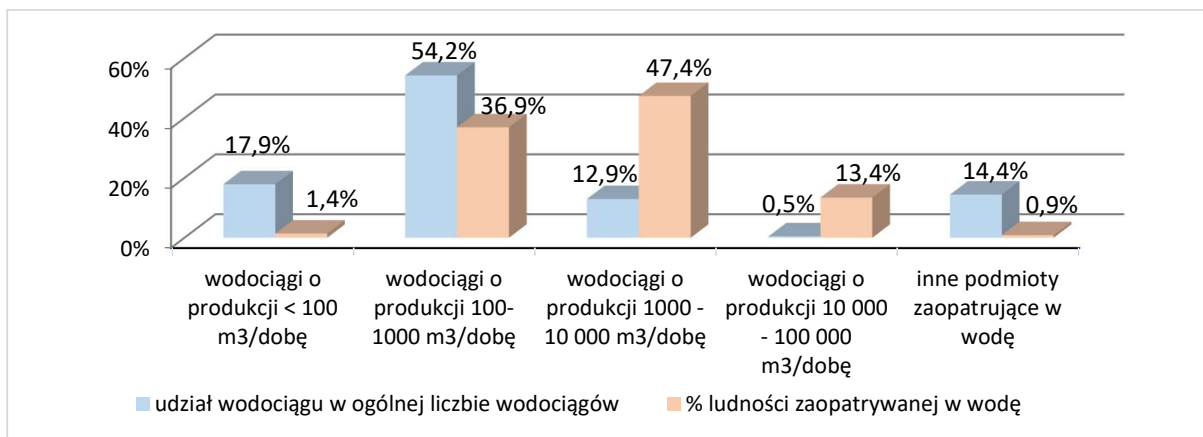
III. Monitoring jakości wody przeznaczonej do spożycia, basenów i kąpielisk

Jednym z priorytetowych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Działania te wynikają z art. 4 ust. 1 punkt 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 416) oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 757). Jakość wody przeznaczonej do spożycia monitorowana była w ramach kontroli wewnętrznej przez producentów wody oraz nadzoru sanitarnego prowadzonego przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r., poz. 2294 z późn. zm.). Badania wody wykonywano w laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno– Epidemiologicznej w Opolu wraz z Oddziałem Laboratoryjnym w Kędzierzynie–Koźlu i Kluczborku. Ponadto do przeprowadzania analizy wody uprawnione były laboratoria zewnętrzne o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań, zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną zgodnie z zapisami ww. ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

W województwie opolskim podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę stanowiły wody podziemne czerpane z warstw czwarto- i trzeciorzędowych. Jedynie wodociągi w Nysie i Głucholazach zaopatrywane były w wodę wyłącznie z ujęcia powierzchniowego. Natomiast wodociąg w Brzegu korzystał z wody mieszanej. W ewidencji stacji sanitarno - epidemiologicznych w roku 2024 znajdowało się ogółem **201** wodociągów (2023r. - 205), z czego **172** (2023r. - 175) z nich to wodociągi zbiorowego zaopatrzenia (wykres nr 1), w tym:

- 36 wodociągów o produkcji poniżej 100 m³/dobę,
- 109 wodociągów o produkcji 100 - 1 000 m³/dobę,
- 26 wodociągów o produkcji 1 000 - 10 000 m³/dobę,
- 1 wodociąg o produkcji 10 000 - 100 000 m³/dobę.

Obowiązki nałożone ww. rozporządzeniem w sprawie jakości wody, dotyczą przedsiębiorstw wodociągowo - kanalizacyjnych, jak również podmiotów dostarczających lub wykorzystujących wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego lub podmiotach działających na rynku spożywczym, wykorzystujących wodę przeznaczoną do spożycia dla co najmniej 50 osób lub dostarczających co najmniej średnio 10m³/dobę. W roku 2024 znajdowało się pod nadzorem sanitarnym **29** takich wodociągów (2023 r. - 30).

Wykres 1. Zaopatrzenie ludności w wodę przez wodociągi w 2024 roku

Odsetek ludności korzystającej z odpowiedniej jakości wody na terenie województwa opolskiego wynosił 98% (2023 r. – 99,3%) i kształtował się następująco w poszczególnych powiatach:

- powiat brzeski 100% (2023r.- 100%)
- powiat głubczycki 100% (w 2023r.- 100%)
- powiat kędzierzyńsko-kozielski 100% (w 2023r. - 100%)
- powiat kluczborski 100% (w 2023r.- 97,3%)
- powiat krapkowicki 99% (2023r.- 100%)
- powiat namysłowski 100% (2023r. - 100%)
- powiat nyski 95,4% (2023r. – 100%)
- powiat oleski 92% (2023r.- 100%)
- powiat opolski 99,9% (2023r. – 99,9%)
- powiat prudnicki 100% (2023r.- 100%)
- powiat strzelecki 89,5% (2023r. – 93,8%)

Wodę spełniającą wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294 z późn. zm.), dostarczało **191** wodociągów, czyli 95,5% skontrolowanych wodociągów (w 2023 r.– 199 wodociągów, czyli 97,6% skontrolowanych). W wodę o odpowiedniej jakości zaopatrywanych było ok. 918,11 tys., czyli 98% mieszkańców województwa opolskiego (w 2023 r.- 99,3%).

Wodę nieodpowiadającą wymaganiom produkowało **9** wodociągów, czyli 4,5% skontrolowanych (w 2023 r. – 5 wodociągów, czyli 2,4% skontrolowanych). Wodociągi produkujące wodę o nieodpowiedniej jakości zaopatrywały ok. 18,96 tys., czyli 2% mieszkańców województwa opolskiego (w 2023r. – 0,7%). Jakość wody kwestionowano przede wszystkim ze względu na przekroczone parametry fizykochemiczne, tj. żelazo, mangan, odczyn pH, jon amonu, fluorki i azotany.

W porównaniu z rokiem ubiegłym zwiększył się odsetek wodociągów dostarczających wodę o nieodpowiedniej jakości o 2,1% oraz odsetek mieszkańców województwa opolskiego o 1,3% korzystających z wody o nieodpowiedniej jakości (tabela 1).

Tabela 1. Odsetek (%) ludności zaopatrywanej w wodę odpowiadającą i nieodpowiadającą wymaganiom sanitarnym w latach 2023-2024

Wodociągi o produkcji [m ³ /dobę]	Rok	% ludności korzystającej z wody o odpowiedniej jakości	% ludności korzystającej z wody o nieodpowiedniej jakości
<100	2023	99,8	0,2
	2024	95,1	4,9
100 - 1000	2023	98,0	2,0
	2023	95,2	4,8
1000 – 10 000	2023	100	0
	2024	100	0
10 000 – 100 000	2023	100	0
	2024	100	0
Inne podmioty zaopatrujące w wodę	2023	98,3	1,7
	2024	79,7	20,3
<u>Razem wodociągi</u>	2023	99,3	0,7
	2024	98,0	2,0

Działalność kontrolno-represyjna

W ramach prowadzonego monitoringu jakości wody oraz wpływających interwencji pobrano **2157** próbek wody do badań parametrów fizykochemicznych i **2649** próbek wody do badań mikrobiologicznych. Przeprowadzono **132** kontrole stanu sanitarno-technicznego urządzeń wodociągowych oraz **894** kontrole związane z pobieraniem próbek wody do badania.

W celu poprawy jakości wody przeznaczonej do spożycia Państwowa Inspekcja Sanitarna na terenie województwa opolskiego wydała na przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne i pozostałe podmioty produkujące wodę:

- 28 decyzji nakazujących poprawę jakości wody,
- 23 decyzje stwierdzające brak przydatności wody do spożycia,
- 4 decyzje nakazujące poprawę stanu sanitarno-technicznego urządzeń wodociągowych,
- 111 decyzji finansowych,
- 9 decyzji prolongujących,
- 4 upomnienia,
- 1 postanowienie o nałożeniu grzywny,
- 2 mandaty (750 zł).

Odstępstwa Państwowej Inspekcji Sanitarnej

W 2024 roku na terenie województwa opolskiego obowiązywały **3** zgody na odstępstwo od wymagań określonych w *rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r., poz. 2294 z późn. zm.)* dla wodociągów:

- **Kolonowskie** – udzielona przez Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego na drugie odstępstwo w zakresie maksymalnego dopuszczalnego stężenia fluorków w wodzie przeznaczonej do spożycia, z terminem realizacji do dnia 08.02.2026 roku. W ramach działań naprawczych planowane jest wprowadzeniem nowej technologii uzdatniania wody.
- **Dobrodzień** – udzielona przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Oleśnie w zakresie maksymalnego dopuszczalnego stężenia azotanów w wodzie przeznaczonej do spożycia, z terminem realizacji do dnia 01.03.2027 roku. W ramach działań naprawczych planowana jest budowa nowej studni.
- **Zakrzów** - udzielona przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Krapkowicach w zakresie maksymalnego dopuszczalnego stężenia azotanów w wodzie przeznaczonej do spożycia, z terminem realizacji do dnia 08.02.2027 roku. W ramach działań naprawczych planowana jest budowa sieci wodociągowej łączącej wodociąg Zakrzów z wodociągiem Gogolin w celu mieszania wody z obu ujęć, a tym samym obniżenia zawartości azotanów w wodzie.

W trakcie trwania odstępstw informowano konsumentów o jakości wody podawanej przez wodociągi Kolonowskie, Dobrodzień oraz Zakrzów, a także o zaleceniach w sprawie spożywania wody o ponadnormatywnej zawartości fluorków i azotanów.

Zanieczyszczenia mikrobiologiczne wody przeznaczonej do spożycia

Woda dostarczana konsumentom jest zdatna do użycia, jeżeli jest wolna od mikroorganizmów chorobotwórczych w liczbie stanowiącej potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego oraz spełnia wymagania mikrobiologiczne określone w części A tabeli 1 załącznika nr 1 ww. rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Występowanie w wodzie ww. mikroorganizmów, tj. bakterii *Escherichia coli* oraz *Enterokoków* (*paciorkowców kałowych*), bytujących zwykle w odchodach ludzi i zwierząt stałocieplnych, wskazuje na zanieczyszczenie wody typu kałowego. W 2024 roku na terenie województwa opolskiego stwierdzono **9** (w 2023r. - 13) przypadków występowania *E.coli* oraz **15** (w 2023r. - 12) przypadków *Enterokoków* w wodzie.

W wodzie przeznaczonej do spożycia oznaczane są również parametry wskaźnikowe, tj. *bakterie grupy coli* oraz *ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C* (część C, tabela 1 załącznika nr 1 ww. rozporządzenia). Obecność tych mikroorganizmów wskazuje na wtórne zanieczyszczenie lub nadmierną zawartość substancji odżywczych w wodzie (zanieczyszczenie ściekami, glebą lub rozkładającymi się resztkami pochodzenia roślinnego). Ponadto może świadczyć o nieodpowiednim prowadzeniu procesów uzdatniania. W 2024 roku stwierdzono **77** (2023r. - 66) przypadków obecności *bakterii grupy coli* oraz **8** (2023r. - 10) przypadków *ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C* w wodzie.

Powyższe zanieczyszczenia mikrobiologiczne występowały w wodzie krótkotrwale (średnio 4-12 dni). Po ich stwierdzeniu, natychmiast podejmowano działania administracyjne, przeprowadzano dezynfekcję wody oraz płukanie sieci wodociągowej. Następnie pobierano kontrolne próbki wody, zwiększając liczbę punktów poboru oraz badano dodatkowe parametry mikrobiologiczne, w celu potwierdzenia jej odpowiedniej jakości sanitarnej. Na koniec roku jakość wody pod względem mikrobiologicznym we wszystkich wodociągach spełniała wymagania sanitarne.

Charakterystyka jakości wody w poszczególnych grupach wodociągów

1. Wodociągi o produkcji < 100 m³/dobę.

W tej grupie znajdowało się **36** wodociągów, co stanowiło 17,9% wszystkich wodociągów znajdujących się pod nadzorem. Zaopatrywały w wodę 1,4% (tj. ok. 13,08 tys.) mieszkańców województwa opolskiego. Wodę o nieodpowiedniej jakości podawały **2** wodociągi, co stanowiło 5,6% tej grupy wodociągów (w 2023r. - 1, tj. 2,4%). Korzystało z niej ok. 0,64 tys. mieszkańców, czyli 4,9 % ludności zaopatrywanej przez tę grupę wodociągów.

Wodociągi produkujące wodę o nieodpowiedniej jakości znajdowały się w powiatach:

- krapkowickim:
 - **Zakrzów** – udzielono odstępstwa w zakresie maksymalnego dopuszczalnego stężenia azotanów w wodzie przeznaczonej do spożycia, z terminem realizacji do dnia 08.02.2027 roku. W ramach działań naprawczych planowana jest budowa sieci wodociągowej łączącej wodociąg Zakrzów z wodociągiem Gogolin w celu mieszania wody z obu ujęć, a tym samym obniżenia zawartości azotanów w wodzie.
- strzeleckim:
 - **Farska Kolonia** – podobnie jak w roku ubiegłym, obowiązywała decyzja o warunkowej przydatności wody do spożycia z prolongowanym terminem realizacji, tj. do dnia 31.08.2026r. ze względu na podwyższony poziom jonu amonu w wodzie. W ramach działań naprawczych planowane jest wprowadzenie nowej technologii uzdatniania wody polegającej na wykorzystaniu metod membranowych.

W 2024r. zlikwidowano 3 wodociągi:

- w powiecie głubczyckim:
 - Księż Pole** – w październiku 2024r. został wyłączony z eksploatacji. Miejscowość Księż Pole została podłączona do sieci wodociągu Sucha Psina.
- w powiecie nyskim:
 - **Nowy Świat** – w maju 2024r. sieć wodociągu została podłączona do wodociągu Głucholazy;
 - **Kłodobok** – w listopadzie 2024r. sieć wodociągu została podłączona do wodociągu Cieszanowice.

2. Wodociągi o produkcji 100 - 1 000 m³/dobę.

W tej grupie znajdowało się **109** wodociągów, co stanowiło 54,2% wszystkich wodociągów znajdujących się pod nadzorem. Zaopatrywały w wodę 36,9% (tj. 345,77 tys.) mieszkańców województwa opolskiego. Wodę o nieodpowiedniej jakości podawały **4** wodociągi, co stanowiło 3,7% tej grupy wodociągów (w 2023r. – 3, tj. 2,8%). Korzystało z niej ok. 16,67 tys. mieszkańców, czyli 4,8% ludności zaopatrywanej przez tę grupę wodociągów.

Wodociągi produkujące wodę o nieodpowiedniej jakości znajdowały się w powiatach:

- nyskim:
 - **Skoroszyce** – stwierdzono ponadnormatywną zawartość manganu. Wydano decyzję o warunkowej przydatności wody do spożycia z prolongowanym terminem realizacji, tj. do dnia 31.12.2024r.
- oleskim:
 - **Dobrodzień** – udzielono odstępstwa w zakresie maksymalnego dopuszczalnego stężenia azotanów w wodzie przeznaczonej do spożycia, z terminem realizacji do dnia 01.03.2027 r. W ramach działań naprawczych planowana jest budowa nowej studni.
- strzeleckim:
 - **Kolonowskie** – podobnie jak w roku ubiegłym, obowiązywała decyzja udzielająca zgody na drugie odstępstwo od maksymalnego dopuszczalnego stężenia fluorków w wodzie przeznaczonej do spożycia wydana na okres 3 lat, tj. do dnia 08.02.2026 roku. W ramach działań naprawczych prowadzone są prace nad wprowadzeniem nowej technologii uzdatniania wody;
 - **Zalesie** – stwierdzono ponadnormatywną zawartość manganu. Wydano decyzję o warunkowej przydatności wody do spożycia z prolongowanym terminem realizacji, tj. do dnia 30.06.2025r.

Poprawa jakości wody w wodociągach w porównaniu do 2023r. nastąpiła w powiatach:

- kluczborskim:
 - **Wierzbica Górna** – występowała ponadnormatywna zawartość manganu oraz żelaza. W ramach działań naprawczych przeprowadzono przegląd urządzeń uzdatniających oraz płukanie sieci wodociągowej. Decyzja nakazująca poprawę jakości wody została wykonana.
- strzeleckim:
 - **Czarnocin** – występowała ponadnormatywna zawartość manganu. W ramach działań naprawczych przeprowadzono czyszczenie urządzeń wodociągowych oraz zmodernizowano stację uzdatniania wody. Decyzja nakazująca poprawę jakości wody została wykonana.

3. Wodociągi o produkcji 1 000-10 000 m³/dobę.

Grupa liczyła **26** wodociągów, czyli 12,9% wszystkich wodociągów znajdujących się pod nadzorem. W ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę dostarczały wodę do 47,4% (tj. ok. 444,10 tys.) mieszkańców województwa opolskiego. Podobnie jak w roku ubiegłym, wszystkie wodociągi z tej grupy podawały wodę o właściwej jakości.

4. Wodociągi o produkcji 10 000-100 000 m³/dobę.

W tej grupie znajduje się **1** wodociąg miejski, tj. Opole. Zaopatrywał ok. 126 tys. mieszkańców Opola oraz okolicznych wsi, tj. 13,4% mieszkańców województwa. Podobnie jak w latach poprzednich wodociąg dostarczał wodę o odpowiedniej jakości.

5. Inne podmioty zaopatrujące w wodę.

W 2024 roku nadzorem objęto **29** (w 2023 r. – 30) wodociągów eksploatowanych przez inne podmioty m.in. szpitale, zakłady karne, domy pomocy społecznej, obiekty turystyczne, zakłady produkujące żywność, gospodarstwa rolne. Wodociągi te dostarczały wodę do około 8,12 tys., tj. 0,9% mieszkańców województwa.

Nie skontrolowano **1** wodociągu lokalnego, tj. Opolskiego Centrum Rehabilitacji w Korfantowie (powiat nyski), ponieważ ujęcie zostało czasowo wyłączone z eksploatacji, a sieć wodociągową podłączono do wodociągu Korfantów.

Wodę o nieodpowiedniej jakości podawały **3** wodociągi, co stanowiło 10,3% tej grupy wodociągów (w 2023 r. – 1, tj. 3,3%). Korzystało z niej około 1,65 tys., tj. 20,3% (w 2023r. – ok. 0,15 tys., tj. 1,7%) mieszkańców zaopatrywanych przez tę grupę wodociągów.

Wodociągi produkujące wodę o nieodpowiedniej jakości znajdowały się w powiatach:

- opolskim:
 - **ujęcie lokalne Areszt Śledczy w Opolu, Oddział Zewnętrzny w Turawie** – podobnie jak w roku ubiegłym, występował niski odczyn pH. W ramach działań naprawczych zakupiono korektor pH, prowadzono działania konserwacyjne ujęcia oraz stały monitoring wody. Obecnie prowadzone jest postępowanie egzekucyjne.
- strzeleckim:
 - **Walcownia Rur „Andrzej” w Zawadzkiem** – stwierdzono ponadnormatywną zawartość żelaza. Wydano decyzję o warunkowej przydatności wody do spożycia z prolongowanym terminem realizacji, tj. do dnia 30.06.2025r.
 - **Zakład Karny nr 1 w Strzelcach Opolskich** - stwierdzono ponadnormatywną zawartość ołowiu. Wydano decyzję o braku przydatności wody do spożycia z terminem realizacji do dnia 31.01.2025r. Zakład Karny zaopatrywany jest w wodę z wodociągu publicznego Strzelce Opolskie do czasu otrzymania pozytywnych wyników badania wody w zakresie zawartości ołowiu w wodzie podawanej z ujęcia lokalnego.

W 2024 r. zlikwidowano 1 wodociąg w powiecie opolskim:

- **wodociąg lokalny Ośrodek Wypoczynkowy „U Niedźwiedzia” w Turawie** - ośrodek wypoczynkowy zawiesił działalność z dniem 27.05.2024 r.

Badania ciepłej wody w szpitalach i w budynkach zamieszkania zbiorowego na obecność bakterii *Legionella sp.*

W 2024 roku kontynuowano badania wody w kierunku oznaczenia bakterii *Legionella sp.* Zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r., poz. 2294)* prowadzenie badań na obecność *Legionella sp.* jest obowiązkiem podmiotów wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne oraz właścicieli lub zarządców budynków zamieszkania zbiorowego, a także budynków użyteczności publicznej.

Próbki wody pobierano z instalacji ciepłej wody w szpitalach, zakładach opiekuńczo - leczniczych, domach pomocy społecznej, a także obiektach zamieszkania zbiorowego. Występowanie bakterii *Legionella sp.* w ciepłej wodzie w większych ilościach stanowi naruszenie wymagań określonych w załączniku nr 5 część A do ww. rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Bakterie z rodzaju *Legionella* mogą wywołać chorobę zakaźną zwaną legionelozą, wymienioną w *ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 924)*. Szczególnie narażonymi na zakażenia są chorzy z niedoborami immunologicznymi, przebywający w stacjonarnych podmiotach leczniczych. Do zakażenia dochodzi na skutek wdychania skażonego aerozolu wodno-powietrznego o średnicy kropeł od 2 µm do 5 µm, zawierającego bakterie z rodzaju *Legionella sp.*

Badania ciepłej wody pod kątem obecności pałeczek *Legionella sp.* przeprowadzono w **102** obiektach. Pobrano do badań **507** próbek ciepłej wody, z czego **48** próbek (w **20** obiektach) nie odpowiadało normom sanitarnym. Probki wody pobrano w:

- 31 szpitalach – wykryto w 10 obiektach,
- 34 domach pomocy społecznej – wykryto w 6 obiektach,
- 14 obiektach hotelarskich – nie wykryto,
- 13 zakładach opiekuńczo-leczniczych i hospicjach – nie wykryto,
- 10 placówkach opiekuńczo – wychowawczych – wykryto w 4 obiektach.

W przypadku stwierdzenia skażenia instalacji ciepłej wody, wydawano decyzje nakazujące podjęcie działań naprawczych i doprowadzenie jakości wody do wymagań określonych w załączniku nr 5 ww. rozporządzenia w sprawie jakości wody.

Działania naprawcze prowadzone przez zarządców obiektów w celu poprawy jakości wody najczęściej obejmowały przegląd techniczny instalacji oraz przeprowadzenie dezynfekcji chemicznej i termicznej wody w instalacji technologicznego obiegu ciepłej wody oraz przedstawienie wyników wody potwierdzających jej właściwą jakość.

Kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli

W sezonie letnim w 2024 roku zorganizowano **14** kąpielisk (w 2023 r. – 15) oraz **2** miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli (w 2023 r. – 1) tj. na terenie Ośrodka Rekreacyjno-Wypoczynkowego "Makadam" w powiecie kędzierzyńsko – kozielskim oraz Jezioro Srebrne w Januszkowicach powiat krapkowicki.

Badania wody w kąpieliskach wykonywane były przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz przez zarządców kąpielisk, zgodnie z harmonogramami ustalonymi z właściwymi terenowo państwowymi powiatowymi inspektorami sanitarnymi. Jakość wody oceniano w oparciu o *rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 255)*, uwzględniając wyniki badań wody z kontroli urzędowej oraz wyniki badań wykonane przez organizatora.

W trakcie sezonu kąpieliskowego na trzech akwenach obowiązywał zakaz kąpeli:

- kąpielisko Zalew w Kluczborku - zakwit sinic oraz zanieczyszczenie mikrobiologiczne (czas trwania - 6 dni i 50 dni – w tym także 5 dni zanieczyszczenie mikrobiologiczne);
- „Przystań Wodna” w Nowych Siołkowicach – zanieczyszczenie mikrobiologiczne (czas trwania zanieczyszczenia - 4 dni);
- Kąpielisko Jeziora Nyskiego na terenie Ośrodka Wypoczynkowego „Akwa Marina” w Skorochowie – zakwit sinic (czas trwania – 5 dni).

W związku z powyższym, nakazano organizatorowi zamieszczenie informacji o zakazie kąpeli. W pozostałych kąpieliskach i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli jakość wody spełniała wymagania sanitarne.

Przeprowadzono **21** kontroli kąpielisk pod względem sanitarno – porządkowym. W trakcie sezonu kąpielowego OPWIS wydał **8** komunikatów o jakości wody w kąpieliskach oraz **2** komunikaty informujący o jakości wody w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli. Aktualne informacje dotyczące jakości wody oraz infrastruktury kąpielisk zamieszczone były w ogólnopolskim „Serwisie kąpieliskowym”, dostępnym pod adresem: <https://sk.gis.gov.pl/>.

Po zakończeniu sezonu kąpielowego dokonano klasyfikacji jakości wody w kąpielisku obejmującej cztery sezony kąpielowe w oparciu o wymagania mikrobiologiczne określone w ww. rozporządzeniu w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku. W 2024 roku dla 1 kąpieliska tj. Zalew Kluczbork jakość wody zaklasyfikowano jako niedostateczną.

Tabela 2. Kąpieliska na terenie województwa opolskiego w sezonie letnim 2024 roku

Lp.	Powiat	Nazwa kąpieliska	Adres kąpieliska
1.	brzeski	Kąpielisko w Lewinie Brzeskim	Lewin Brzeski, ul. Nysańska
2.	brzeski	„Leśna Przystań”	Osiek Grodkowski 74
3.	głubczycki	Kąpielisko położone na terenie Ośrodka Rekreacyjno-Wypoczynkowego w Pietrowicach	Pietrowice, gm. Głubczyce
4.	kędzierzyńsko-kozielski	„Centralne” na akwenu Dębowa	Dębowa, gm. Reńska Wieś
5.	kędzierzyńsko-kozielski	„Stodoła” na akwenu Dębowa	Dębowa, gm. Reńska Wieś
6.	kluczborski	Zalew Kluczbork	Ligota Górna, ul. Gliwicka 41E
7.	nyski	Kąpielisko Jezioro Nyskie na terenie Ośrodka Wypoczynkowego „Akwa Marina” w Skorochowie	Skorochow, gm. Nysa
8.	opolski	Jezioro Średnie	Turawa, ul. Wędkarska
9.	opolski	„Bolko” w Opolu	Opole, Aleja Przyjaźni
10.	opolski	„Malina” w Opolu	Opole, ul. Olimpijska
11.	opolski	„Przystań Wodna” w Nowych Siołkowicach	Nowe Siołkowice, gm. Popielów

12.	opolski	„Balaton” w Dobrzeniu Wielkim	Dobrzeń Wielki, ul. Stawy 20
13.	opolski	„Plaża Jurajska” w Krasiejowie	Krasiejów, ul. 1-go Maja 10
14.	prudnicki	„Zielona Zatoka” w Łączniku	Łącznik, ul. Zielonej Zatoki 1

Pływalnie

Na terenie woj. opolskiego organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2024 r. sprawowały nadzór nad 72 (w 2023 r. - 68) pływalniami i innymi obiektami wyposażonymi w niecki basenowe, z czego 57 obiektów, w tym 35 krytych, 21 odkrytych i 1 kryto – odkryty, spełniając definicję pływalni określoną w *ustawie z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 714). W myśl ww. ustawy pływalnia to obiekt kryty lub odkryty, z wodą przepływową, przeznaczony do pływania lub kąpieli, posiadający, co najmniej jedną nieckę basenową, z trwałym brzegiem i dnem, wyposażony w urządzenia sanitarne, szatnie i natryski.

Właściwi państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni sprawują nadzór nad pływalniami zgodnie z wymaganiami *rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach* (t. j. Dz.U. 2022 poz. 1230), które określa m. in. wymagania, jakie musi spełniać woda na pływalni oraz obowiązki zarządzającego pływalnią w zakresie prowadzenia oceny jakości wody na pływalni.

Nadzór nad pozostałymi 15 obiektami wyposażonymi w niecki basenowe sprawowany jest na podobnych zasadach z uwagi na potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego osób korzystających z tych obiektów.

Stan sanitarny i techniczny pływalni i obiektów wyposażonych w niecki basenowe

W ramach prowadzonego nadzoru w 2024 roku skontrolowano 51 pływalni, tj. 89,5 % obiektów ujętych w ewidencji, w 3 obiektach (2 w powiecie opolskim, 1 w powiecie głubczyckim) stwierdzono zły stan sanitarno – techniczny.

W powyższych obiektach kwestionowano: stan sanitarno – techniczny m.in. sufitu w toalecie dla osób niepełnosprawnych, podłogi i niecki w hali basenowej, ścian/ sufitu, natrysków w szatniach, stolarki okiennej i ścian w ciągach komunikacyjnych, ścian i/lub sufitu w pomieszczeniu dozowania środków chemicznych i SUW, obecność czarnego osadu na dnie niecki basenowej, brak systematycznego nadzoru pracy urządzeń, brak aktualnego komunikatu o jakości wody na pływalni, brak doprowadzonej wody do umywalki w toalecie męskiej pływalni. W związku z tym wydano decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Jakość wody na pływalniach i w obiektach wyposażonych w niecki basenowe

Zarządzający pływalniami prowadzą ocenę jakości wody w oparciu m. in o ustalone z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym harmonogramy badania próbek wody, w których określone zostały zarówno częstotliwość pobierania próbek wody, jak i zakres badań.

W 2024 r. skontrolowano jakość wody w **55** pływalniach. Pobrano łącznie **4360** próbek wody, w tym 455 przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach kontroli urzędowej oraz 3905 próbek przez zarządzających obiektami w ramach kontroli wewnętrznej.

Badania 365 próbek wykazały wyniki niezgodne z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. *w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach* (t. j. Dz.U. 2022 poz. 1230), co stanowi 8 % przypadków. Wyniki niezgodne w zakresie parametrów fizykochemicznych jakości wody stwierdzono w 305 próbkach, co stanowi 7 % wszystkich pobranych próbek w 2024 r. Przekroczenia dotyczyły najczęściej zawartości chloru wolnego, chloru związanego, chloroformu, odczynu pH, potencjału redox. Przekroczenia mikrobiologiczne stwierdzono w 60 próbkach, co stanowi 1 % wszystkich pobranych próbek w 2024 r. Przekroczenia dotyczyły najczęściej obecności *Pseudomonas aeruginosa*, *E. coli* oraz ogólnej liczby mikroorganizmów w 36°C.

W związku ze stwierdzonymi przekroczeniami wydano 30 decyzji administracyjnych zobowiązujących zarządców obiektów do podjęcia działań likwidujących zanieczyszczenie oraz przedstawienia wyników badań wody potwierdzających jej właściwą jakość i skuteczność podjętych działań naprawczych.

Działania naprawcze prowadzone przez zarządców obiektów w celu poprawy jakości wody najczęściej obejmowały dezynfekcję wody w niecce oraz w systemach cyrkulacji wody, zwiększenie częstotliwości płukania filtrów, czyszczenie i dezynfekcję niecek, a także wymianę wody basenowej.

Ponadto w ramach kontroli wewnętrznej i urzędowej badana była również woda ciepła z natrysków w szatniach pod kątem występowania bakterii *Legionella sp.* Pobrano 171 próbek w 48 obiektach. Jakość wody w tym zakresie kwestionowano w 5 próbkach (w 4 obiektach). W związku z tym zarządca wprowadził działania naprawcze, tj. dezynfekcję termiczną sieci wodociągowej. Skuteczność tych działań potwierdzono sprawozdaniem z kontrolnego badania ciepłej wody.

Zgodnie z § 4 ust. 1 i 2 *rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach* (t. j. Dz.U. 2022 poz. 1230) organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonują zbiorczych rocznych ocen wody na pływalniach za poprzedni rok kalendarzowy do dnia 31 marca kolejnego roku tj. do dnia 31.03.2025 r. Na terenie woj. opolskiego wydano 54 zbiorcze roczne oceny wody na pływalniach za rok 2024. Negatywne roczne oceny wydano wobec 18 obiektów (w 2023 r. 12 pływalni) - 33 % ogółu ocenionych - na terenie województwa. Brano pod uwagę ilość kwestionowanych parametrów, częstotliwość ich występowania, a także występowanie zanieczyszczenia mikrobiologicznego oraz to, że zarządcy nie prowadzili dokumentacji z bieżącej obserwacji jakości wody w nieckach basenowych, nie prowadzili zapisów wyników z dokonywanych pomiarów jakości wody tj.: pH, potencjału redox, stężenia chloru czy temperatury, nie informowali inspektora sanitarnego o przekroczeniach parametrów oraz o planowanych działaniach naprawczych.

IV. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej

Na terenie województwa opolskiego w roku 2024 pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się **3651** (w 2023 r. – 3582) obiektów użyteczności publicznej. Obiekty te stanowią liczną i różnorodną grupę, co obrazuje wykres nr 1.

W 2024 r. w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowano **1264** (w 2023 r. – 1358) obiekty użyteczności publicznej, tj. **34,6 %** obiektów ujętych w ewidencji. Zły stan higieniczno – sanitarny i/lub techniczny stwierdzono ogółem w **21** obiektach (w 2023 r. – 26), tj. **1,7 %** z ogółu skontrolowanych obiektów.

Poniżej przedstawiono i omówiono wyniki przeprowadzonych kontroli wybranych obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych na terenie województwa (tabela nr 1).

Tabela 1. Wyniki kontroli w wybranych obiektach użyteczności publicznej w latach 2023 –2024.

Rodzaj obiektu	Rok	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba skontrolowanych obiektów	% skontrolowanych obiektów	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno -sanitarnym i/lub technicznym ogółem	% obiektów ze złym stanem higieniczno - sanitarnym i/lub technicznym ogółem
Ustępy publiczne i ogólnodostępne	2024	82	52	63,4	0	0
	2023	81	67	82,7	0	0
Pływalnie	2024	57	51	89,5	3	5,8
	2023	53	45	84,9	2	4,4
Domy pomocy społecznej	2024	46	28	60,9	2	7,1
	2023	46	28	60,9	2	7,1
Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	2024	24	5	20,8	0	0
	2023	21	8	38,1	0	0
Placówki zapewniające całodobową opiekę	2024	25	9	36	0	0
	2023	24	15	62,5	2	13,3
Noclegownie	2024	3	2	66,7	1	50
	2023	3	3	100	1	33,3
Obiekty hotelarskie	2024	80	48	60	0	0
	2023	80	61	76,25	0	0
Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	2024	270	110	40,7	0	0
	2023	267	125	46,8	3	2,4
Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu, inne obiekty w których świadczone są więcej niż jedna z usług	2024	1676	565	33,7	8	1,4
	2023	1611	556	34,5	6	1,1
Dworce autobusowe	2024	10	5	50	0	0
	2023	10	7	70,0	0	0
Dworce i stacje kolejowe	2024	34	16	47,1	0	0
	2023	48	16	33,3	0	0

Domy przedpogrzebowe	2024	60	20	33,3	1	5
	2023	60	31	51,7	0	0
Cmentarze	2024	558	71	12,7	1	1,4
	2023	558	75	13,4	1	1,3
Zakłady karne i areszty śledcze	2024	12	5	41,7	0	0
	2023	12	6	50,0	1	16,7
Inne obiekty użyteczności publicznej	2024	578	196	33,9	4	2,0
	2023	572	241	42,1	8	3,3

Domy Pomocy Społecznej, inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę

Pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego w 2024 r. znajdowało się:

- **46** domów pomocy społecznej, skontrolowano 28, tj. **60,9 %** ujętych w ewidencji,
- **24** inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, skontrolowano 5, tj. **20,8 %** ujętych w ewidencji,
- **25** placówek zapewniających całodobową opiekę, skontrolowano 9, tj. **36 %** ujętych w ewidencji.

Negatywnie oceniono **3** obiekty (w 2023 r. – 4). Nieprawidłowości dotyczyły niewłaściwego stanu higieniczno - sanitarnego, w tym pod względem technicznym ścian i sufitów pokoi mieszkańców oraz pomieszczeń: pralni, jadalni, łazienek, palarni, pomieszczenia socjalnego dla personelu, magazynu czystej bielizny pościelowej; podłóg w pokojach i ciągu komunikacyjnym oraz niesprawnej wentylacji w pomieszczeniu palarni.

W związku ze stwierdzonymi w obiektach nieprawidłowościami wydano **2** decyzje nakazujące likwidację uchybień oraz w przypadku 1 obiektu wszczęto postępowanie administracyjne.

Stan sanitarno – porządkowy tej grupy obiektów w większości nie budził zastrzeżeń, a stwierdzone uchybienia w trakcie bieżących kontroli są w miarę możliwości natychmiast usuwane. W domach pomocy społecznej bieżąca czystość zachowana, zapewniony запас środków czystości i do dezynfekcji. W obiektach przestrzegane są procedury postępowania z odpadami. Sprzątaniem zajmuje się personel placówek. Pranie brudnej bielizny odbywa się w zorganizowanych w obiektach pralniach lub wykonywane jest przez wyspecjalizowane firmy zewnętrzne. W obiektach regularnie poprawie ulegają standardy sanitarne i funkcjonalne. Nas bieżąco wykonywane są liczne remonty oraz przeprowadzane są inwestycje i modernizacje, znacznie poprawiające warunki mieszkalne i estetyczne obiektów.

We wrześniu 2024 r. w wyniku powodzi, jaka wystąpiła na terenie województwa opolskiego doszło do zalania 1 obiektu, w wyniku czego zniszczeniu uległy pomieszczenia poniżej poziomu terenu, obejmujące m.in. pralnię, kotłownię, magazyny kuchenne, pokój gościnny, rehabilitację,

szatnie pracowników. Pomieszczenia są wyłączone z użytkowania, do czasu przeprowadzenia generalnego remontu.

W 34 obiektach z tej grupy przeprowadzono badanie wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.* W 6 obiektach stwierdzono zanieczyszczenie sieci wewnętrznej bakteriami *Legionella sp.* Skontrolowane obiekty podejmują środki zapobiegawcze w celu wyeliminowania ryzyka wystąpienia legionellozy.

W 2024 r. w obiektach prowadzono działania edukacyjno – informacyjne, w zakresie:

- czynników wpływających na namnażanie się bakterii *Legionella sp.* w ciepłej wodzie użytkowej,
- właściwego postępowania z bielizną czystą i brudną oraz jej transportem, w tym opracowania i wdrożenia procedury postępowania z bielizną,
- zasad prawidłowego postępowania z odpadami medycznymi.

Obiekty hotelarskie

Na terenie województwa opolskiego w 2024 r. w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się ogółem **350** (w 2023 r. – 347) obiektów świadczących usługi hotelarskie, w tym:

- **80** hoteli,
- **2** motele,
- **1** pensjonat,
- **4** kempingi,
- **3** schroniska,
- **270** innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie.

W 2024 r. nadzorem objęto 16 nowych obiektów.

Skontrolowano łącznie **158** obiektów hotelarskich (w 2023 r. – 186), co stanowi **45,1%** wszystkich obiektów ujętych w ewidencji. W 2024 r. nie stwierdzono nieprawidłowości dot. złego stanu sanitarno – higienicznego ww. grupy obiektów. Ze względu na zły stan porządkowy w **2** obiektach nałożono mandaty karne o łącznej wysokości **500 zł**.

Spośród ww. obiektów **77** posiada kategoryzację, tj. **22%** obiektów znajdujących się w ewidencji, w tym:

- 6 obiektów jednogwiazdkowych (3 hotele, 1 motel, 1 pensjonat, 1 kemping),
- 14 obiektów dwugwiazdkowych (10 hoteli, 1 motel, 3 kempingi),
- 51 obiektów trzygwiazdkowych (51 hoteli),
- 5 obiektów czterogwiazdkowych (5 hoteli),
- 1 obiekt pięciogwiazdkowy (hotel).

Wyposażenie pokoi hotelowych, jak i dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych jest uzależnione od standardu hotelu. Obiekty te posiadały wydzielone magazyny na czystą i brudną pościel oraz pomieszczenia gospodarcze do przechowywania środków czystości i preparatów dezynfekcyjnych. Pranie brudnej bielizny najczęściej było zlecane firmom zewnętrznym lub odbywało się w pralniach urządzonych w obiekcie.

W 14 obiektach hotelarskich przeprowadzono badanie ciepłej wody pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.*, w wyniku których nie stwierdzono zanieczyszczenia sieci wewnętrznej.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej

W 2024 r. w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego znajdowało się **1676** (w 2023 r. – 1611) obiektów, w tym:

- **737** zakładów fryzjerskich (w 2023 r. – 728),
- **639** zakładów kosmetycznych (w 2023 r. - 589),
- **47** zakładów tatuażu (w 2023 r. – 48),
- **123** zakłady odnowy biologicznej (w 2023 r. - 117),
- **130** innych zakładów, w których świadczona była więcej niż jedna z ww. usług (w 2023 r. – 129).

Łącznie skontrolowano **565** obiektów (w 2023 r. – 556), tj. **33,7 %** znajdujących się w ewidencji. Niewłaściwy stan higieniczno – sanitarny, w tym pod względem technicznym stwierdzono w **8** obiektach (w 2023 r. – 6). Nieprawidłowości w głównej mierze dotyczyły:

- braku pomieszczenia higieniczno – sanitarnego dla pracowników,
- nieprawidłowo wyposażonego pomieszczenia higieniczno – sanitarnego,
- niewłaściwie urządzonego pomieszczenia socjalnego dla pracowników,
- nieprawidłowo prowadzonego procesu dezynfekcji narzędzi,
- braku umywalki w pomieszczeniu usług,
- braku zlewu gospodarczego w pomieszczeniu porządkowym,
- braku przedsionka lub kurtyny powietrznej chroniącej przed nadmiernym dopływem powietrza z zewnątrz,
- braku wentylacji w pomieszczeniu usługowym i w toalecie,
- braku procedury postępowania zapewniającej ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi,
- braku dokumentacji medycznej do celów sanitarno – epidemiologicznych.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wszczęto postępowania administracyjne i wydano decyzje nakazujące likwidację uchybień. Ponadto w wyniku stwierdzenia złego stanu sanitarno – porządkowego, nałożono **12** mandatów karnych, o łącznej wysokości **2600 zł**.

W skontrolowanych obiektach świadczących usługi z zakresu solarium nie stwierdzono naruszenia przepisów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (DZ. U. z 2017 r. poz. 2111).

W trakcie prowadzenia czynności kontrolnych w obiektach z branży beauty w 2024 r. prowadzono działania informacyjno - edukacyjne w zakresie m.in.:

- właściwej dezynfekcji narzędzi i powierzchni użytkowych oraz obowiązku posiadania kart charakterystyki środków stosowanych do zabiegów dezynfekcyjnych,
- prowadzenia kontroli biologicznej i chemicznej procesu sterylizacji narzędzi,

- właściwej gospodarki odpadami niebezpiecznymi o charakterze medycznym,
- przenoszenia zakażeń bakteriami chorobotwórczymi, grzybicami skóry oraz wirusami krwiopochodnymi (HBV, HCV, HIV),
- ochrony zdrowia przed szkodliwym działaniem promieniowania UV wydzielanego przez urządzenia wykorzystywane w solarium.

Cmentarze i domy przedpogrzebowe

W 2024 r. na terenie województwa opolskiego funkcjonowało **558** cmentarzy (w 2023 r. 558). W ramach sprawowanego nadzoru skontrolowano **71** obiektów tj. **12,7%** znajdujących się w ewidencji.

Niewłaściwy stan techniczny stwierdzono w **1** obiekcie, nieprawidłowości dotyczyły: złego stanu sanitarno – higienicznego toalet ogólnodostępnych zlokalizowanych przy cmentarzu. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano decyzję nakazującą likwidację uchybień.

W 2024 r. na terenie województwa opolskiego funkcjonowało **60** domów przedpogrzebowych (w 2023 r. - 60). W ramach sprawowanego nadzoru skontrolowano **20** obiektów tj. **33,3%** znajdujących się w ewidencji. Zły stan sanitarno – higieniczny, w tym pod względem technicznym, stwierdzono w **1** obiekcie. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły nieodpowiedniego stanu powierzchni ścian pomieszczeń domu przedpogrzebowego. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano decyzję nakazującą likwidację uchybień.

W 2024 r. zwiększono nadzór nad przeprowadzaniem procesu ekshumacji, który wykonywany jest przez zakłady pogrzebowe. Osoby przeprowadzające ekshumacje były zabezpieczone odpowiednią odzieżą ochronną. Powierzchnia, na której umieszczano ziemię wydobytą z grobów podczas ekshumacji była odpowiednio zabezpieczana. Do zasypywania grobów stosowano ziemię wcześniej z nich wydobytą. Warunki transportu zwłok/szczątków ludzkich nie budziły zastrzeżeń. Teren cmentarzy po zakończonych ekshumacjach uporządkowano.

V. Stan sanitarny podmiotów leczniczych

Stan sanitarno - techniczny podmiotów leczniczych oraz indywidualnych i grupowych praktyk lekarskich i pielęgniarских

Pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego w 2024 r., znajdowało się **2238** obiektów świadczących usługi medyczne, w tym:

- **58** obiektów wykonujących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne,
- **862** obiekty wykonujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne (przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, zakłady rehabilitacji leczniczej, zakłady badań diagnostycznych),
- **1244** praktyki lekarskie,
- **56** praktyk pielęgniarских,
- **18** innych obiektów świadczących działalność leczniczą wykonywaną przez praktykę zawodową.

Skontrolowano **1001** obiektów, tj. **44,8 %** ogółu, z czego negatywnie pod względem sanitarnym oceniono **19** placówek, co stanowiło **1,9 %**.

Tabela nr 1. Zestawienie kontroli placówek służby zdrowia w latach 2023 i 2024.

Rodzaj placówki	Rok	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba skontrolowanych	% skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem sanitarnym	% obiektów ze złym stanem sanitarnym
Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze	2023	918	484	52,7	20	4,1
	2024	920	476	51,7	17	3,6
Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową	2023	1344	451	33,6	3	0,7
	2024	1318	525	40	2	0,4
Razem	2023	2262	935	41,3	23	2,5
	2024	2238	1001	44,8	19	1,9

Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne - szpitalne

W 2024 roku na terenie województwa opolskiego funkcjonowały **33** szpitale (w 2023 r. – 34), w tym **2** szpitale jednodniowe. Podmiot leczniczy Vital Medic w Kluczborku przy ulicy Skłodowskiej – Curie 21 został przejęty przez Spółkę Akcyjną Scanmed z siedzibą w Warszawie, która nadzoruje również Centrum Kardiologii w Kluczborku przy ulicy Skłodowskiej – Curie 23.

W okresie sprawozdawczym skontrolowano **28** obiektów szpitalnych, tj. **84,8 %** ujętych w ewidencji. Nieodpowiedni stan higieniczno – sanitarny i techniczny stwierdzono w **9** obiektach, co stanowiło **32,1 %** skontrolowanych placówek.

Stwierdzone nieprawidłowości w szczególności dotyczyły m.in.:

➤ niewłaściwego stanu sanitarno – technicznego:

- powierzchni ścian i sufitów w pokojach łóżkowych i innych pomieszczeniach pomocniczych,
- podłóg oraz ich połączeń ze ścianami,
- stolarki drzwiowej,
- wyposażenia szpitali, w szczególności mebli;

➤ braku:

- dostępności z trzech stron, w tym z dwóch dłuższych do łóżek w pokojach łóżkowych;
- odpowiedniej szerokości drzwi w pokojach łóżkowych, przez które odbywa się ruch pacjentów na łóżkach,
- punktu pielęgniarskiego wraz z pokojem przygotowawczym pielęgniarskim,
- pomieszczenia porządkowego,
- pomieszczenia brudownika,
- doposażenia brudowników w: umywalkę, płuczkę – dezynfektor oraz w wentylację mechaniczno – wyciągową,
- pomieszczenia higieniczno-sanitarnego wyposażonego dodatkowo w bidet w gabinecie badań dolnego odcinka przewodu pokarmowego,
- pomieszczenia wyposażonego w myjnię - dezynfektor do mycia wózków i innych elementów transportowych,
- umywalki do mycia rąk z ciepłą i zimną wodą w pokoju łóżkowym;

➤ pełnego dostosowania do wymogów:

- pomieszczeń higieniczno – sanitarnych w pełni dostosowanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- Bloku Operacyjnego.

W skontrolowanych placówkach w 2024 r. prowadzono różnorodne inwestycje. Wiele szpitali realizowało nakazy wynikające z decyzji administracyjnych organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego, bądź z własnej inicjatywy podejmowano prace remontowe, co przyczyniło się do poprawy stanu sanitarno – technicznego obiektów, jak i udzielania świadczeń medycznych. Do użytku oddano wiele oddziałów i komórek organizacyjnych szpitali po gruntownych remontach.

Tym samym, realizacja wielu zadań przyczyniła się do spełnienia przez niektóre szpitale wymagań obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2022 r. poz. 402). Na **33** szpitale będące w ewidencji województwa opolskiego, **17** spełnia wymagania ww. rozporządzenia. Natomiast **16** placówek szpitalnych nadal nie spełnia stawianych wymogów, m.in. w zakresie braku dostosowania:

- Bloku Operacyjnego, Centralnych Sterylizatorni, Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Zespołu Porodowego,

- dostępu do łóżek z trzech stron, w tym z dwóch dłuższych w niektórych oddziałach szpitalnych,
- przechodniości zespołów pomieszczeń stanowiących oddziały łóżkowe,
- rezerwowego źródła zaopatrzenia szpitala w wodę zapewniającego co najmniej jej 12-godzinny zapas,
- pomieszczeń brudownika do wymagań (brak wentylacji mechaniczno – wyciągowej, brak płuczki dezynfektora),
- pomieszczeń higieniczno – sanitarnych dla osób niepełnosprawnych,
- punktu pielęgniarskiego wraz z pokojem przygotowawczym pielęgniarskim,
- pomieszczenia porządkowego umożliwiającego dodatkowo mycie i dezynfekcję środków transportu wewnętrznego,
- wejścia do Izby Przyjęć (brak zadaszenia),
- pomieszczenia higieniczno-sanitarnego dla rodziców lub opiekunów dziecka wyposażonego dodatkowo w natrysk na Oddziale Dziecięcym,
- pomieszczeń higieniczno-sanitarnych wyposażonych dodatkowo w bidet dostępnych z pokoi badań w Pracowni Endoskopowej,
- pomieszczenia przeznaczonego dla ekspedycji materiału skażonego oraz odbioru materiału sterylnego,
- pomieszczenia wyposażonego w myjnię-dezynfektor do mycia wózków i innych elementów transportowych.

W wielu placówkach szpitalnych nadal trwają realizacje decyzji nałożonych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego w latach poprzednich, w zakresie poprawy stanu sanitarno – technicznego oraz funkcjonalności pomieszczeń szpitali. W niektórych szpitalach wydłużono terminy realizacji nałożonych obowiązków decyzyjnych, m. in. z uwagi na sytuację finansową szpitali oraz fakt, iż placówki zostały zalane w wyniku powodzi, która dotknęła we wrześniu 2024 r. tereny województwa opolskiego.

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę dla większości szpitali, tak jak w latach ubiegłych, była woda z wodociągu publicznego. Jedynie dla 5 placówek podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę było własne ujęcie. Jakość wody podawanej z przebadanych podstawowych źródeł zaopatrzenia pod względem mikrobiologicznym i fizykochemicznym nie budziła zastrzeżeń.

Zgodnie z § 41 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą szpital powinien posiadać rezerwowe źródło zaopatrzenia szpitala w wodę, które zapewnia co najmniej jej 12-godzinny zapas (z wyłączeniem szpitali jednodniowych). W województwie opolskim 27 placówek posiada rezerwowe źródło wody, zgodnie z wymaganiami określonymi w ww. rozporządzeniu. Dla szpitali posiadających własne ujęcie, rezerwowym źródłem zaopatrzenia w wodę jest wodociąg publiczny. Jest to rozwiązanie optymalne zarówno w przypadku pogorszenia się jakości wody, jak i braku dostępu do niej z własnego ujęcia. W pozostałych placówkach szpitalnych rezerwowym źródłem zaopatrzenia szpitala w wodę są zazwyczaj zbiorniki przepływowe lub studnie głębinowe. Rzadziej

stosowanym rozwiązaniem jest możliwość podłączenia szpitala do niezależnego przyłącza wodociągu publicznego.

Nadal **4** obiekty szpitalne nie posiadają rezerwowego źródła zaopatrzenia szpitala w wodę. W stosunku do **3** szpitali prowadzone jest postępowanie administracyjne, mające na celu wyegzekwowanie zapewnienia rezerwowego źródła wody w podmiotach leczniczych.

Nadzór nad jakością wody w szpitalach prowadzony był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach sprawowanego monitoringu, który obejmował również kontrolę jakości ciepłej wody użytkowej, w celu wykrywania bakterii *Legionella sp.* W **31** szpitalach przeprowadzono badanie wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.* W **10** placówkach szpitalnych stwierdzono zanieczyszczenie sieci wewnętrznej bakteriami *Legionella sp.* W obiektach tych, prowadzono postępowania administracyjne, mające na celu wyegzekwowanie poprawy jakości wody ciepłej w zakresie zgodnym z załącznikiem E do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r., poz. 2294). W **8** placówkach jakość wody została doprowadzona do wymagań sanitarnych, natomiast w **2** obiektach nadal trwa postępowanie administracyjne.

Podejmowane przez szpitale działania naprawcze takie jak dezynfekcja termiczna, dezynfekcja chemiczna, przeglądy instalacji wody ciepłej, wymiana i czyszczenie elementów instalacji, w tym głowic natryskowych i węży prysznicowych przyczyniają się do poprawy jakości wody. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego prowadziły działania informacyjno – edukacyjne w zakresie badań wody ciepłej w zakresie parametru *Legionella sp.* w podmiotach wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne.

W 2024 r. skontrolowano **28** szpitali w zakresie utrzymania czystości i porządku. Utrzymaniem porządku i czystości w **22** skontrolowanych szpitalach, zajmował się personel szpitala. W pozostałych **6** szpitalach prace te wykonywały specjalnie do tego celu zatrudnione firmy zewnętrzne.

Firmy zewnętrzne w podmiotach leczniczych świadczą usługi najczęściej w zakresie utrzymania czystości, sprzątania i dezynfekcji pomieszczeń. W nielicznych szpitalach świadczą również usługi w zakresie: pomocy przy opiece nad pacjentem i jego żywieniu, gospodarowania bielizną szpitalną i odpadami, w tym medycznymi, transportu wewnątrzszpitalnego i zewnątrzszpitalnego oraz prac porządkowych otoczenia obiektu.

W zakresie stanu sanitarno – higienicznego nieprawidłowości stwierdzono w **3** obiektach szpitalnych, a osoby winne zaniedbań ukarano mandataми karnymi w łącznej wysokości 400 złotych.

Sprzęt porządkowy oraz środki czystościowe przechowywane były głównie w pomieszczeniach porządkowych, które były wyposażone zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 402), m.in. w zlewy gospodarcze, automatyczne systemy dozujące środki czystości, dozowniki ze środkiem dezynfekcyjnym. Zaopatrzenie w środki myjące, preparaty dezynfekcyjne o szerokim spektrum działania oraz sprzęt do utrzymania

czystości, zapewniały utrzymanie dobrego stanu higieny skontrolowanych szpitali. Preparaty dezynfekcyjne dobrane były właściwie ze względu na spektrum swojego działania, czas i zastosowanie.

Czystość w szpitalach utrzymywana była według wdrożonych procedur i planów higieny, określających strefy i obszary, techniki oraz częstotliwość sprzątania. We wszystkich skontrolowanych szpitalach procedury były dostępne w oddziałach oraz u osób nadzorujących przestrzeganie higieny szpitalnej. Nadzór nad utrzymaniem czystości pomieszczeń i stosowaniem procedur pełniły głównie pielęgniarki epidemiologiczne.

W zakresie postępowania z odpadami, w tym medycznymi, w województwie opolskim skontrolowano **28** szpitali. W okresie sprawozdawczym nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie gospodarowania odpadami medycznymi w placówkach szpitalnych.

Podczas kontroli sprawdzane były warunki ich przechowywania, częstotliwość odbioru, właściwe oznakowanie worków i pojemników, co umożliwia identyfikację pochodzenia odpadów oraz ich transport wewnętrzny. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego w ramach bieżących kontroli sanitarnych w placówkach szpitalnych podejmowały działania edukacyjne w kwestii zasad prowadzenia prawidłowej klasyfikacji odpadów medycznych oraz o warunkach magazynowania odpadów medycznych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 05.10.2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami medycznymi (*Dz. U. z 2017 r., poz. 1975*).

W skontrolowanych placówkach, postępowanie z odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów medycznych było zgodne z opracowanymi procedurami w zakresie selektywnego zbierania, transportu i wstępnego magazynowania odpadów oraz instrukcjami selektywnego zbierania odpadów medycznych w miejscu ich powstania. Procedury i instrukcje opracowane były na podstawie ww. rozporządzenia.

Odpady medyczne z placówek szpitalnych były odbierane z odpowiednią częstotliwością przez firmy zewnętrzne zajmujące się odbiorem, transportem oraz utylizacją odpadów tej kategorii.

W 2024 r. skontrolowano **27** szpitali w zakresie postępowania z bielizną. Skontrolowane placówki szpitalne korzystały z usług firm zewnętrznych zajmujących się przewozem oraz praniem bielizny szpitalnej, za wyjątkiem 1 szpitala, który w swoich strukturach posiada wydzieloną pralnię.

Bрудna bielizna wielorazowego użytku w obiektach zbierana była do pojemników z pokrywą lub do worków odpowiedniego koloru umieszczonych na stelażach, następnie gromadzona w brudownikach, znajdujących się w poszczególnych Oddziałach. Bрудna bielizna odbierana była z Oddziałów przez wyznaczonych pracowników transportu wewnątrzszpitalnego, głównie dwa razy dziennie. Transport bрудnej bielizny odbywał się wyznaczoną drogą bрудną wózkami/szafą o zamkniętej przestrzeni ładunkowej do magazynów bielizny bрудnej, skąd odbierana była przez firmę zewnętrzną. Wózki/szafy po każdorazowym transporcie były myte i dezynfekowane w pomieszczeniu do mycia środków transportu wewnętrznego. Magazyny bрудnej bielizny po każdorazowym wydaniu bielizny do pralni były myte i dezynfekowane.

Bielizna czysta dostarczana przez firmy zewnętrzne była odpowiednio zabezpieczona w opakowaniach foliowych, składowana w magazynach bielizny czystej, a następnie

transportowana wózkiem do transportu bielizny czystej na poszczególne Oddziały. Bielizna czysta w Oddziałach przechowywana była w magazynkach lub zamykanych szafach.

Podobnie jak w latach ubiegłych, kilka podmiotów szpitalnych dzierżawi od pralni zewnętrznych bieliznę i odzież szpitalną – powłoki, prześcieradła, koszule operacyjne, komplety zabiegowe, fartuchy zabiegowe, a także odzież roboczą. W niektórych szpitalach obowiązuje system RFID umożliwiający automatyczne zliczanie i identyfikację asortymentową bielizny szpitalnej oraz mopów. W szpitalach używana jest również bielizna jednorazowa, np. Bloki Operacyjne, Szpitalne Oddziały Ratunkowe, Oddziały Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

W skontrolowanych obiektach postępowanie z bielizną szpitalną było prawidłowe, zgodne z opracowanymi i wdrożonymi procedurami/instrukcjami postępowania z bielizną. Jedynie w 1 placówce stwierdzono niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny w punkcie przyjmowania bielizny czystej oraz niewłaściwie zabezpieczoną bieliznę pościelową. Na przedstawiciela firmy sprzątajacej nałożono mandat karny w wysokości 300 złotych.

Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne – inne niż szpitalne (Zakłady opiekuńczo – lecznicze, hospicja, inne)

Na terenie województwa opolskiego w 2024 roku funkcjonowało **25** placówek udzielających stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne inne niż szpitalne, tj.:

- 11 zakładów opiekuńczo - leczniczych,
- 6 hospicjów,
- 8 innych.

W 2024 roku skontrolowano **10** zakładów, co stanowi **40 %** ogółu. Wszystkie obiekty znajdowały się w dobrym stanie higieniczno-sanitarnym i technicznym, żaden z obiektów tej kategorii nie został oceniony negatywnie. Zakończono generalny remont Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego funkcjonującego w ramach Brzeskiego Centrum Medycznego w Brzegu – inwestycja obejmowała kompleksową przebudowę budynku wraz z instalacjami oraz budowę zewnętrznej windy. W pozostałych skontrolowanych placówkach prowadzono drobne remonty, mające na celu odświeżenie pomieszczeń, montaż klimatyzatory. Przyczyniło się to do poprawy warunków udzielania usług medycznych, a tym samym zwiększył się komfort pacjentów podczas pobytu w placówce.

Wszystkie kontrolowane w 2024 r. placówki zaopatrywane były w wodę z wodociągów publicznych. Jakość podawanej wody pod względem mikrobiologicznym i fizykochemicznym nie budziła zastrzeżeń. Nadzór nad jakością wody w placówkach udzielających stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych innych niż szpitalne prowadzony przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej obejmuje również kontrolę jakości ciepłej wody użytkowej, w celu wykrywania bakterii *Legionella sp.* W 2024 r. w **13** obiektach przeprowadzono badanie ciepłej wody w kierunku obecności pałeczek *Legionella sp.* W ww. obiektach nie stwierdzono zanieczyszczenia sieci wewnętrznej bakteriami *Legionella sp.*

Utrzymaniem bieżącego porządku i czystości w skontrolowanych placówkach udzielających stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych innych niż szpitalne zajmował

się personel zatrudniony w obiekcie. Czystość w skontrolowanych placówkach utrzymywana była według wdrożonych procedur i planów higieny. Podobnie jak w szpitalach do utrzymania czystości używano ściereczek o różnej kolorystyce, przeznaczonych do poszczególnych obszarów pomieszczeń i przedmiotów. Stosowano profesjonalne wózki serwisowe wyposażone w kolorowe wiaderka. Mopy były prane we własnym zakresie. Sprzęt porządkowy i środki czystości przechowywane były w pomieszczeniach porządkowych, wyposażonych w zlewy służące do mycia i dezynfekcji sprzętu porządkowego, dozowniki na mydło w płynie, środek dezynfekcyjny do rąk, podajniki z ręcznikami jednorazowego użytku oraz system automatycznego dozowania środków czystościowych. Zaopatrzenie w środki myjące, preparaty dezynfekcyjne oraz sprzęt do utrzymania czystości zapewniały utrzymanie dobrego stanu higieny skontrolowanych obiektów. Preparaty dezynfekcyjne dobrane były właściwie ze względu na spektrum swojego działania, czas i zastosowanie. Natomiast brudowniki wyposażone były w myjnie - dezynfektory, zlewy, umywalki, regały na czyste kaczki, baseny, miski, pojemniki/stelaże z workami do gromadzenia bielizny brudnej oraz odpadów medycznych. Stan sanitarno – porządkowy skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

W województwie opolskim w 2024 r. nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie gospodarowania odpadami medycznymi w obiektach tej kategorii. Obiekty posiadały opracowane i wdrożone procedury postępowania z odpadami medycznymi na stanowiskach pracy, które zawierały informacje dotyczące zasad selektywnego zbierania odpadów, ich magazynowania oraz transportu. Odbiorem odpadów zajmowały się firmy posiadające zgody na odbiór odpadów niebezpiecznych, z którymi placówki miały podpisane umowy. We wszystkich obiektach przedstawiono do wglądu karty odbioru odpadów, potwierdzające częstotliwość ich wywozu (generowane z systemu BDO).

W 2024 r. we wszystkich skontrolowanych placówkach udzielających stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych innych niż szpitalne sprawdzono sposób postępowania z bielizną i nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie. W omawianej grupie obiektów stosuje się głównie bieliznę wielokrotnego użytku, natomiast w niektórych obiektach również jednorazowego użytku. Skontrolowane placówki korzystały głównie z usług firm zewnętrznych zajmujących się przewozem oraz praniem bielizny szpitalnej (tylko 1 placówka pierze bieliznę we własnym zakresie). Do prania oddawano bieliznę pościelową, obrusy, koce, kołdry, poduszki i odzież ochronną personelu. Placówki posiadały opracowane i wdrożone procedury/instrukcje postępowania z brudną i czystą bielizną.

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne - przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria z izbą chorych, lecznice, zakłady badań diagnostycznych, medyczne laboratoria diagnostyczne, zakłady rehabilitacji medycznej

W 2024 roku na terenie województwa opolskiego funkcjonowały **862** placówki lecznictwa otwartego. Skontrolowano **438** obiektów, tj. **51 %**. Nieodpowiedni stan higieniczno – sanitarny i techniczny zakwestionowano w **8** placówkach, co stanowiło **1,8 %** obiektów skontrolowanych.

Stwierdzone nieprawidłowości w szczególności dotyczyły:

- niewłaściwego stanu sanitarno – technicznego: powierzchni ścian i sufitów (brudne, z zaciekami, popękane, z odpadającym tynkiem i farbą),
- niewłaściwego stanu sanitarno – technicznego: powierzchni wyposażenia gabinetów lekarskich,
- braku pomieszczenia higieniczno-sanitarnego wyposażonego dodatkowo w bidet, bezpośrednio połączony z gabinetem ginekologicznym,
- braku dostosowania obiektu dla osób niepełnosprawnych,
- braku ciepłej wody w gabinecie stomatologicznym,
- niewłaściwego postępowania z odpadami medycznymi,
- niewłaściwej kontroli nad warunkami przechowywania szczepionek oraz braku dokumentacji z elektronicznej kontroli temperatury w lodówce ze szczepionkami.

Skontrolowane obiekty były funkcjonalne, wyposażone odpowiednio do zakresu i rodzaju świadczonych usług. W placówkach leczniczych w tej grupie prowadzono prace remontowe polegające głównie na: odnowieniu powłok malarskich gabinetów lekarskich i innych pomieszczeń, wymianie stolarki drzwiowej, powierzchni podłogowej oraz wyposażenia gabinetów (sprzętu – unity stomatologiczne, aparaty ultrasonograficzne, autoklawy, sprzęt rehabilitacyjny, mebli, kozetek, foteli do poboru krwi). W podmiotach leczniczych prowadzono kontrolę wewnętrzną w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych.

W 2024 r. nieprawidłowości w zakresie utrzymania czystości i porządku stwierdzono w 2 obiektach (w 1 obiekcie na osobę winną zaniedbań nałożono mandat karny w wysokości 200 złotych). Utrzymaniem czystości zajmowali się pracownicy tych placówek lub zatrudnieni na umowę zlecenie, bądź firmy zewnętrzne. Sprzęt porządkowy i środki czystości przechowywane były w pomieszczeniach porządkowych, wyposażonych w zlewy z dozownikami na mydło w płynie, środek dezynfekcyjny do rąk oraz ręcznikami jednorazowego użytku. W placówkach tej grupy stwierdzono odpowiedni dobór preparatów myjąco - dezynfekcyjnych stosowanych do różnego rodzaju powierzchni o ważnym okresie przydatności do użycia. Procesy mycia i dekontaminacji powierzchni oraz sprzętów medycznych prowadzone były w oparciu o opracowane plany higieny lub procedury.

Podmioty lecznicze udzielające ambulatoryjne świadczenia zdrowotne posiadały opracowane i wdrożone procedury i instrukcje postępowania z odpadami. Odpady medyczne przechowywane były w przeznaczonych wyłącznie do tego celu lodówkach lub w pomieszczeniach do magazynowania. Zachowano również właściwą temperaturę ich przechowywania do czasu ich odbioru, tj. poniżej 10° C. Odpady medyczne, zarówno na stanowiskach pracy, jak i przekazane do magazynowania były w większości obiektów właściwie oznakowane. Transport wewnętrzny odpadów medycznych odbywał się w wyznaczonych do tego celu plastikowych, zamykanych pojemnikach, dostosowanych wielkością do ilości transportowanych odpadów. Odbiorem i utylizacją odpadów zajmowały się specjalistyczne firmy, z którymi podmioty lecznicze miały podpisane umowy w tym zakresie. Zgodnie z kartami przekazania odpadów medycznych, czas magazynowania odpadów medycznych nie przekraczał 30 dni (za wyj. 1 placówki).

W 2024 roku nieprawidłowości w postępowaniu z odpadami medycznymi stwierdzono w 4 placówkach i dotyczyły braku:

- właściwego oznakowania pojemników oraz worków na odpady medyczne w miejscu ich powstania,
- właściwego czasu magazynowania odpadów medycznych (powyżej 30 dni),
- termometru w lodówce do magazynowania odpadów medycznych,
- środka transportu wewnętrznego dla odpadów medycznych przeznaczonego wyłącznie do tego celu.

W związku z powyższym, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadziły postępowanie administracyjne, mające na celu wyegzekwowanie poprawy stanu w tym zakresie.

Większość skontrolowanych placówek stosowała bieliznę jednorazowego użycia (prześcieradła na kozetki, podkłady, zagłówki w gabinetach lekarskich, zabiegowych), i/lub bieliznę wielokrotnego użytku (fartuchy ochronne, prześcieradła, serwety, parawany).

Znaczna część podmiotów lecznictwa ambulatoryjnego miała podpisane umowy z pralniami, natomiast część prała bieliznę we własnym zakresie, w wydzielonych pralkach/pralko - suszarkach. Skontrolowane placówki posiadały opracowane i wdrożone procedury postępowania z brudną i czystą bielizną. W 1 podmiocie leczniczym stwierdzono brak aktualizacji procedury postępowania z brudną bielizną. W pozostałych skontrolowanych obiektach nie kwestionowano nieprawidłowości w zakresie postępowania z bielizną.

Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową - Indywidualne, Specjalistyczne i Grupowe Praktyki Lekarskie oraz Pielęgniarskie

Na terenie województwa opolskiego w 2024 roku funkcjonowały **1244** indywidualne i grupowe praktyki lekarskie, **56** indywidualnych i grupowych praktyk pielęgniarek oraz **18** innych działalności leczniczych wykonywanych przez praktykę zawodową (łącznie **1318** obiektów). Skontrolowano **525** obiektów, tj. **40 %** ogółu.

W 2024 r. stan sanitarny negatywnie oceniono w **2** obiektach. Stwierdzone nieprawidłowości w szczególności dotyczyły braku:

- pomieszczenia higieniczno-sanitarnego wyposażonego dodatkowo w bidet, bezpośrednio połączony z gabinetem ginekologicznym,
 - podziału sprzętu porządkowego na strefy skażenia mikrobiologicznego,
 - procedury postępowania z brudną bielizną,
 - wydzielonego miejsca do gromadzenia bielizny brudnej,
 - dokumentacji z przeprowadzonych kontroli wewnętrznych w zakresie realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych;
- oraz niewłaściwej gospodarki odpadami medycznymi.

W gabinetach działających w ramach indywidualnych i grupowych praktyk lekarskich oraz pielęgniarskich na terenie województwa opolskiego stan sanitarno – techniczny, funkcjonalność oraz wyposażenie w sprzęt były odpowiednie do udzielanych w nich świadczeń.

W ww. placówkach leczniczych prowadzono prace remontowe polegające głównie na: odnowieniu powłok malarskich gabinetów lekarskich i innych pomieszczeń.

W gabinetach zabiegowych, w których wykorzystywane są narzędzia wielokrotnego użytku, obserwuje się ciągle doskonalenie procesu dezynfekcji i sterylizacji narzędzi, poprzez zakup myjek ultradźwiękowych, coraz to nowszych, skuteczniejszych środków dezynfekcyjnych, a także nowych autoklawów. Również kontrola procesów sterylizacji przebiega przy zastosowaniu bardziej czułych wskaźników.

Przeprowadzone przez właścicieli praktyk lekarskich i pielęgniarskich remonty i modernizacje gabinetów oraz zakup nowoczesnego sprzętu i aparatury przyczyniają się do poprawy funkcjonalności obiektów i poziomu świadczonych usług. Świadomość personelu medycznego dotycząca zagrożeń epidemiologicznych przekłada się na wyższy standard świadczonych usług i bezpieczeństwo pacjentów. System umawiania pacjentów na konkretne godziny ogranicza ryzyko transmisji chorób, co zwiększa komfort i bezpieczeństwo pacjentów.

W omawianej grupie obiektów w zakresie utrzymania porządku i czystości pomieszczeń indywidualnych, specjalistycznych i grupowych praktyk lekarskich oraz pielęgniarskich nieprawidłowości stwierdzono w 3 praktykach lekarskich, dotyczące: niewłaściwego stanu sanitarno – higienicznego, brudnego sprzętu porządkowego, braku wydzielonego pomieszczenia lub miejsca do przechowywania sprzętu porządkowego i środków dezynfekcyjnych; braku podziału sprzętu porządkowego na strefy skażenia mikrobiologicznego oraz niewłaściwie opracowanych procedur mycia i dezynfekcji powierzchni. Osobę winną zaniedbań w 1 podmiocie leczniczym ukarano mandatem karnym w wysokości 200 złotych.

Utrzymaniem bieżącego porządku i czystości w większości praktyk zajmowali się pracownicy podmiotu, znacznie rzadziej firmy zewnętrzne bądź sprzątanie zapewnione było w ramach umowy najmu lokalu (powierzchnie bezdotykowe). Placówki posiadały opracowane procedury i plany higieny, uwzględniające mycie i dezynfekcję pomieszczeń obiektów. W obiektach były wydzielone pomieszczenia porządkowe lub miejsca służące do mycia i dezynfekcji sprzętu porządkowego oraz jego przechowywania, środków czystości oraz preparatów myjąco – dezynfekcyjnych. Dobór preparatów dezynfekcyjnych był właściwy, stosowano środki o szerokim spektrum działania oraz aktualnych terminach przydatności. Roztwory robocze sporządzane były zgodnie z zaleceniami producentów, zawartymi na opakowaniach jednostkowych.

W 2024 roku nieprawidłowości w postępowaniu z odpadami medycznymi stwierdzono w 2 placówkach i dotyczyły m.in. braku:

- właściwego czasu wstępnego magazynowania odpadów medycznych,
- właściwych warunków sanitarnych przy urządzeniu chłodniczym służącym do magazynowania odpadów medycznych (brak rękawiczek jednorazowego użytku, preparatu do dezynfekcji rąk, kosza na zużyte rękawiczki).

W związku z powyższym, prowadzono postępowanie administracyjne, mające na celu wyegzekwowanie poprawy stanu w tym zakresie.

Odpady medyczne, które powstały w wyniku udzielania świadczeń zdrowotnych w domu pacjenta w ramach wizyt domowych, zbierane były do sztywnych jednorazowych pojemników w miejscu

ich powstania, a następnie przewożone do macierzystych jednostek, gdzie były magazynowane w odpowiednich warunkach

Odbiorem odpadów zajmowały się wyspecjalizowane firmy, na podstawie zawartych umów. Skontrolowane placówki posiadały opracowane procedury oraz instrukcje stanowiskowe postępowania z odpadami medycznymi na stanowiskach pracy.

W 2024 r. nieprawidłowości w zakresie postępowania oraz przechowywania bielizny zakwestionowano w **1** praktyce lekarskiej – stwierdzono brak wydzielonego miejsca do gromadzenia bielizny brudnej oraz brak procedury postępowania z brudną bielizną. Pozostałe praktyki zawodowe posiadały opracowane i wdrożone instrukcje postępowania z bielizną czystą i brudną. Większość obiektów stosowało bieliznę mającą bezpośredni kontakt z pacjentem w postaci jednorazowej (prześcieradła, podkłady na kozetki, serwety, zagłówki, śliniaki czy odzież personelu). Stosowano również bieliznę wielokrotnego użytku (głównie odzież ochronna personelu). W większości placówek pranie bielizny wykonywane było we własnym zakresie w pralkach automatycznych/pralko - suszarkach lub zlecano pranie firmom zewnętrznym.

VI. Stan sanitarny środowiska pracy

Głównym kierunkiem działań pionu Higieny Pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. opolskiego w 2024 roku było prowadzenie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy, ze szczególnym uwzględnieniem narażenia zawodowego pracowników na procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. W ramach prowadzonych kontroli realizowano również działania edukacyjno – informacyjne wobec pracodawców.

W ramach nadzoru nad chemikaliami prowadzono kontrole dezynfektantów i algicydów stosowanych do dezynfekcji i zabezpieczania basenów kąpielowych (produktów biobójczych grupy produktowej PT 2) oraz kontrole rodentycydów i insektycydów (produktów biobójczych grupy produktowej PT 14 i 18) stosowanych do deratyzacji i dezynsekcji pomieszczeń i zabudowań, ze szczególnym naciskiem na podmioty będące wyspecjalizowanymi dostawcami powyższych produktów (sprzedaż stacjonarna i internetowa) oraz podmioty stosujące je w działalności zawodowej. Uczestniczono w kolejnym organizowanym przez Europejską Agencję Chemikaliów w Helsinkach wspólnotowym projekcie REACH-EN-FORCE-12 (REF-12), dotyczącym kontroli zgodności importowanych substancji, ich mieszanin oraz wyrobów.

W ramach pozostałych kierunków działań:

- Przeprowadzano kontrole warunków pracy w zakładach woj. opolskiego, które dotyczyły oceny stanowisk pracy pod kątem narażenia zawodowego na szkodliwe czynniki chemiczne, fizyczne, biologiczne oraz rakotwórcze lub mutagenne występujące na stanowiskach pracy. Sprawdzano zabezpieczenie pracowników przed niekorzystnym działaniem czynników środowiska pracy poprzez zastosowanie odpowiednich środków ochrony zbiorowej i indywidualnej. Kontrolowano, czy pracodawcy dokonują oceny ryzyka zawodowego pracowników i czy uwzględnia ona wszystkie istotne zagrożenia istniejące na stanowiskach pracy. Dokonywano oceny stanu zaplecza sanitarno-higienicznego.
- W ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, stosowanych na terytorium Polski”, sprawdzano przygotowanie pracodawców do prowadzenia prac przy zabezpieczaniu i usuwaniu azbestu lub materiałów zawierających azbest, w zakresie zapewnienia ochrony pracowników przed szkodliwymi działaniami włókien azbestu.
- Przeprowadzano kontrole producentów, importerów i dystrybutorów produktów chemicznych oraz stosujących te produkty w działalności zawodowej, z zakresu przestrzegania przepisów ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach.
- Nadzorowano przestrzeganie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zakresie wprowadzania do obrotu prekursorów narkotykowych kat. 2 i 3.
- Monitorowano firmy wprowadzające do obrotu produkty biobójcze pod kątem przestrzegania zakazu stosowania substancji czynnych, które nie mogą wchodzić w skład produktów biobójczych.
- Prowadzono i koordynowano nadzór w zakresie wprowadzania do obrotu detergentów.
- Prowadzono i koordynowano nadzór w zakresie wprowadzania do obrotu i udostępniania na rynku produktów kosmetycznych. Przeprowadzano kontrole: dot. badania

mikrobiologicznego produktów kosmetycznych, zakładów wytwarzających produkty kosmetyczne - zasady GMP oraz dokumentacji produktów ochrony przeciwsłonecznej.

Struktura zakładów pracy

W 2024 roku w ewidencji pionu Higieny Pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego figurowało **2767** zakładów pracy, w których zatrudniano 126813 pracowników. Większość zakładów pracy to zakłady małe, zatrudniające do 9 osób. Liczbę zakładów objętych ewidencją PIS województwa opolskiego i zatrudnionych w nich osób przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Liczba zakładów objętych ewidencją w latach 2023 – 2024, w województwie opolskim, według powiatów

Lp.	PSSE	Liczba zakładów objętych ewidencją		Liczba zatrudnionych w zakładach objętych ewidencją	
		2023 r.	2024 r.	2023 r.	2024 r.
1.	Brzeg	273	300	10637	11440
2.	Głubczyce	177	179	5715	5695
3.	Kędzierzyn-Koźle	203	226	12974	12739
4.	Kluczbork	160	167	6139	6325
5.	Krapkowice	189	194	12145	12468
6.	Namysłów	210	209	6071	5851
7.	Nysa	348	399	12649	14286
8.	Olesno	316	261	7339	6835
9.	Opole	430	438	34635	34171
10.	Prudnik	166	171	5676	5530
11.	Strzelce Opolskie	241	222	11812	11465
12.	WSSE Opole	1	1	8	8
Razem		2714	2767	125800	126813

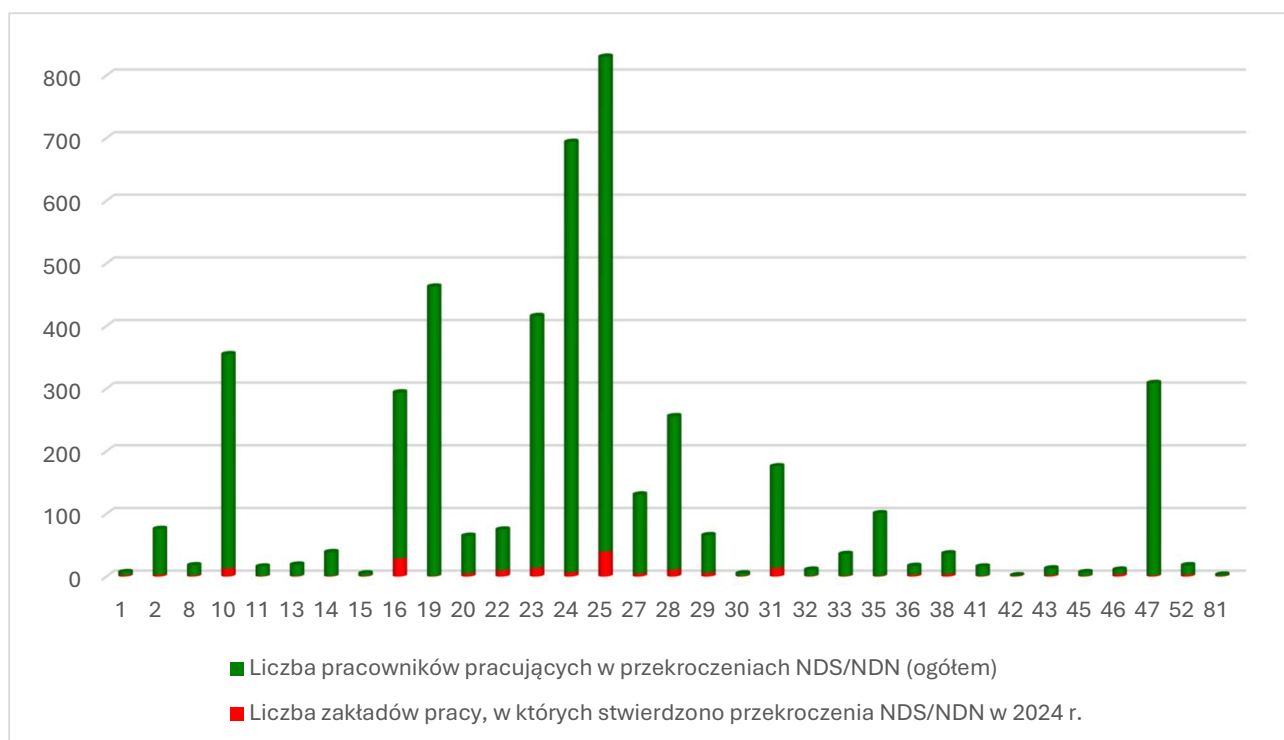
Warunki higieniczno-sanitarne w zakładach pracy

W 2024 r. skontrolowano 945 zakładów, w których zatrudnionych było 49503 pracowników. Przeprowadzono łącznie 1102 kontrole.

Na 2767 podmiotów w ewidencji, w 192 pracownicy pracują w przekroczeniu normatywów higienicznych. Najliczniejsze grupy pracowników narażonych to zatrudnieni w zakładach następujących branż:

- produkcja metalowych wyrobów gotowych (PKD 25) – 876 pracowników narażonych w 40 zakładach pracy,
- produkcja metali (PKD 24) – 687 pracowników narażonych w 7 zakładach,

- wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (PKD 19) – 462 pracowników narażonych w 1 zakładzie (jest to zakład zatrudniający ok. 1500 pracowników),
- produkcja szkła i wyrobów ze szkła (PKD 23) – 402 pracowników narażonych w 14 zakładach,
- artykuły spożywcze (PKD 10) – 342 pracowników narażonych w 13 zakładach,
- handel detaliczny (PKD 47) – 307 pracowników narażonych w 2 zakładach (osoby zatrudnione w centrum dystrybucyjnym pracujące w narażeniu na mikroklimat zimny),
- produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów (PKD 16) – 265 pracowników narażonych w 29 zakładach.

Wykres 1. Liczba zakładów woj. opolskiego z przekroczeniami normatywów higienicznych wg branż.

W 2024 r. w ewidencji odnotowano 4481 pracowników narażonych na działanie czynników szkodliwych o poziomach przekraczających najwyższe dopuszczalne stężenia/natężenia, tj. na takie poziomy, które stwarzają ryzyko powstania niekorzystnych skutków zdrowotnych spowodowanych tymi czynnikami, w tym chorób zawodowych. Część pracowników narażona była na więcej niż jeden czynnik szkodliwy. Struktura narażenia na poszczególne grupy czynników przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Liczba osób narażonych na poszczególne grupy czynników szkodliwych w latach 2014 – 2024 w województwie opolskim

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hałas	3376	3239	3148	3408	3247	3502	3266	3244	3300	3676	3684
Pył	340	315	307	322	302	234	193	190	160	204	210
Czynniki chemiczne	63	83	82	31	59	166	111	75	49	53	86
Drgania mechaniczne	56	80	101	95	75	82	55	69	61	49	47

Szkodliwe czynniki fizyczne, na które narażeni są pracownicy woj. opolskiego to głównie hałas, pyły, mikroklimat gorący i zimny oraz drgania mechaniczne. Redukcję poziomu narażenia na hałas osiąga się poprzez wprowadzanie przez pracodawców programów działań organizacyjno-technicznych, stąd liczba zachorowań na zawodowe uszkodzenie narządu słuchu w woj. opolskim utrzymuje się na niskim poziomie (w latach 2019 – 2021 r. i 2023 – nie stwierdzono, w 2022 r. i 2024 r. po 1 przypadku).

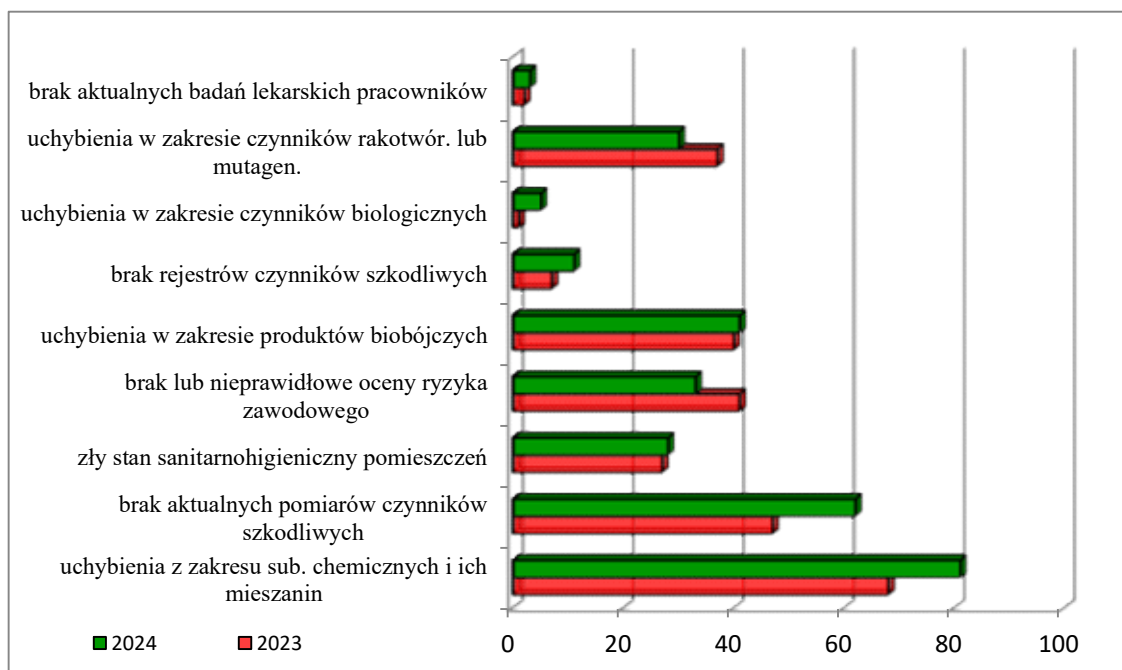
W 2024 r. wydano łącznie 28 decyzji administracyjnych z 55 nakazami dotyczącymi obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych w środowisku pracy, co przyczyniło się do poprawienia warunków pracy 388 pracownikom, którzy w latach ubiegłych pracowali w przekroczeniach normatywów higienicznych.

Kontrole w zakresie przestrzegania przez pracodawców przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przeprowadzone w 2024 r. wykazały szereg uchybień. W związku z tym Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wydali łącznie 150 decyzji administracyjnych, nakazujących usunięcie nieprawidłowości, zawierających 682 nakazy, w szczególności w zakresie:

- substancji chemicznych i ich mieszanin – 162 nakazy;
- badań i pomiarów środowiska pracy - 132 nakazy;
- produktów biobójczych – 80 nakazów;
- substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy – 76 nakazów;
- oceny ryzyka zawodowego – 62 nakazy;
- obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych – 55 nakazów;
- czynników biologicznych w środowisku pracy – 14 nakazów;

- detergentów – 9 nakazów;
- zapewnienia właściwego oświetlenia elektrycznego pomieszczeń pracy i socjalnych – 8 nakazów;
- badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy – 10 nakazów;
- inne, w tym m. in. w zakresie spełnienia wymogów Kodeksu pracy i rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz innych przepisów prawnych – 74 nakazy.

Część stwierdzanych nieprawidłowości nie wynikała z celowego unikania przestrzegania prawa, a raczej z niezrozumienia obowiązujących przepisów przez służby BHP. W związku z tym trakcie kontroli pracownicy PIS przeprowadzali rozmowy z pracodawcami, służbą bhp, kadrą kierowniczą, wyjaśniając aspekty dotyczące obowiązków nałożonych prawem, które sprawiają największe trudności w zakresie m.in.: dokonywania oceny ryzyka zawodowego, sporządzania instrukcji stanowiskowych, korzystania z kart charakterystyki niebezpiecznych chemikaliów przy ich sporządzaniu, stosowania przez pracowników technicznych, organizacyjnych i indywidualnych środków ochrony, zgodnych z zaleceniami zawartymi w kartach charakterystyki, podejmowania działań zapobiegających zakażeniom krwiopochodnym, identyfikacji czynników rakotwórczych lub mutagennych. Wyjaśniano aspekty dotyczące stosowania produktów biobójczych w świetle obowiązującego prawa. Propagowano zachowania prozdrowotne, które zobowiązują do określonych zachowań, w szczególności na stanowiskach pracy, na których pracownicy mają kontakt z czynnikami biologicznymi i rakotwórczymi lub mutagennymi. Szczegółowy rozkład nieprawidłowości obrazuje wykres 2. Liczba zakładów, w których stwierdza się nieprawidłowości oscyluje na poziomie podobnym jak w roku poprzednim.

Wykres 2. Liczba zakładów, w których stwierdzono nieprawidłowości w 2024 roku w porównaniu z rokiem 2023, w województwie opolskim

Ocena warunków pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest

Zadaniem realizowanym w sposób ciągły przez Państwową Inspekcję Sanitarną jest udział w rządowym „Programie oczyszczania kraju z azbestu obejmującym lata 2009-2032”, w ramach którego realizowane były kontrole w zakładach zajmujących się usuwaniem bądź transportem wyrobów/odpadów zawierających azbest, celem sprawdzenia w jaki sposób chronieni są pracownicy wykonujący prace i zabezpieczane miejsce ich wykonywania jak i usuwany azbest. W 2024 r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. opolskiego wpłynęło 80 zgłoszeń prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest (w 2023 r. – 134 zgłoszenia) z 14 zakładów pracy z terenu Polski. W zgłoszeniach poinformowano o 100 pracach polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz 197 miejscach, z których odebrano wyłącznie odpady zawierające azbest. Zakłady, które dokonały ww. zgłoszeń to w większości zakłady mające siedzibę poza woj. opolskim (74 zgłoszenia dokonane przez 11 zakładów). Natomiast 3 firmy mające siedzibę na terenie woj. opolskiego dokonały 6 zgłoszeń.

Na terenie woj. opolskiego w 2024 r., tak jak w roku ubiegłym działało 8 firm zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem lub transportem wyrobów zawierających azbest. Pracownicy przeprowadzili w 2024 r. na terenie woj. opolskiego 5 kontroli w siedzibach firm zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem lub transportem wyrobów zawierających azbest oraz 20 kontroli podczas prowadzonych prac powodujących kontakt z azbestem.

Ocenie poddano 14 firm zajmujących się usuwaniem/zabezpieczaniem/transportem wyrobów zawierających azbest, w tym 5 z terenu woj. opolskiego. W skontrolowanych firmach nie stwierdzono, aby podczas prac dochodziło do przekroczeń wartości najwyższego dopuszczalnego stężenia azbestu w środowisku pracy. Ustalono, że przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest zatrudnionych było 70 osób. W tabeli podano informacje dotyczące kontroli podczas zabezpieczania, usuwania i transportu wyrobów zawierających azbest w latach 2020–2024.

Tabela 3. Informacja dotycząca kontroli związanych z pracami podczas zabezpieczania, usuwania i transportu wyrobów zawierających azbest

Informacja	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba zgłoszeń prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest	106	130	141	134	80
Liczba firm zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem, transportem wyrobów zawierających azbest, posiadających siedzibę na terenie działania PPIS woj. opolskiego	19	12	14	8	8
Liczba kontroli w siedzibach tych firm	2	3	5	2	5
Liczba kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem	13	18	15	12	20
Liczba pracowników zatrudnionych przy zabezpieczaniu, usuwaniu, transporcie wyrobów zawierających azbest w zakładach skontrolowanych	68	68	64	62	70
Liczba wydanych decyzji administracyjnych	0	0	0	0	0

Stałym problemem jest nie przekazywanie przez firmy informacji do Państwowej Inspekcji Sanitarnej o terminie i miejscu planowanych prac związanych z usuwaniem azbestu, co skutkuje brakiem możliwości przeprowadzenia kontroli w trakcie ich wykonywania.

Przeprowadzane działania kontrolne obejmowały przede wszystkim aspekty bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych przy rozbiórkach. Ponadto podczas kontroli oceniano m.in.: posiadanie odpowiednich zezwoleń, znajomość przepisów regulujących bezpieczne zasady usuwania bądź unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, sposób przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Kontrole przeprowadzone w 2024 r. nie wykazały uchybień ani nieprawidłowości z zakresu przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas prac usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest. Pracownicy podczas wykonywania prac z azbestem byli odpowiednio zabezpieczani w odzież roboczą i środki ochrony indywidualnej, posiadali specjalistyczne szkolenia w zakresie BHP oraz badania lekarskie. Zakłady przygotowane były pod względem technicznym i organizacyjnym do prowadzenia prac polegających na usuwaniu azbestu.

W ramach realizacji powyższego tematu przedstawiciele Inspekcji Sanitarnej oprócz działań kontrolnych podejmowali działania edukacyjno-doradcze, polegające głównie na upowszechnianiu informacji o właściwych sposobach eliminowania bądź ograniczania zagrożeń wynikających z obecności azbestu, prawidłowych metodach pracy oraz przepisach prawnych dot. usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Zdjęcie nr 1 – źródło własne

Nadzór nad warunkami pracy w podmiotach leczniczych

W 2024 r. kontynuowano nadzór nad warunkami pracy w podmiotach, w których pracownicy pracują w warunkach narażenia na czynniki chemiczne, biologiczne oraz rakotwórcze i mutagenne. W 2024 r. zewidencjonowano 224 zakłady pracy, w których występują m.in. szkodliwe czynniki biologiczne (190 podmiotów prowadzących działalność medyczną oraz 34 domy pomocy społecznej). Podczas kontroli dokonywano oględzin pomieszczeń pracy personelu, oceniono dokumentację z zakresu higieny pracy oraz sprawdzano przestrzeganie zapisów rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac związanych z narażeniem na zranienie ostrymi narzędziami używanymi przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych. Czynnikiem rakotwórczym lub mutagennym występującym w zakładach ochrony zdrowia były formaldehyd używany do utrwalania materiału biologicznego, leki cytostatyczne stosowane m.in. w leczeniu onkologicznym oraz promieniowanie jonizujące – stosowanie źródeł izotopowych, urządzeń takich jak: aparaty RTG, tomografy, mammografy. Leki cytostatyczne podawane były w 12 zakładach opieki zdrowotnej, w 2024 r. skontrolowano 4 zakłady, w których narażonych było 76 osób, w tym 71 kobiet. W związku z prowadzonym nadzorem nad podmiotami leczniczymi, w 2024 roku skontrolowano ogółem 52 zakłady ochrony zdrowia, zatrudniających 5391 pracowników. Łącznie przeprowadzono 54 kontrole. Podczas 3 kontroli stwierdzono uchybienia z zakresu stosowania w działalności zawodowej substancji i mieszanin chemicznych, w tym produktów biobójczych oraz czynników biologicznych. Wydano 3 decyzje nakazujące usunięcie nieprawidłowości oraz 2 decyzje zmieniające termin wykonania obowiązków.

Wizytacje w gospodarstwach rolników indywidualnych

Pracownicy Oddziałów Higieny Pracy kontynuowali w 2024 r. udział w realizacji programu działania Wojewódzkiej Komisji ds. BHP w Rolnictwie przy Okręgowym Inspektoracie Pracy w Opolu dotyczącym bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolników indywidualnych. Przeprowadzono 55 wizytacji takich gospodarstw. Podczas prowadzonych wizytacji zwracano uwagę na: przestrzeganie zasad bhp, bezpieczeństwo dzieci w gospodarstwie, zabezpieczenie środków ochrony roślin i innych chemikaliów, bhp przy prowadzeniu prac chemizacyjnych, zabezpieczenie przed zapyleniem podczas prac żniwnych. Poruszano również temat występowania chorób mających związek z pracą w gospodarstwie, w tym chorób zawodowych. Oceniano między innymi stan i rodzaj budynków gospodarczych, stan techniczny ciągników i maszyn rolniczych, przyczep, pilarek, drabin, zabezpieczeń przeciwpożarowych. W czasie wizytacji gospodarstw rolnych zwracano szczególną uwagę na czynniki, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, zwłaszcza dzieci poniżej 16 roku życia. Udostępniano również broszury i ulotki o tematyce bezpieczeństwa pracy w gospodarstwie rolnym.

Narażenie na czynniki rakotwórcze i mutagenne w środowisku pracy

W ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami pracy szczególną uwagę zwracano na występujące w środowisku pracy czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, gdyż długotrwałe narażenie na te czynniki może prowadzić do rozwoju zmian nowotworowych, które mogą ujawnić się po wielu latach od ustania narażenia. Na terenie woj. opolskiego w 2024 r.

w ewidencji znajdowało się 580 zakładów, w których na stanowiskach pracy występowały substancje, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (w 2023 r. – 536 zakłady).

Czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi najczęściej występującymi na stanowiskach pracy były:

- a) Procesy technologiczne, w których dochodzi do uwalniania się do środowiska pracy substancji chemicznych, ich mieszanin lub czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- b) Czynniki fizyczne – promieniowanie jonizujące – źródłami są izotopy, urządzenia takie jak: aparaty RTG, tomografy, mammografy stosowane w zakładach ochrony zdrowia oraz prześwietlanie w procesach produkcyjnych;
- c) Chemiczne substancje sklasyfikowane jako rakotwórcze lub mutagenne np.:
 - formaldehyd – służący głównie do utrwalania materiału biologicznego w zakładach ochrony zdrowia; jak również stosowany do produkcji i montażu wyrobów przemysłowych;
 - leki cytostatyczne przygotowywane i podawane pacjentom przez personel medyczny;
 - związki chromu VI-wartościowego (tj.: chromian(VI)potasu, dichromian(VI)potasu, tlenek chromu(VI)) – stosowane w badaniach laboratoryjnych oraz procesach galwanicznych, powstające w trakcie spawania;
 - benzyna niskowrząca niespecyfikowana – sprzedaż paliw ciekłych;
 - azbest – firmy usuwające i składujące wyroby zawierające azbest;
 - tlenek niklu manganu-kobaltu litu; wodorotlenek manganu-kobaltu-litu – produkcja materiałów katodowych;
 - inne substancje klasyfikowane jako rakotwórcze lub mutagenne kat. 1A lub 1B – instytuty naukowo-badawcze i laboratoria.

W 2024 r. przeprowadzono 246 kontroli z zakresu nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi w 227 zakładach pracy, w których pracowało 4236 osób, w tym 1254 kobiety. Kontrole miały na celu sprawdzenie przestrzegania przez pracodawców przepisów prawnych w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych. Uchybienia stwierdzono w 30 skontrolowanych zakładach. Dotyczyły głównie nie przekazywania do Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Państwowej Inspekcji Pracy wymaganych prawem informacji o stosowanych substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym oraz braku lub nieprawidłowo prowadzonych rejestru prac i pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami wydano 27 decyzji, zawierających 76 nakazów z powyższego zakresu.

W 2024 r. obowiązek przekazywania do ww. służb „Informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym” zrealizowało 533 pracodawców (w 2023 r. – 461). Dane z przekazanych informacji wprowadzane są przez WSSE w Opolu do Centralnego Rejestru Czynniki Rakotwórczych lub Mutagennych, prowadzonego przez Instytut Medycyny Pracy w Łodzi. W 2024 r. wprowadzono do rejestru dane z 602 informacji przekazanych przez 526 pracodawców. Z roku na rok do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu

dostarczanych jest coraz więcej „Informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym”, co świadczy o rosnącej świadomości pracodawców w tym zakresie.

Ocena narażenia zawodowego pracowników na procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym

W 2024 r. pion Higieny Pracy kontynuował realizację tematu związanego z nadzorem nad warunkami pracy i oceną narażenia zawodowego pracowników narażonych na procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

W 2024 r. w ewidencji znajdowało się 346 zakładów, w których występowały procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Liczba pracowników ekspozowanych na procesy technologiczne, w których dochodzi do uwolnienia substancji chemicznych, ich mieszanin lub czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w zakładach w ewidencji ogółem wyniosła 5223, w tym 497 kobiet i 4726 mężczyzn. W 2024 r. Powiatowe Stacje Sanitarne-Epidemiologiczne przeprowadziły w 147 zakładach pracy (w 2023 r. – 160) 161 kontroli (w 2023 r. – 178 kontroli) z zakresu ekspozycji pracowników na procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Liczba osób ekspozowanych w skontrolowanych zakładach wyniosła ogółem 2349, w tym 191 kobiet i 2158 mężczyzn.

W 2024 r. procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym stosowanymi w zakładach pracy woj. opolskiego były związane z narażeniem na: działanie wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, obecnych w sadzy węglowej, smołach węglowych i pakach węglowych; pyły drewna, krzemionkę krystaliczną – frakcję respirabilną, oleje mineralne użyte wcześniej w silnikach spalinowych wewnętrznego spalania w celu smarowania i schładzania części ruchomych silnika; spaliny emitowane z silników.

Kontrole przeprowadzone w 2024 r. w ramach realizacji ww. tematu wykazały uchybienia/nieprawidłowości sanitarno-higieniczne w 42 zakładach (w 2023r. – 41 zakładach). Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły głównie braku badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia, braku wymaganych prawem rejestrów, nie przekazywania informacji do PWIS o czynnikach rakotwórczych/mutagennych, braku szkoleń z zakresu bhp, w tym nieuwzględniających tematyki związanej z czynnikami rakotwórczymi/mutagennymi, braku lub nieaktualnej oceny ryzyka zawodowego, niewłaściwego stanu pomieszczeń pracy i pomieszczeń higienicznosanitarnych.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości wydano 35 decyzji z nakazami ich usunięcia. Nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli wynikały głównie z nieznajomości przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przez pracodawców. Prowadzone działania kontrolne wpływają na wzrost świadomości wśród pracodawców w zakresie obowiązków pracodawcy oraz warunków pracy pracowników narażonych na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

Narażenie na czynniki biologiczne

Spośród 2767 zakładów pracy, w 922 podmiotach występują szkodliwe czynniki biologiczne, w których narażonych jest łącznie 24912 osoby. W roku 2024 skontrolowano 118 zakładów pod kątem spełnienia wymagań w zakresie czynników biologicznych. Przeprowadzono 123 kontrole w ww. zakładach z zakresu oceny spełnienia obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki. Skontrolowane podmioty to głównie zakłady opieki zdrowotnej oraz zakłady przemysłu spożywczego – ubojnie, przetwórnice mięsa, piekarnie, zakłady produkujące żywność, działalności rolniczej – uprawy roślin i hodowle zwierząt.

W dalszym ciągu największą trudność sprawia pracodawcom właściwe dokumentowanie ocen ryzyka zawodowego pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych. W 2024 r. wydano 9 decyzji nakazujących pracodawcom dokonanie oceny ryzyka zawodowego, uwzględniającą informacje dot. rodzaju szkodliwych czynników biologicznych, na które jest lub może być narażony pracownik.

Nadzór w obszarze dotyczącym narażenia na radon

Na terenie woj. opolskiego wyodrębnione zostały dwa powiaty, na terenach których średnioroczne stężenie promieniotwórcze radonu w powietrzu w znacznej liczbie budynków może przekroczyć poziom odniesienia. Są to powiat prudnicki i nyski. Przepisy ustawy z dnia 29.11.2000 r. Prawo atomowe nakładają na pracodawców obowiązek monitorowania średniorocznego stężenia promieniotwórczego radonu w powietrzu, poprzez zapewnienie wykonania pomiarów stężenia radonu lub wykonania pomiarów stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu w powietrzu w miejscach pracy zlokalizowanych wewnątrz pomieszczeń na poziomie parteru lub piwnicy oraz w miejscach pracy związanych z uzdatnianiem wód podziemnych. Na koniec 2024 r. zidentyfikowano na terenie tych powiatów 500 obiektów (tj. budynków użyteczności publicznej i zakładów pracy), w których na pracodawcy może ciążyć ten obowiązek. W trakcie przeprowadzanych kontroli pracownicy PSSE sprawdzali, czy pracodawcy wykonali pomiary we wskazanych miejscach pracy i ich wyniki. Przeprowadzono ogółem 97 kontroli w tym zakresie. Prowadzono również działania informacyjno-edukacyjne w zakresie obowiązujących regulacji prawnych oraz rozwiązaniach mogących prowadzić do redukcji poziomu stężenia radonu. Działania edukacyjne dotyczące problematyki radonu prowadzili pracownicy we wszystkich powiatach woj. opolskiego.

Choroby zawodowe

W 2024 r. stwierdzono 67 przypadków chorób zawodowych. W 2024 r. nastąpił w woj. opolskim kilkukrotny wzrost liczby stwierdzonych zachorowań na choroby zawodowe u pracowników w stosunku do lat ubiegłych (w latach 2020, 2021, 2023 po 10 przypadków, w 2022 r. -22). Powodem był istotny wzrost stwierdzeń chorób zawodowych w grupie chorób zakaźnych, a dotyczył stwierdzenia 46 przypadków chorób zawodowych spowodowanych zakażeniem wirusem SARS-CoV-2 u pracowników podmiotów leczniczych, spowodowanych narażeniem zawodowym w okresie pandemii.

Liczba stwierdzonych w 2024 r. chorób zawodowych:

- Choroby zakaźne i pasożytnicze – 48;
- Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy – 9;
- Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat – 5;
- Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy – 2.
- Po 1 przypadku: pylicy płuc, obustronnego trwałego ubytku słuchu typu ślimakowego spowodowanego hałasem, choroby układu wzrokowego wywołanej czynnikiem fizycznym.

Ponadto 20 postępowań dotyczących podejrzeń zachorowania na chorobę zawodową zakończyło się wydaniem decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej (w 2023 r. – 8 decyzji). Są to przypadki, gdy w wyniku dochodzenia epidemiologicznego i specjalistycznych badań lekarskich nie zostaje potwierdzone podejrzenie zaistnienia u pracownika choroby zawodowej.

Nadzór nad chemikaliami

Substancje chemiczne i ich mieszaniny, w tym stwarzające zagrożenie

W ewidencji PIS woj. opolskiego w ogólnej liczbie zakładów, które wprowadzały do obrotu substancje w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach, udostępniały je na rynku oraz stosowały substancje chemiczne i ich mieszaniny, było:

- 19 producentów,
- 14 importerów,
- 402 dystrybutorów,
- 51 formulatorów (tj. producentów mieszanin),
- 1109 stosujących chemikalia w działalności zawodowej.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowano 194 podmioty zajmujące się obrotem substancjami chemicznymi i ich mieszaninami. Kontrole obejmowały ocenę realizacji zagadnień dotyczących: rejestracji substancji, wprowadzania do obrotu substancji chemicznych stwarzających zagrożenie i ich mieszanin, ocenę kart charakterystyki substancji i mieszanin chemicznych, ocenę klasyfikacji substancji i mieszanin chemicznych, ocenę oznakowania opakowania substancji i mieszaniny chemicznej, magazynowania/przechowywania chemikaliów. Nieprawidłowości w powyższym zakresie stwierdzono w 81 zakładach (68 w 2023 r.). Uchybienia w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin to:

a) Kontrole warunków pracy – stosowanie chemikaliów:

Najczęściej stwierdzonym uchybieniem był brak lub nieprawidłowe karty charakterystyki – w 13 zakładach, nieprawidłowe oznakowanie produktu – w 17 zakładach, brak instrukcji stanowiskowych bezpiecznego postępowania z produktami chemicznymi – w 9 zakładach, stosowanie produktów chemicznych niespełniających wymogów ograniczenia wynikających z rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 (REACH) w odniesieniu do tuszy

do tatuażu lub makijażu permanentnego – w 7 zakładach. Inne stwierdzane uchybienia w pojedynczych przypadkach to np. brak prysznicza ratunkowego i urządzenia do przepłukiwania oczu, nie przeszkolenie pracowników w zakresie stosowania diizocyjanianów, stosowanie produktów substancji i mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie bez posiadania ich spisu, brak instrukcji magazynowania tego typu produktów lub nieprawidłowe przechowywanie (magazynowanie) substancji chemicznych stwarzających zagrożenie, nie wdrożenie przez pracodawcę wymaganych środków kontroli ryzyka.

b) Nadzór rynku – wprowadzanie do obrotu chemikaliów:

Najczęściej stwierdzano nieprawidłowe oznakowanie substancji/mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie, dot. m.in. rozmiaru piktogramów, hasła ostrzegawczego, zwrotów ostrzegawczych i bezpiecznego stosowania, danych dostawcy, braku zgodności pomiędzy danymi ujętym na etykiecie a w karcie charakterystyki (w 30 podmiotach) oraz wprowadzanie do obrotu chemikaliów bez lub z nieprawidłową kartą charakterystyki (w 26 podmiotach). Dość często stwierdzano nieprawidłową reklamę wprowadzanych do obrotu mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie oferowanych w sprzedaży internetowej tj. brak informacji na temat rodzaju zagrożeń (5 przypadków) oraz brak wygenerowanego niepowtarzalnego identyfikatora postaci czynnej – UFI dla wprowadzanych do obrotu mieszanin chemicznych (4 zakłady). W pojedynczych przypadkach stwierdzono takie uchybienia jak brak rejestracji w PCN (Poison Centre Notification), dotyczącej poinformowania o wytworzonych i wprowadzonych do obrotu mieszaninach chemicznych stwarzających zagrożenie, brak arkusza danych składników na stronie internetowej producenta detergentu; nie dokonanie przez importerów zgłoszenia importowanych spoza UE mieszanin zaklasyfikowanych jako stwarzające zagrożenie do wyznaczonej jednostki odpowiedzialnej za otrzymywanie informacji związanych z pomocą w nagłych przypadkach zagrożenia zdrowia, nie udostępnienie przez importera dokumentów potwierdzających spełnianie przez firmę obowiązków wyłącznego przedstawiciela. Wydano 33 decyzje administracyjne, zawierających 162 nakazy usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. W przypadkach, w których uchybieniem było stosowanie chemikaliów nieprawidłowo oznakowanych, a wprowadzonych do obrotu przez firmę mającą siedzibę poza woj. opolskim, przekazano stosowną informację właściwemu terenowo PPIS, ze względu na siedzibę producenta i/lub dostawcy, podmiotu odpowiedzialnego za prawidłowe oznakowanie. Taki system wzajemnego informowania się organów PIS, funkcjonujący od lat, ułatwia eliminowanie z rynku wprowadzania nieprawidłowo oznakowanych niebezpiecznych chemikaliów.

Projekt REACH-EN-FORCE-12 (REF-12)

W 2024 r. realizowano projekt Europejskiej Agencji Chemikaliów REACH-ENFORCE-12 (REF-12). Projekt obejmował działania kontrolne importerów, importujących dalszych użytkowników oraz wyłącznych przedstawicieli substancji chemicznych z terenu woj. opolskiego, w zakresie zgodności z obowiązkami rejestracyjnymi w świetle rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH)

i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów. Nie stwierdzono nieprawidłowości w podmiotach objętych projektem.

Produkty biobójcze

W ramach nadzoru nad produktami biobójczymi przeprowadzono 282 kontrole, w tym 204 kontrole w podmiotach wprowadzających do obrotu / udostępniających na rynku tj. u producentów, dystrybutorów i detalistów i 78 kontroli w podmiotach stosujących produkty biobójcze w działalności zawodowej. W trakcie kontroli dokonywano oceny informacji zamieszczonych na etykietach w ulotkach informacyjnych i materiałach reklamowych, przekazywanych przez producentów/ dostawców produktów.

Przedmiotem kontroli były zagadnienia dotyczące: posiadania i ważności stosownego pozwolenia na udostępnianie na rynku i stosowanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej produktu biobójczego, zgodności rodzaju i przeznaczenia produktu z danymi figurującymi w pozwoleniach oraz Wykazie Produktów Biobójczych, prowadzonym przez Prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, statusu prawnego substancji czynnej, dostępności karty charakterystyki produktu biobójczego, sporządzonej na zasadach określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady (REACH).

Podczas kontroli stwierdzono nieprawidłowości w 41 podmiotach. Najwięcej nieprawidłowości stwierdzono w zakresie udostępniania na rynku produktów biobójczych, tj. udostępnianie bez stosownego pozwolenia na obrót (17 zakładów), udostępnianie nieprawidłowo oznakowanych produktów biobójczych – 15 zakładów, po upływie terminu ważności (13 zakładów), niezgodnie z warunkami pozwolenia na obrót produktem biobójczym (sprzedaż ogółowi społeczeństwa produktów przeznaczonych dla użytkowników profesjonalnych, inna postać użytkowa produktu 5 podmiotów), zawierających niedozwoloną substancję czynną (4 zakłady), z nieprawidłową reklamą produktu biobójczego oferowanego w sprzedaży e-commerce (3 zakłady). Ponadto w ramach kontroli warunków pracy stwierdzono nieprawidłowe oznakowanie produktów biobójczych (sprawy przekazywano do właściwych terenowo PPIS) – 2 zakłady.

Wydano decyzje administracyjne, zawierające 80 nakazów usunięcia uchybień. Część podmiotów, w których stwierdzono udostępnianie na rynku produktów biobójczych, bez stosownego pozwolenia zwróciły te środki do ich producentów lub dostawców. Działania kontrolne i represyjne w celu uzyskania poprawy we wdrażaniu przez podmioty wprowadzające do obrotu produkty biobójcze wymogów prawa będą kontynuowane.

W 2024 r. prowadzono kontrole akcyjne:

- dezynfektantów i algicydów stosowanych do dezynfekcji i zabezpieczania basenów kąpielowych (produktów biobójczych – przeprowadzono łącznie 54 kontrole (45 kontroli stacjonarnych i 9 e-commerce), oceniając łącznie 226 produktów biobójczych. Stwierdzono uchybienia dot. 89 produktów. Najczęściej stwierdzane uchybienia to udostępnianie produktów bez pozwolenia na obrót, nieprawidłowe oznakowanie produktów biobójczych, udostępnianie po terminie ważności. Wydano 13 decyzji

administracyjnych nakazujących usunięcie nieprawidłowości, a w 17 przypadkach prowadzone było dalsze postępowanie wyjaśniające.

- rodentycydów i insektycydów (produktów biobójczych grupy produktowej PT 14 i 18) stosowanych do deratyzacji i dezynsekcji pomieszczeń i zabudowań, ze szczególnym naciskiem na podmioty będące wyspecjalizowanymi dostawcami powyższych produktów (sprzedaż stacjonarna i internetowa) oraz podmioty stosujące je w działalności zawodowej – przeprowadzono łącznie 90 kontroli (66 kontroli stacjonarnych, 6 e-commerce oraz 18 kontroli u stosujących w działalności zawodowej produkty biobójcze tzw. firmy DDD), oceniając łącznie 419 produktów biobójczych. Stwierdzono uchybienia dot. 56 produktów, a najczęściej stwierdzane udostępnianie bez pozwolenia na obrót, nieprawidłowe oznakowanie, udostępnianie po terminie ważności. Wydano 15 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie nieprawidłowości, 3 zalecenia doraźne, natomiast w 13 przypadkach prowadzone było dalsze postępowanie wyjaśniające.

Akcja kontroli produktów biobójczych zawierających fosforek glinu lub fosforek magnezu

W ramach realizacji akcji kontroli produktów biobójczych zawierających fosforek glinu lub fosforek magnezu przeprowadzono 80 kontroli stacjonarnych „monitorujących”, które miały na celu ustalenie, czy produkty zawierające te substancje były oferowane w sprzedaży oraz zweryfikowanie zasad ich sprzedaży. Kontrolami objęto dystrybutorów prowadzących sprzedaż produktów biobójczych m. in. sklepy ogrodnicze, sklepy typu "AGRO", sklepy prowadzące sprzedaż dla rolnictwa, centra ogrodnicze, oraz sklepy wielobranżowe w mniejszych miejscowościach.

Działania przeprowadzono ze względu na doniesienia medialne o przypadkach śmiertelnych zatruc produktami, uwalniającymi w trakcie stosowania fosfiny i udostępnianie ich w ogólnodostępnej sprzedaży dla ogółu społeczeństwa, w okresie od 18 listopada do 12 grudnia 2024 r. Dokonywano również przeglądu ofert sprzedaży e-commerce sprzedawców z terenu woj. opolskiego posiadających strony internetowe, oraz konta na portalach społecznościowych i na platformach: allegro.pl, olx.pl.

W wyniku działań kontrolnych nie stwierdzono udostępnienia na rynku na terenie woj. opolskiego produktów biobójczych zawierających w swoim składzie substancje czynne fosforek glinu lub magnezu poprzez sprzedaż elektroniczną ani stacjonarną.

Ponadto w ramach prowadzonych kontroli poza przedmiotowymi produktami biobójczymi, weryfikowano sprzedaż innych produktów biobójczych kategorii 3 PT14, przeznaczonych wyłącznie dla użytkowników profesjonalnych, które nie mogą być udostępniane dla ogółu społeczeństwa. Stwierdzono, że większość sprzedawców udostępnia produkty zgodnie z warunkami pozwolenia, weryfikując kupujących, dokumentowali sprzedaż poprzez przedstawienie wystawianych faktur. Działania kontrolne w tym zakresie przeprowadzono w 35 podmiotach, skontrolowano 125 produktów. W 7 podmiotach stwierdzono, że sprzedaż odbywała się niezgodnie z warunkami pozwolenia, w 5 podmiotach dystrybutorzy zrezygnowali ze sprzedaży i zwrócili produkty do dostawców, w 2 podmiotach wydano decyzje administracyjne nakazowe.

Prekursory narkotyków kategorii 2 i 3

Pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego znajdowały się:

- 33 podmioty wprowadzające do obrotu prekursory narkotyków kategorii 2 i 3 (w tym 4 kategorii 2 i 31 kategorii 3) – przeprowadzono 13 kontroli,
- 98 podmiotów stosujących prekursory narkotyków kategorii 2 i 3 – przeprowadzono 29 kontroli.

W zakresie nadzoru nad stosowaniem prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3 sprawdzano: deklaracje klientów dotyczące specjalnego zastosowania prekursorów kategorii 2, dokumenty handlowe dotyczące zakupu, sposób zabezpieczania prekursorów kategorii 2 i 3 przed dostępem osób trzecich, oznakowanie i dostępność kart charakterystyki, szacunkowe zużycie.

Podczas kontroli przeprowadzonych w 2024 r. tylko w jednym zakładzie stwierdzono naruszenia przepisów w zakresie prekursorów narkotykowych w obszarze dokonywanych transakcji prekurem kategorii 2 Nadmanganian potasu.

Produkty kosmetyczne

W ramach sprawowanego nadzoru nad produktami kosmetycznymi przeprowadzono kontrole w zakresie oceny wdrożenia zasad Dobrej Praktyki Produkcji (GMP) w 7 zakładach wytwarzających produkty kosmetyczne. Prowadzone działania były związane również z kontrolą dokumentacji produktów ochrony przeciwsłonecznej – skuteczności wyznaczania współczynnika SPF – oceniono 5 produktów u 2 producentów. Celem oceny jakości mikrobiologicznej produktów kosmetycznych stosowanych w okolicach oczu, pobrano do badań 22 próby w obiektach dystrybucji (w tym kremy pod oczy, produkty do demakijażu). Żadna z badanych prób nie została zakwestionowana.

Poza obszarem GMP i oceną dokumentacji produktów zawierających filtry UV, przeprowadzano kontrole dokumentacji i oznakowania wybranych produktów kosmetycznych u osób odpowiedzialnych. Egzekwowanie przestrzegania przepisów rozporządzenia (WE) nr 1223/2009 dot. produktów kosmetycznych oraz ustawy z dnia 4 października 2018 r. o produktach kosmetycznych miało miejsce również podczas kontroli w obiektach dystrybucji.

Wśród stwierdzanych uchybień podczas kontroli wykazywano m.in. nieprawidłowości w oznakowaniu i dokumentacji produktów, upływanie daty minimalnej trwałości, brak złożenia wniosku o wpis do wykazu zakładów wytwarzających produkty kosmetyczne, brak wzorcowanych przyrządów do odważania surowców, obecność surowca po terminie przydatności.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, ogółem wydano 11 decyzji administracyjnych przez PPIS woj. opolskiego oraz nałożono 6 kar administracyjnych na łączną kwotę 4500 zł. Ponadto, 1 decyzja została wydana przez organ II instancji w trybie postępowania odwoławczego.

Działania edukacyjne i informacyjne w zakresie Pionu Higieny Pracy

Pracownicy pionu HP zajmowali się promocją zdrowia poprzez publikację szeregu informacji na stronach internetowych Inspekcji Sanitarnej oraz za pośrednictwem mediów społecznościowych, tj. Facebook. Działania te ukierunkowane były na: profilaktykę chorób, w tym chorób związanych z pracą, bezpieczne używanie produktów biobójczych oraz produktów kosmetycznych. Skierowane były zarówno do ogółu społeczeństwa, jak i pracodawców, pracowników i kadry zarządzającej. Publikowano wielokrotnie posty o powiadomieniach „Safety Gate unijnego systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach nieżywnościowych” (25209 wyświetleń). Na listach ostrzeżeń pojawiały się różnego rodzaju produkty, takie jak: kosmetyki, zabawki, ubrania, biżuteria, tusze do tatuażu, które nie spełniają norm i/lub wymagań obowiązujących przepisów prawnych.

Drugim kierunkiem działania był bezpośredni przekaz kierowany do pracodawców i pracowników w trakcie wykonywanych czynności kontrolnych w zakładach.

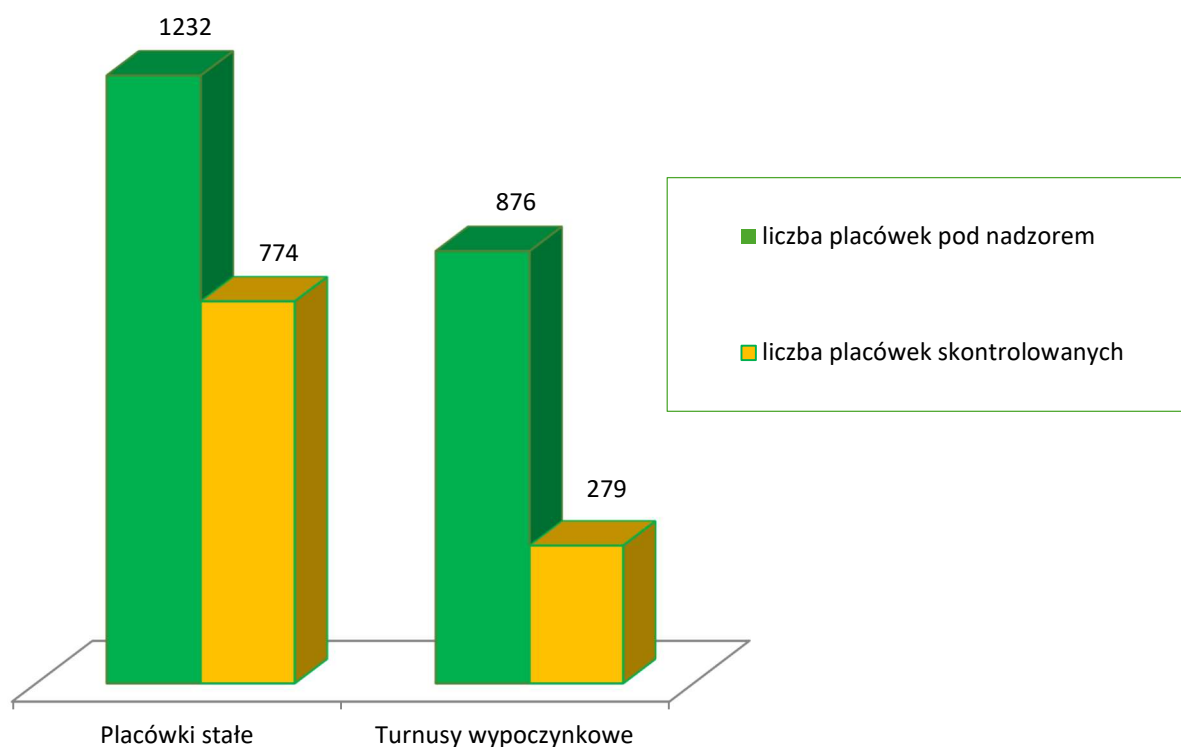
Działania edukacyjne przeprowadzone zostały w 68 % z ogólnej liczby skontrolowanych zakładów, a tematyka obejmowała szeroki wachlarz zagadnień związanych z higieną pracy, narażeniem pracowników na czynniki szkodliwe i uciążliwe środowiska pracy, profilaktyką chorób zawodowych.

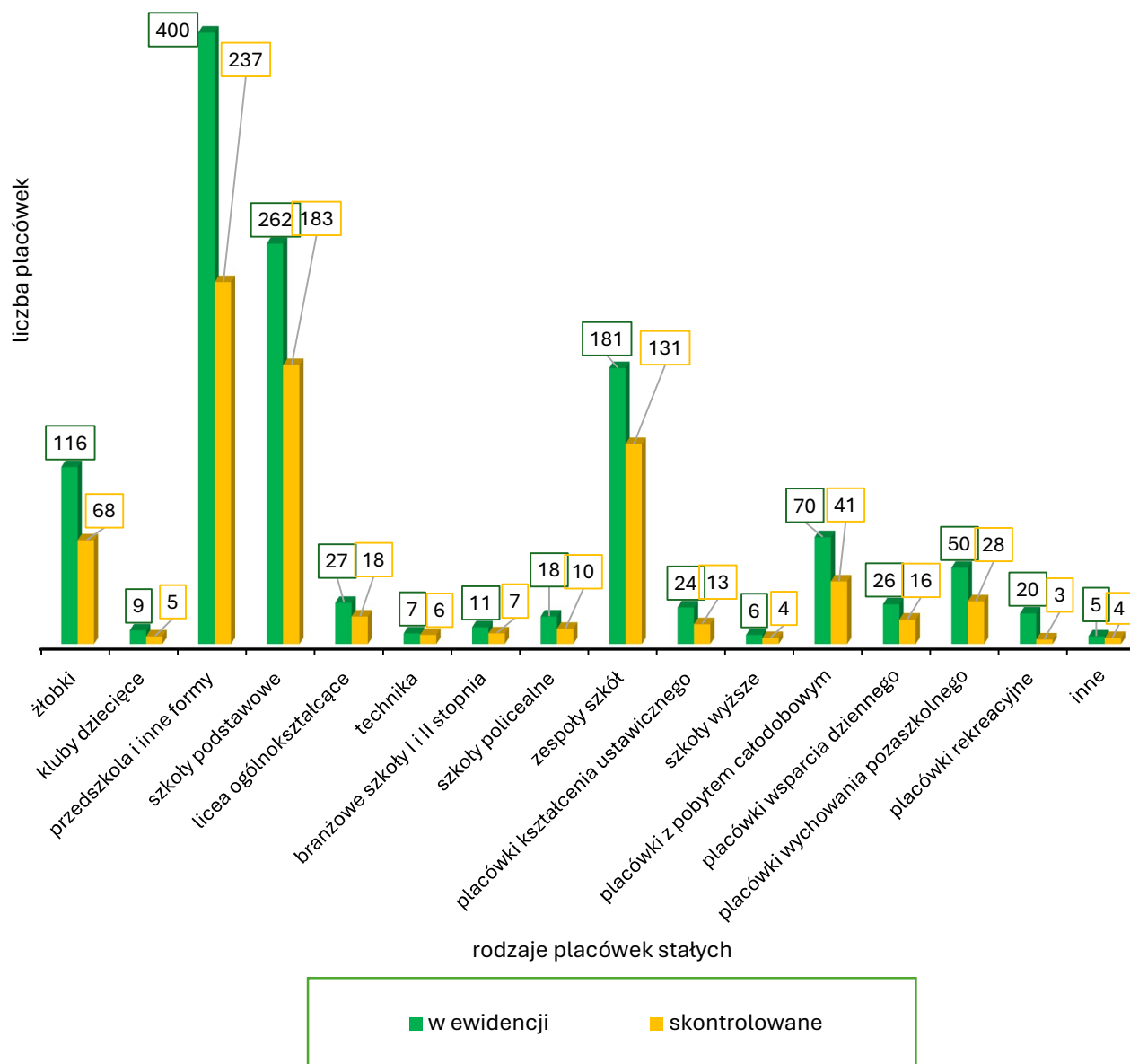
VII. Stan sanitarny szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych

W 2024 r. pod nadzorem pionu Higieny Dzieci i Młodzieży znajdowały się ogółem **1232** stałe placówki nauczania i wychowania. Ponadto na terenie województwa opolskiego zarejestrowanych zostało **876** turnusów wypoczynkowych dla dzieci i młodzieży.

W ramach sprawowanego nadzoru skontrolowano ogółem **1053** placówki, w tym: 774 (62,8%) stałe oraz 279 (31,8%) turnusów wypoczynkowych (*Wykresy 1 i 2*).

Wykres 1. Zestawienie placówek nauczania i wychowania oraz wypoczynku pod nadzorem i skontrolowanych w 2024 r.

Wykres 2. Rodzaje placówek stałych objętych nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego i skontrolowanych w 2024 r.

W 2024 r. w ramach nadzoru sprawowanego nad placówkami nauczania i wychowania, w pionie higieny dzieci i młodzieży przeprowadzono ogółem **1385 kontroli**, w tym: 1127 w placówkach stałych oraz 258 na turnusach wypoczynkowych. Liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do skontrolowanych placówek stałych wynosiła 115 470, na sezonowych turnusach wypoczynkowych przebywało 9 424 uczestników.

W efekcie podjętych działań wydano ogółem **136 decyzji administracyjnych**, w tym **49 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości**, **14 decyzji opiniujących**, **53 decyzje finansowe stanowiące opłatę za przeprowadzone czynności kontrolne** oraz **20 decyzji**

zmieniających termin wykonania obowiązków. Ponadto za nieprawidłowy stan higieniczno-sanitarny nałożono **6 mandatów karnych** w wysokości **750 zł**.

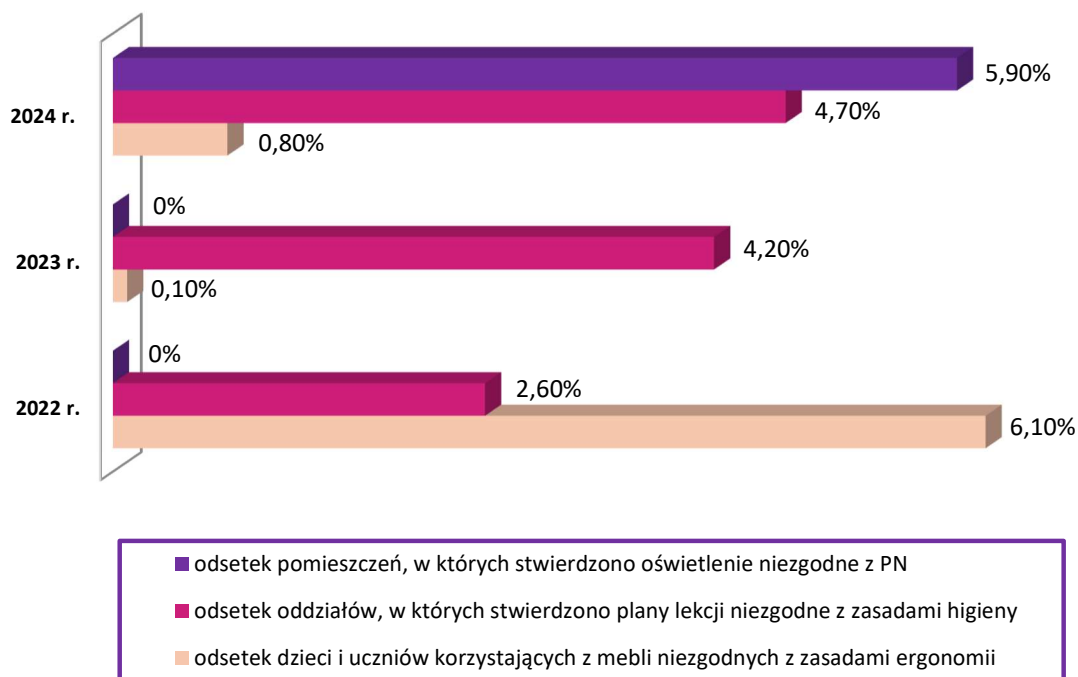
Warunki sanitarno-higieniczne w nadzorowanych placówkach stałych

W 2024 r. odnotowano 30 placówek o **nieprawidłowym stanie zarówno sanitarno-higienicznym, jak i technicznym** (5 przedszkoli, 11 szkół podstawowych, 12 zespołów szkół, 1 młodzieżowy ośrodek wychowawczy, 1 specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy). Ponadto stwierdzono, że w **10 placówkach nie zachowano standardów dostępności do urządzeń sanitarnych** dla uczniów (1 szkoła podstawowa, 9 zespołów szkół). Wszystkie obiekty zapewniały dostęp do bieżącej ciepłej wody w pomieszczeniach sanitarnych.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2024 roku sprawdzili zapewnienie uczniom/dzieciom prawidłowych warunków zdrowotnych poprzez:

- **Oceny dostosowania mebli do wzrostu dzieci i uczniów** ogółem w **45 (5,1%)** placówkach, w tym w 18 przedszkolach, 20 szkołach podstawowych i 7 zespołach szkół. Z badań przeprowadzonych wśród 3200 dzieci przedszkolnych i szkolnych wynikało, że 24 (0,8%) uczniów korzystało z mebli nieprawidłowo dobranych do wzrostu. Nieprawidłowości dotyczyły 1 szkoły podstawowej i 1 zespołu szkół. Uchybienia usunięto na bieżąco podczas kontroli.
- **Higieniczne oceny rozkładów lekcji** w **192 (54,1%)** szkołach, w **1954** oddziałach. Oceny rozkładów lekcji przeprowadzono w wybranych szkołach podstawowych, liceach ogólnokształcących i zespołach szkół. Stwierdzono, że w 15 (7,8%) placówkach, w 92 (4,7%) skontrolowanych oddziałach nie uwzględniono zasad higieny umysłowej pracy uczniów, w związku z tym wydano zalecenia i wystąpienia pokontrolne.
- **Badania oświetlenia sztucznego** w **6 (0,8%)** placówkach nauczania i wychowania spośród 774 skontrolowanych, tj. 2 przedszkolach i 4 szkołach podstawowych na terenie 4 powiatów (brzeskiego, nyskiego, oleskiego i prudnickiego); łącznie w **34** pomieszczeniach. Natężenie oświetlenia niezgodne z PN stwierdzono w 1 przedszkolu, w 2 (5,9%) ocenianych pomieszczeniach. Wdrożono postępowanie administracyjne.

Warunki w placówkach w zakresie ergonomii stanowisk pracy uczniów, rozkładów zajęć oraz oświetlenia sztucznego przedstawia *Wykres 3*.

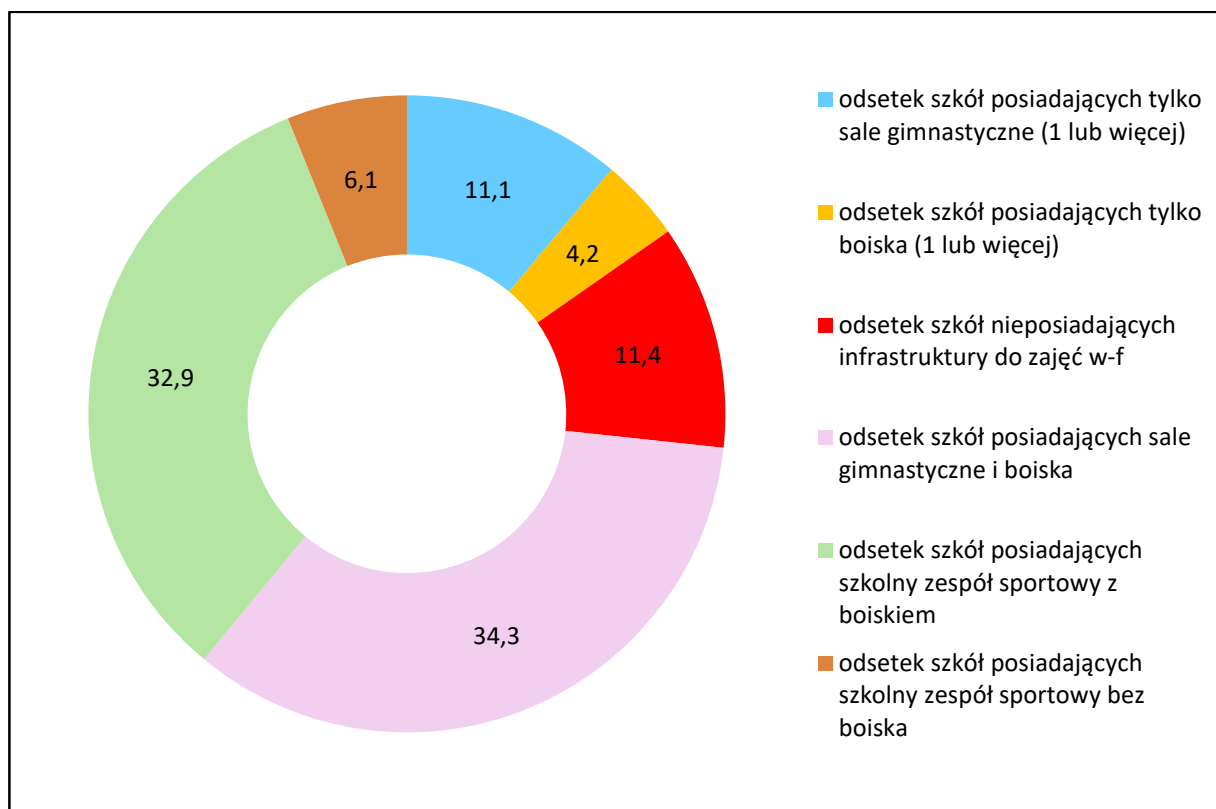

Wykres 3. Ocena warunków zdrowotnych w kontrolowanych placówkach nauczania i wychowania w latach 2022-2024.

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach

W 2024 r. oceniono infrastrukturę do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego i stwierdzono, że spośród 359 kontrolowanych szkół wszystkich szczebli, **właściwe warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego** zapewnione były w **263 (73,3%) placówkach**. Obiekty te wyposażone były w szkolne zespoły sportowe (z boiskami lub bez) lub sale gimnastyczne i boiska (*Wykres 4*).

W celu zapewnienia właściwych warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego szkoły, które nie **posiadały własnej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego** korzystały z innych obiektów (sale, hale sportowe, boiska, stadiony sportowe, siłownie, kluby fitness, baseny). W 10 (2,8%) kontrolowanych szkołach niezależnie od posiadanej infrastruktury zajęcia wychowania fizycznego odbywały się na korytarzach.

Wykres 4. Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach skontrolowanych w 2024 r.

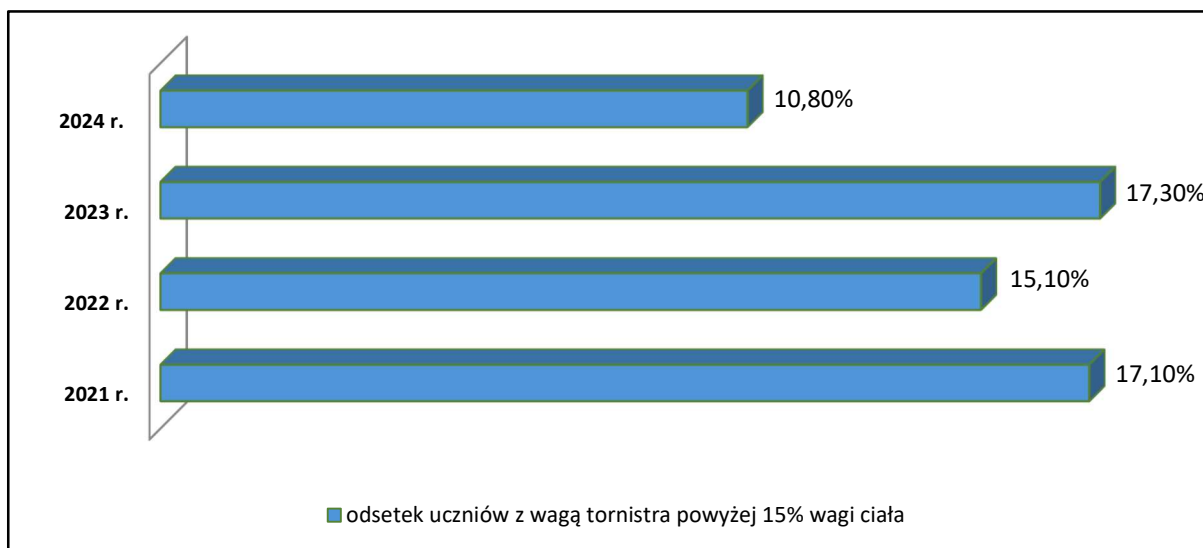
Zapewnienie uczniom miejsc na podręczniki i przybory szkolne

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi, we wszystkich skontrolowanych w 2024 r. szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, uczniom zapewniono miejsca na pozostawienie podręczników i innych przyborów. Szafki z indywidualnymi skrytkami dla uczniów zapewniło 66% szkół, natomiast 34% placówek udostępniło inne miejsca: wspólne szafki na korytarzach, półki, szuflady, szafki w salach bądź miejsca w szatniach.

Ocena ciężaru tornistrów szkolnych

Właściwie dobrany tornister korzystnie wpływa na kształtowanie prawidłowej postawy ciała u dzieci i młodzieży. Według obowiązujących zaleceń zdrowotnych ciężar tornistra wraz z zawartością nie powinien przekraczać 10 - 15% wagi ucznia.

W 2024 r. na terenie wszystkich powiatów wykonano ocenę ciężaru tornistrów szkolnych. Łącznie w **25** (7%) szkołach, w **229** oddziałach zważono tornistry **3331** uczniów. Pomiary wykazały, że **360** (10,8%) uczniów nosiło plecaki zbyt ciężkie w stosunku do masy ciała (*Wykres 5*).

Wykres 5. Odsetek uczniów z wagą tornistrów przekraczającą 15% wagi ciała uczniów, w latach 2021 - 2024.

Przechowywanie substancji chemicznych i ich mieszanin w szkolnych pracowniach chemicznych

Spośród 355 szkół skontrolowanych w 2024 r., 119 (33,5%) placówek posiadało substancje chemiczne i ich mieszaniny, w tym: 69 szkół podstawowych, 1 technikum, 6 liceów ogólnokształcących, 1 szkoła policealna i 42 zespoły szkół.

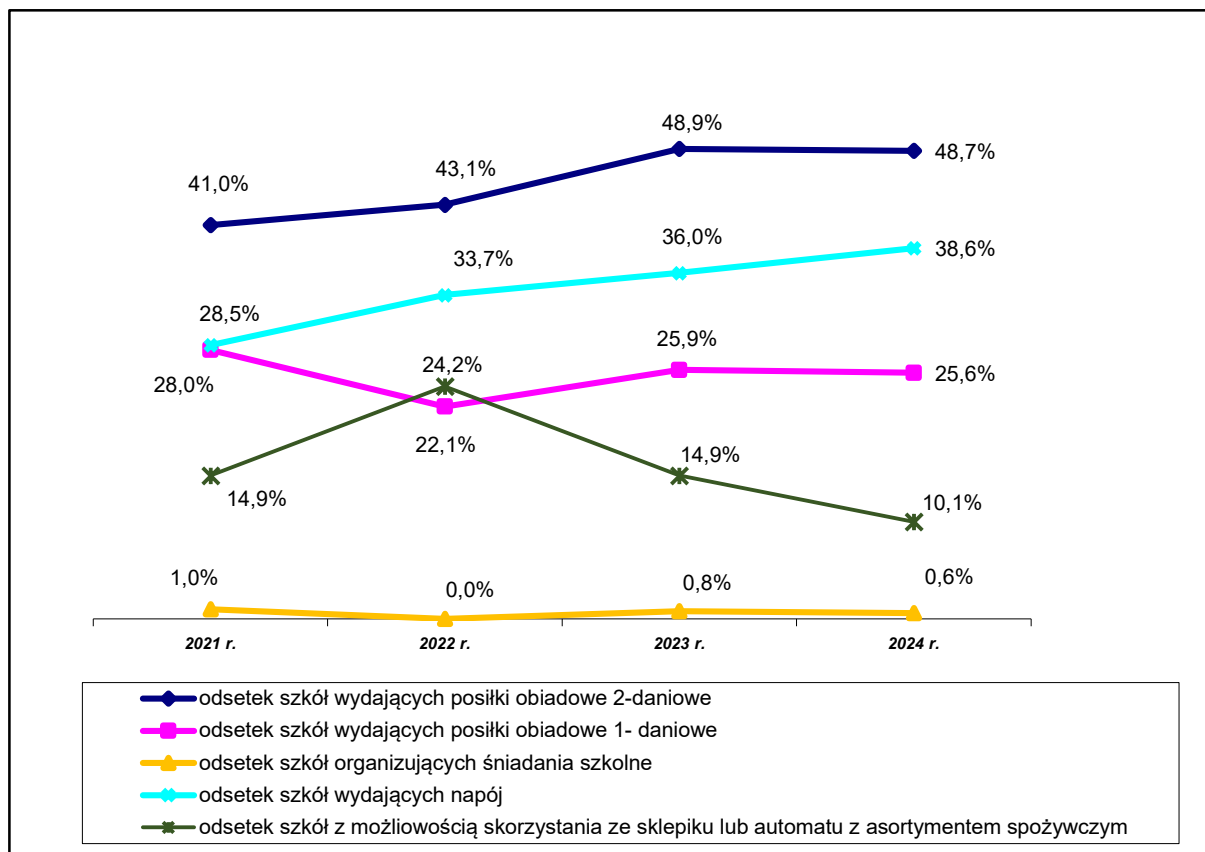
Podczas przeprowadzonych kontroli sanitarnych ocenie poddano prawidłowość przechowywania substancji chemicznych oraz ich mieszanin, a także posiadaną w tym zakresie dokumentację. W wyniku działań kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości.

Dożywianie w placówkach oświatowo - wychowawczych

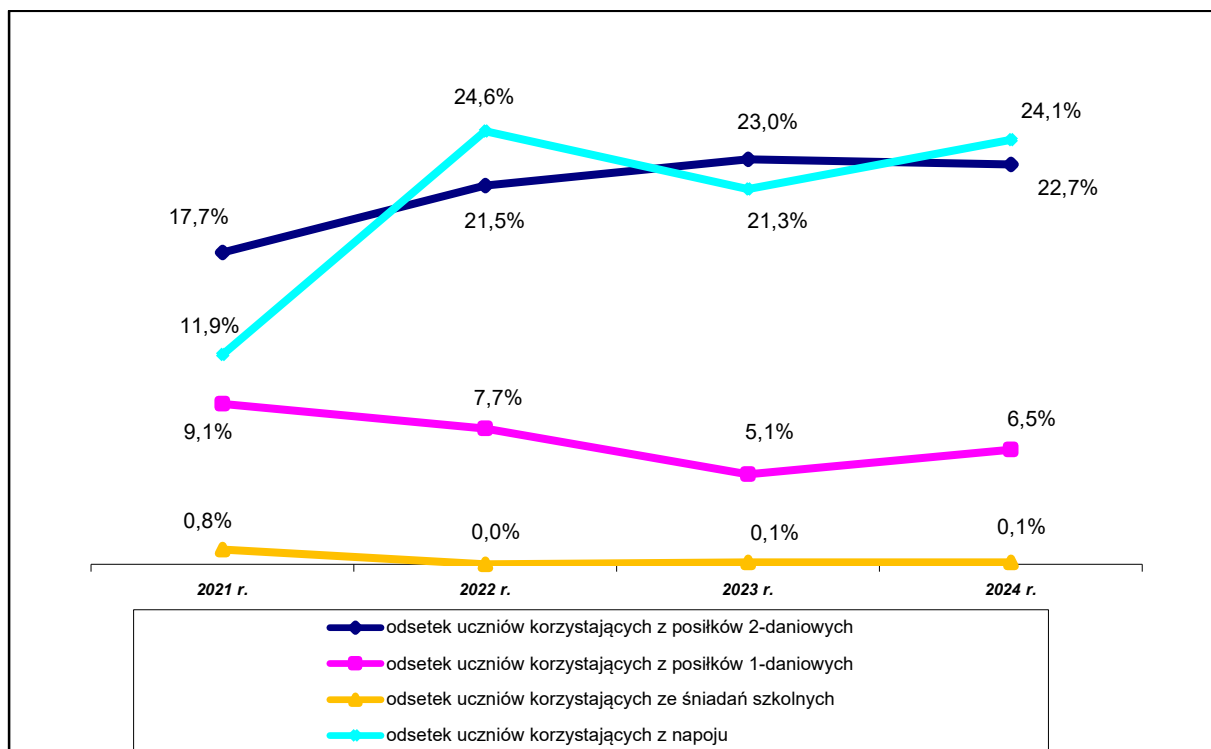
Zaleca się, by dzieci i młodzież spożywały od 4 do 5 posiłków w ciągu dnia, co oznacza, że podczas pobytu w szkole uczniowie powinni spożyć co najmniej jeden posiłek.

Wśród 355 (70,2%) skontrolowanych szkół, działania w zakresie dożywiania podejmowały 292 (82,3%) placówki. Z posiłków obiadowych korzystało łącznie 22 960 uczniów, w tym 1 197 (5,2%) dzięki dofinansowaniu.

Sytuację w zakresie prowadzonego przez szkoły dożywiania oraz odsetka uczniów korzystających z posiłków w placówkach przedstawiają *Wykresy 6 i 7*.

Wykres 6. Odsetek szkół skontrolowanych prowadzących dożywianie uczniów w latach 2021-2024.

Wykres 7. Odsetek uczniów korzystających z dożywiania w szkołach w latach 2021-2024.

Opieka medyczna w szkołach

Na ogólną liczbę 355 szkół skontrolowanych w 2024 r. **314 (88,5%)** placówek zapewniało profilaktyczną opiekę zdrowotną na własnym terenie, w tym: 250 (70,5%) szkół w gabinetach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, a 64 (18%) szkoły w pomieszczeniach zastępczych - pełniących inne funkcje a udostępnianych pielęgniarce i uczniom na czas wykonywanych zadań. Uczniowie **41 (11,5%)** szkół byli objęci profilaktyczną opieką zdrowotną realizowaną poza terenem placówek.

Ponadto szkoły zapewniały uczniom opiekę stomatologiczną. Spośród 355 skontrolowanych, **5 (1,4%)** szkół posiadało gabinet stomatologiczny na terenie placówki, **128 (36,1%)** szkół podpisało umowę na realizację przedmiotowej opieki w dentobusach, natomiast uczniowie z **222 (62,5%)** szkół korzystali z usług zewnętrznych gabinetów stomatologicznych. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie realizowania profilaktycznej opieki zdrowotnej w szkołach.

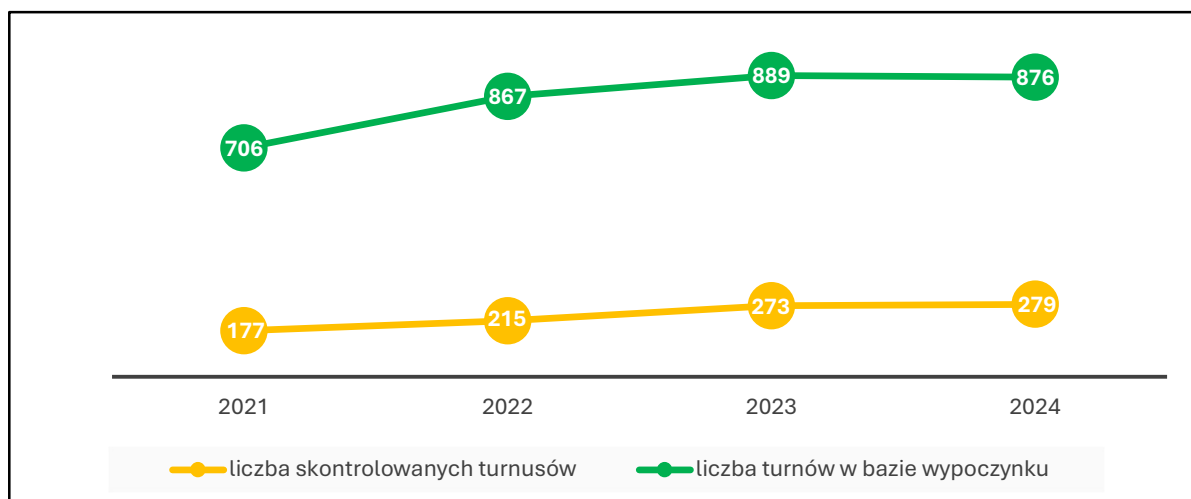
Nadzór nad szkołami wyższymi

W 2024 r. na terenie województwa opolskiego funkcjonowało **6** uczelni wyższych, w tym 3 publiczne. Skontrolowano 2 uczelnie publiczne i 2 niepubliczne, łącznie 12 obiektów. Przeprowadzone kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Wypoczynek dzieci i młodzieży - akcja letnia i zimowa

Zgodnie z ogólnopolską bazą danych www.wypoczynek.men.gov.pl na terenie województwa opolskiego w 2024 r. łącznie zarejestrowano **876** turnusów wypoczynkowych. Informacje zawarte w elektronicznym wykazie były na bieżąco monitorowane przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej i stanowiły podstawę do podejmowania czynności kontrolnych (*Wykres 8*).

Łącznie przeprowadzono **370** kontroli sanitarnych turnusów wypoczynkowych, w tym: **258** kontroli w obszarze higieny dzieci i młodzieży, w zakresie żywienia uczestników (103), higieny komunalnej (8) i epidemiologii (1). Skontrolowano **279** turnusów, w tym 90 wypoczynku zimowego i 189 wypoczynku letniego, na których ogółem wypoczywało **9 424** uczestników.

Wykres 8. Liczba skontrolowanych turnusów oraz liczba turnusów w bazie wypoczynku w latach 2021-2024.

Łącznie na **8 turnusach** wypoczynkowych stwierdzono **nieprawidłowości** dotyczące warunków zakwaterowania i pobytu uczestników wypoczynku (1 turnus), warunków żywienia, tj. przechowywania produktów żywnościowych oraz przygotowywania, podawania i jakości posiłków serwowanych uczestnikom wypoczynku (5 turnusów), a także warunków w zakresie jakości wody basenowej i wody w natryskach przy basenie (2 turnusy).

Stwierdzono **1 ognisko zatrucia** pokarmowego na kolonii w powiecie nyskim. Narażone były 154 osoby, u 38 osób wystąpiły objawy, w tym 7 wymagało hospitalizacji. Przeprowadzono czynności wyjaśniające i działania naprawcze.

Podczas wypoczynku przyjęto i rozpatrzono **2 interwencje**. Po rozpatrzeniu zgłoszeń 1 przypadek, dotyczący niewłaściwych warunków sanitarno - technicznych w obiekcie, uznano za zasadny.

Nadzór nad przestrzeganiem realizacji Ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

W 2024 r. nie stwierdzono łamania zakazu palenia wyrobów tytoniowych, nowatorskich wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych na terenie skontrolowanych placówek oświatowo-wychowawczych i wypoczynkowych.

VIII. Stan sanitarny obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku

Do podstawowych zadań pionu Higieny Żywności Żywienia i Przedmiotów Użytku w 2024 roku należało:

- Nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym żywności i żywienia na wszystkich etapach produkcji i obrotu.
- Kontrola nadzorowanych obiektów pod względem realizacji systemu kontroli wewnętrznej, w tym prawidłowości stosowania zasad GHP, GMP i systemu HACCP.
- Nadzór nad suplementami diety, żywnością wzbogaconą i specjalnego przeznaczenia, szczególnie pod kątem powiadomień otrzymywanych od Głównego Inspektora Sanitarnego skierowanych do przedsiębiorców na terenie województwa opolskiego, w tym będącymi w sprzedaży wysyłkowej (Internet).
- Podejmowanie działań w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF), w celu właściwego identyfikowania i szacowania zagrożeń ze strony żywności o niewłaściwej jakości zdrowotnej.

Wymagania w zakresie jakości zdrowotnej żywności określają przepisy prawne, w tym m.in.:

- Ustawa o bezpieczeństwie żywności i żywienia z dnia 25 sierpnia 2006 r. (*t.j. Dz. U. 2023 poz. 1448*).
- Rozporządzenie (WE) Nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (*Dz. U. UE. L 31.1 z 01.02.2002 z późn. zm.*).
- Rozporządzenie (WE) Nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (*Dz. U. UE. L 139 z 30.04.2004 z późn. zm.*).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (*Dz.U.U.E.L.2011.304.18 z dnia 22.11.2011 r., z późn. zm.*).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin, zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001, (WE) nr 396/2005, (WE) nr 1069/2009, (WE) nr 1107/2009, (UE) nr 1151/2012, (UE) nr 652/2014, (UE) 2016/429 i (UE) 2016/2031, rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2005 i (WE) nr 1099/2009 oraz dyrektywy Rady 98/58/WE, 1999/74/WE, 2007/43/WE, 2008/119/WE i 2008/120/WE, oraz

uchylające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 854/2004 i (WE) nr 882/2004, dyrektywy Rady 89/608/EWG, 89/662/EWG, 90/425/EWG, 91/496/EWG, 96/23/WE, 96/93/WE i 97/78/WE oraz decyzję Rady 92/438/EWG (Dz.U.UE.L.2017.95.1).

- Rozporządzenie Komisji (UE) 2023/915 z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów niektórych zanieczyszczeń w żywności oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1881/2006 (Dz.U.UE.L.2023.119.103 z dnia 2023.05.05)

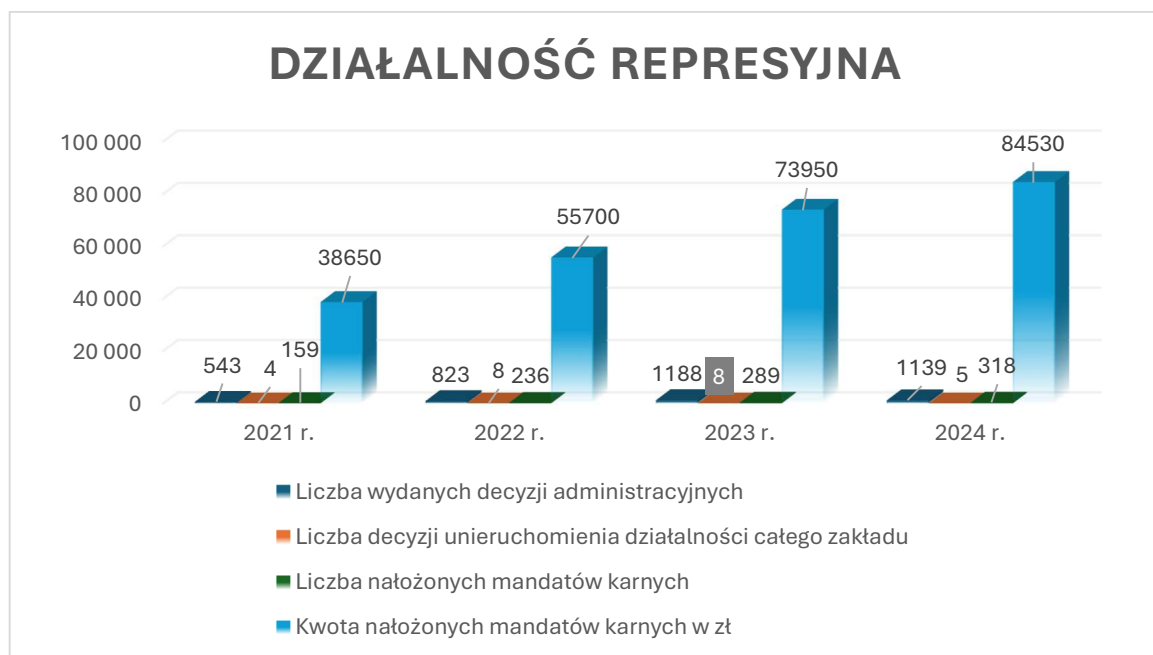
Stan sanitarny nadzorowanych obiektów kontrolowany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. opolskiego zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością z uwzględnieniem przepisów w zakresie wymagań higieniczno-sanitarnych W 2024 roku nadzorem objęto 11 596 obiektów, w których przeprowadzono łącznie 5609 kontroli sanitarnych. Pośród nadzorowanych na terenie woj. opolskiego zakładów do kategorii niskiego ryzyka (N) zakwalifikowano – 48,40% (5612 obiektów), do kategorii średniego ryzyka (S) – 40,51%, (4698 obiektów), do kategorii wysokiego ryzyka (W) – 11,09% (1286 obiektów).

Celem poprawy stanu sanitarnego:

- wydano 1139 decyzji administracyjnych, w tym 5 decyzji unieruchomienia zakładu oraz 1 decyzję zakazującą wprowadzania produktu do obrotu;
- nałożono 318 mandatów karnych na sumę 84 530,00 zł (*Tabela nr 1 i Wykres nr 1*).

Tabela 1. Działalność represyjna

Rodzaj podjętego działania	w 2021 r.	w 2022 r.	w 2023 r.	w 2024 r.
Liczba wydanych decyzji administracyjnych	543	823	1188	1139
Liczba decyzji unieruchomienia działalności całego zakładu	4	8	8	5
Liczba nałożonych mandatów karnych	159	236	289	318
Kwota nałożonych mandatów karnych	38 650, 00 zł	55 700,00 zł	73 950,00 zł	84 530,00 zł

Wykres 1. Działalność represyjna

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości:

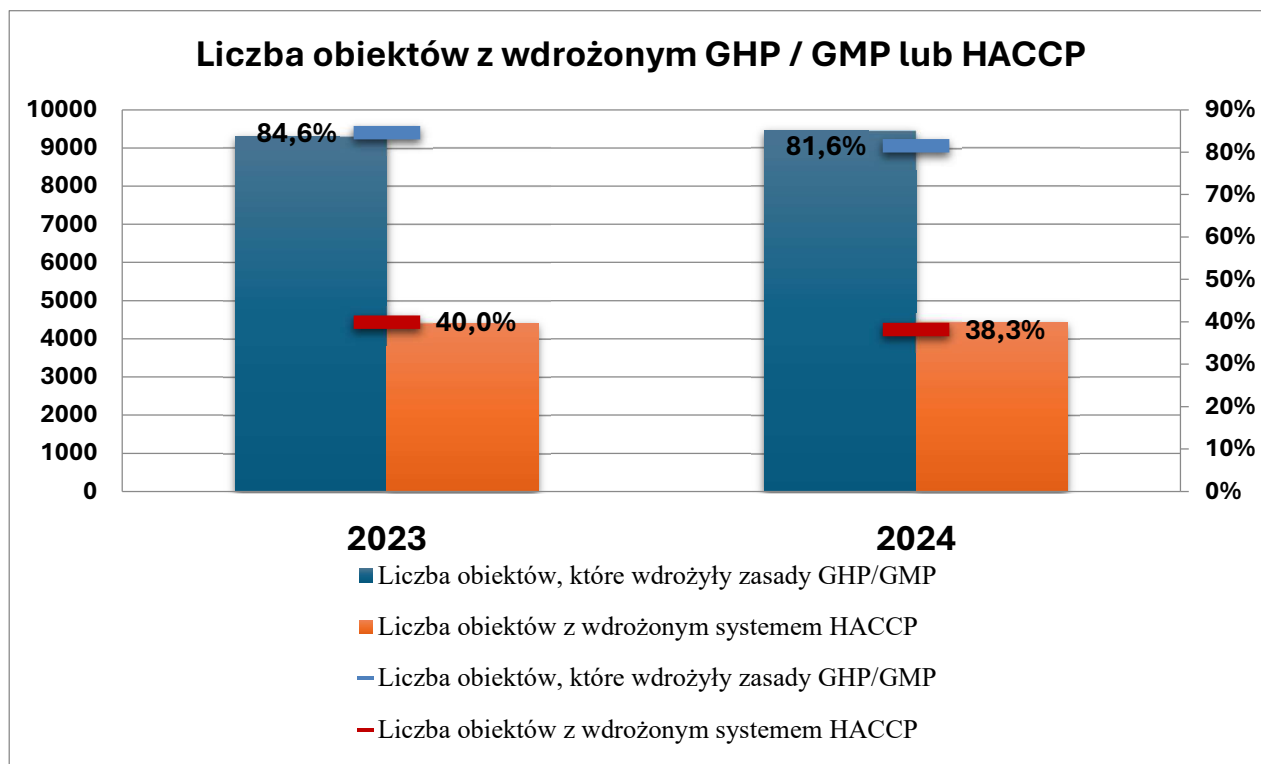
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości;
- niewłaściwy stan sanitarno- higieniczny oraz techniczny pomieszczeń, wyposażenia oraz sprzętu, brak czystości i porządku w pomieszczeniach zakładów;
- brak opracowanych procedur GHP/GMP i systemu HACCP oraz brak prowadzenia zapisów wynikających z ww. procedur;
- nieprawidłowe znakowanie lub brak znakowania wprowadzanych do obrotu środków spożywczych;
- brak bieżącej ciepłej wody do mycia rąk oraz środków do mycia i dezynfekcji;
- brak prawidłowych warunków magazynowania i przechowywania żywności oraz brak prawidłowej segregacji środków spożywczych, a także brak odpowiedniej powierzchni magazynowej dostosowanej do ilości magazynowanego towaru;
- brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno- epidemiologicznych pracowników;
- nieprawidłowa gospodarka odpadami komunalnymi;
- brak wagi do rozdzielnego odważania produktów niepakowanych;
- niewłaściwe zabezpieczenie pomieszczeń przed dostępem szkodników oraz ich obecność;
- nieprawidłowe znakowanie środków spożywczych (suplementy diety);
- nieprawidłowe stosowanie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych (suplementy diety);
- nieprawidłowa reklama, prezentacja suplementów diety na stronie internetowej, w mediach społecznościowych (suplementy diety);
- prowadzenie działalności niezgodnie z decyzją zatwierdzającą;
- wprowadzanie do obrotu zafałszowanych środków spożywczych;
- brak prawidłowej odzieży ochronnej.

W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem zdrowotnym środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością pobrano do badań laboratoryjnych 2798 próbek żywności, wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością i wymazów sanitarnych, z których 43 zakwestionowano.

Zakłady kontrolowano pod względem realizacji zasad GHP, GMP, HACCP ze szczególnym uwzględnieniem dokumentowania dla potrzeb oceny ryzyka zagrożenia bezpieczeństwa żywności. Korzystając z ułatwień przewidzianych przez Komisję Europejską we wdrażaniu procedur HACCP w małych przedsiębiorstwach, w części zakładów żywieniowych przestrzeganie zasad GHP i GMP uznano za wystarczające dla kontroli zagrożeń bezpieczeństwa żywności.

Tabela 2. Zakłady, które wdrożyły zasady GHP/GMP oraz system HACCP w latach 2023-2024

Rok	Liczba nadzorowanych obiektów ogółem	Liczba obiektów, które wdrożyły zasady GHP/GMP		Liczba obiektów z wdrożonym systemem HACCP	
		Ilość obiektów	Stopień wdrożenia(%)	Ilość obiektów	Stopień wdrożenia(%)
2023	10993	9304	84,64%	4418	40,02%
2024	11596	9458	81,56%	4435	38,25%

Wykres 2. Zakłady, które wdrożyły zasady GHP/GMP oraz system HACCP w latach 2023-2024

W 2024 r. w ramach sieci ACN (Sieć powiadomienia i współpracy), składającej się m.in z systemu RASFF (Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach), systemu AAC (System Pomocy i Współpracy Administracyjnej) prowadzono łącznie 130 spraw, z czego:

- otrzymano 31 powiadomień alarmowych,
- otrzymano 68 powiadomień informacyjnych,
- otrzymano 12 powiadomienia o niezgodności (AAC),
- do systemu RASFF zgłoszono 17 powiadomień informacyjnych,
- do systemu AAC zgłoszono 2 powiadomienia o niezgodności.

Stan sanitarny w nadzorowanych zakładach

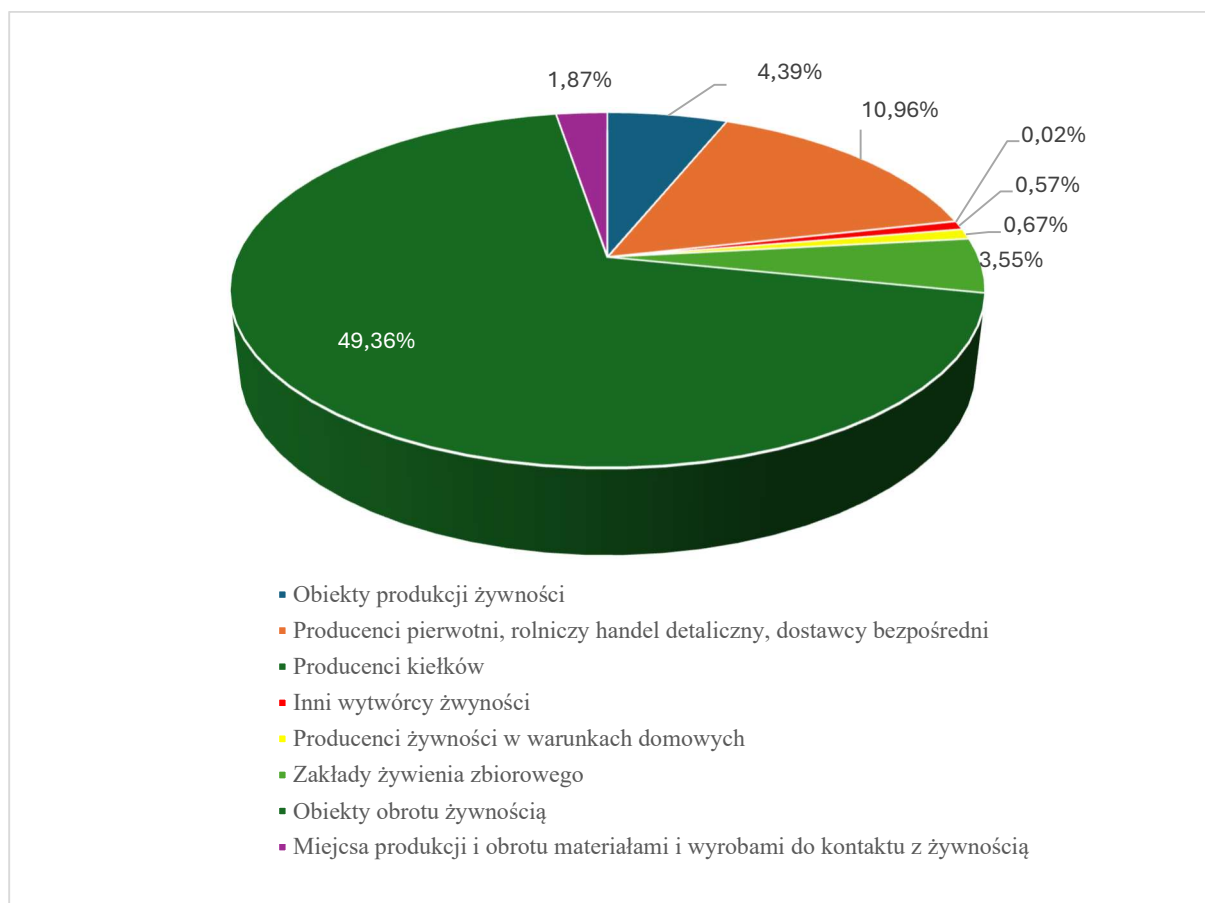
Nadzorem sanitarnym objętych było 11596 obiektów żywnościowo-żywnościowych. W roku 2024 r. nastąpił wzrost liczby obiektów objętych nadzorem przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa opolskiego- Wykres 3.

Wykres 3. Zakłady objęte nadzorem sanitarnym w woj. opolskim w latach 2019-2024.

W roku sprawozdawczym 2024 w ewidencji znajdowało się 3256 zakładów produkcji żywności, skontrolowano 420 obiektów, w których łącznie przeprowadzono 572 kontrole i rekontrole, z czego 49 interwencyjnych. Do kategorii niskiego ryzyka zakwalifikowano 2625 obiektów, do kategorii średniego ryzyka zaklasyfikowano 368 zakładów, natomiast do kategorii ryzyka wysokiego zakwalifikowano 263 obiekty. Zasady GHP/GMP były wdrożone w 1642 obiektach, 470 zakładów miało wdrożony system HACCP. Wydano 111 decyzji administracyjnych w tym 1 decyzję unieruchamiającą zakład (ślady obecności gryzoni w zakładzie, obecność żywych owadów- karaluchy, nieprzestrzeganie procedur GHP/GMP i systemu HACCP, brak prowadzenia zapisów wynikających z systemu HACCP). Nałożono 26 mandatów na łączną kwotę 8 750 zł. Do badań laboratoryjnych pobrano 478 próbek, z czego 4 zostały zdyskwalifikowane.

Kontrole zakładów funkcjonujących na rynku spożywczym odbywały się z częstotliwością ustaloną na podstawie analizy ryzyka oraz zidentyfikowanych zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi. Uwzględniano przy tym rzeczywisty stan obiektów, ich klasyfikację do kategorii niskiego, średniego lub wysokiego ryzyka według kryteriów oceny sanitarnej. Kontrole realizowano zgodnie z ustalonym harmonogramem, a także w przypadku podejrzenia nieprawidłowości lub otrzymania informacji o uchybieniach mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia lub życia konsumentów

Wykres 4. Procentowy udział poszczególnych grup obiektów w ogólnej liczbie nadzorowanych zakładów

Ustalając częstotliwość i zakres przeprowadzanych kontroli, brano pod uwagę:

- ocenę potencjalnego ryzyka w zakresie bezpieczeństwa i jakości zdrowotnej, na które narażona może być żywność w procesie produkcji;
- ocenę realizacji zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP);
- ocenę zaawansowania we wdrażaniu zasad systemu HACCP, z uwzględnieniem krytycznych punktów kontroli i sposobu ich monitorowania;

Przy ocenie warunków sanitarnych kontrolowanych zakładów brano pod uwagę m.in. stan higieniczny i wpływający na niego stan techniczny oraz porządkowy pomieszczeń, wyposażenia, jak również otoczenia zakładu, prawidłowość stosowanych procesów produkcyjnych, jakość i identyfikowalność surowców wykorzystywanych do produkcji, w tym właściwe stosowanie substancji dodatkowych, jakość wody stosowanej do przygotowywania żywności, stan zdrowia personelu pracującego w kontakcie z żywnością, gospodarkę odpadami, wdrożenie i stosowanie zasad oraz systemów kontroli wewnętrznej odpowiednio do rodzaju działalności dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) lub systemu analizy zagrożeń i krytycznych punktów kontroli (HACCP) oraz spełnienie wymagań dotyczących znakowania żywności.

W grupie zakładów zajmujących się obrotem żywnością na terenie woj. opolskiego zarejestrowanych w 2024 r. było 4837 obiektów tj. sklepy spożywcze (w tym super i hipermarkety), kioski spożywcze, apteki, magazyny hurtowe, a także obiekty ruchome i tymczasowe, środki transportu oraz inne obiekty obrotu żywnością. Wdrożone zasady GHP/GMP posiadało 4459 przedsiębiorstw, 2186 zakładów miało wdrożony system HACCP. W tej grupie przeprowadzono 2998 kontroli i rekontroli, z czego 475 kontroli interwencyjnych. W wyniku tych kontroli nałożono 167 mandatów karnych na kwotę 41950 zł oraz wydano 634 decyzje administracyjne celem poprawy stanu sanitarnego, 1 decyzję unieruchamiającą zakład. Decyzja unieruchamiająca dotyczyła zawieszenia produkcji lodów z automatu do czasu spełnienia kryteriów mikrobiologicznych. Wydano również jedną decyzję zakazującą wprowadzenia produktu do obrotu z powodu zafałszowania środka spożywczego. Z tej grupy obiektów do badań laboratoryjnych pobrano 2152 próbki, z których 28 zostało zdyskwalifikowanych. Kontrole przeprowadzono zgodnie z przyjętym harmonogramem oraz w każdym przypadku podejrzenia lub otrzymania informacji o uchybieniach mogących zagrażać zdrowiu, lub życiu konsumentów.

Zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego i zamkniętego – w grupie obiektów żywienia zbiorowego typu otwartego i zamkniętego pod nadzorem znajdowało się 3287 zakładów, skontrolowano 1624 obiekty. W tych obiektach łącznie przeprowadzono 1976 kontroli i rekontroli, z czego 157 interwencyjnych. Do kategorii niskiego ryzyka zakwalifikowano 638 obiektów, do kategorii średniego ryzyka zaklasyfikowano 2124 zakładów, natomiast do kategorii ryzyka wysokiego zakwalifikowano 525 obiektów. Wdrożone zasady GHP/GMP posiadało 3219 przedsiębiorstw, 1753 zakłady miały wdrożony system HACCP. Wydano 389 decyzji administracyjnych, w tym 3 decyzje o unieruchomieniu działalności całego zakładu lub jego części z powodu uchybień, m.in. nieprzestrzegania procedur GHP/GMP oraz systemu HACCP, nieprawidłowego stanu sanitarno-technicznego i higienicznego pomieszczeń, wyposażenia oraz sprzętu, a także braku zabezpieczenia zakładu przed szkodnikami. Nałożono 125 mandatów na łączną kwotę 33 830 zł. Do badań laboratoryjnych pobrano 151 próbek z których 8 zostało zdyskwalifikowanych.

Nadzór nad grzybami

W 2024 roku na terenie województwa opolskiego nie stwierdzono zatruc spowodowanych spożyciem grzybów lub przetworów grzybowych. Bieżący nadzór w obszarze grzybów i przetworów grzybowych dotyczył głównie kontroli targowisk i placówek handlowych. W trakcie przeprowadzonych kontroli sanitarnych sprawdzano, czy wprowadzone do obrotu grzyby posiadają stosowne atesty oraz czy podczas sprzedaży są zachowane odpowiednie warunki sanitarno-higieniczne.

W 2024 roku na terenie województwa opolskiego przeprowadzono działania edukacyjno - szkoleniowe wśród dzieci przedszkolnych i młodzieży szkolnej w ramach kampanii „Bezpieczne wakacje”. Ponadto zorganizowano stoiska edukacyjne dla dzieci i mieszkańców w ramach imprez środowiskowych z zakresu m. in. bezpiecznego zbierania grzybów. Dodatkowo Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Prudniku przygotowała stoisko edukacyjne na Wystawie Twórców Ludowych i Rzemiosła Artystycznego Pogranicza Polsko – Czeskiego zorganizowanej w dniach 7-9 czerwca 2024 roku przez Gminę Prudnik.

Na terenie województwa opolskiego w sezonie grzybowym organizowano ekspozycje wizualne w formie prezentacji i plakatów z fotografiami grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących, które zawierały informacje dot. zasad zbierania grzybów, a konsumentom rozdawano ulotki i broszury, opracowane przez Główny Inspektorat Sanitarny pn. „Poznaj grzyby - unikniesz zatrucia” oraz „Zatrucia grzybami - objawy, pierwsza pomoc, leczenie”.

Na stronach internetowych stacji oraz w mediach społecznościowych (Facebook) corocznie w sezonie grzybowym umieszczano przydatne informacje i praktyczne porady w zakresie zatruc grzybami, porównania gatunków grzybów jadalnych i trujących, w tym bezpiecznego zbierania grzybów oraz wartości odżywczej grzybów lub ich walorów smakowych. W dniach 15-16.10.2024 r. w siedzibie Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu zorganizowano wystawę świeżych grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących, które aktualnie rosną w opolskich lasach i przedstawiono pokaz multimedialny. Podczas spotkania grzyboznawcy powyższej stacji udzielali wywiadów do telewizji, gazety radia oraz dla portalu informacyjnego. Na Facebooku stacji sanitarno - epidemiologicznych województwa opolskiego zamieszczono posty.

W związku z „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w PIS” pracownicy PSSE z terenu powiatu głubczyckiego, kluczborskiego oraz opolskiego pobrali 5 próbek grzybów (kanie, borowiki podgrzybki) w kierunku metali ciężkich lub skażeń promieniotwórczych. Powyższe próbki nie zostały zakwestionowane.

Upoważnieni pracownicy stacji powiatowych i wojewódzkich na bieżąco udzielali odpowiedzi na pytania petentów dotyczące identyfikacji grzybów i bezpieczeństwa ich spożycia oraz informowali o kursach dotyczących uzyskania uprawnień klasyfikatora czy grzyboznawcy.

Suplementy diety

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zgodnie z przysługującymi im kompetencjami, sprawują nadzór sanitarny nad bezpieczeństwem suplementów diety na etapie ich produkcji oraz dystrybucji. Działania kontrolne obejmują zarówno rutynowe kontrole, jak i interwencyjne w odpowiedzi na zgłoszenia. Ponadto realizowany jest plan pobierania próbek, a także wykorzystywane są systemy szybkiej wymiany informacji, takie jak RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed). Na terenie województwa opolskiego funkcjonuje 6 drobnych wytwórni oraz 6 hurtowni suplementów diety podlegających nadzorowi Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Wszystkie te obiekty miały wdrożone zasady dobrej praktyki higienicznej (GHP) oraz dobrej praktyki produkcyjnej (GMP). System HACCP funkcjonował w 2 zakładach produkcyjnych oraz 1 hurtowni suplementów diety. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadziły kontrole u 3 wytwórców oraz w 3 obiektach obrotu hurtowego suplementów diety. Łącznie przeprowadzono 36 kontroli, w tym 8 kontroli interwencyjnych.

W następstwie przeprowadzonych kontroli właściwe organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały łącznie 13 decyzji administracyjnych w stosunku do hurtowni zajmujących się dystrybucją suplementów diety. Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w ramach badań środków spożywczych, przeanalizowały 34 suplementy diety. Żadna z badanych próbek nie została zakwestionowana. Ponadto do Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego wpłynęło 6 wniosków o nałożenie kar pieniężnych w związku z naruszeniem

obowiązujących przepisów prawnych. Stwierdzone uchybienia dotyczyły nieprawidłowości w zakresie znakowania, niewłaściwego stosowania oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych, reklamy oraz prezentacji suplementów diety na stronie internetowej i w mediach społecznościowych. Do końca 2024 r. wydano 5 administracyjnych kar pieniężnych na łączną kwotę 61 000 zł.

Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością

W 2024 r. w rejestrze znajdowało się 216 wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Skontrolowano 58 zakładów, w których łącznie przeprowadzono 63 kontrole, w tym 6 interwencyjnych. W 2024 r. pobrano do badań laboratoryjnych 17 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, z czego 3 próbki zostały zakwestionowane.

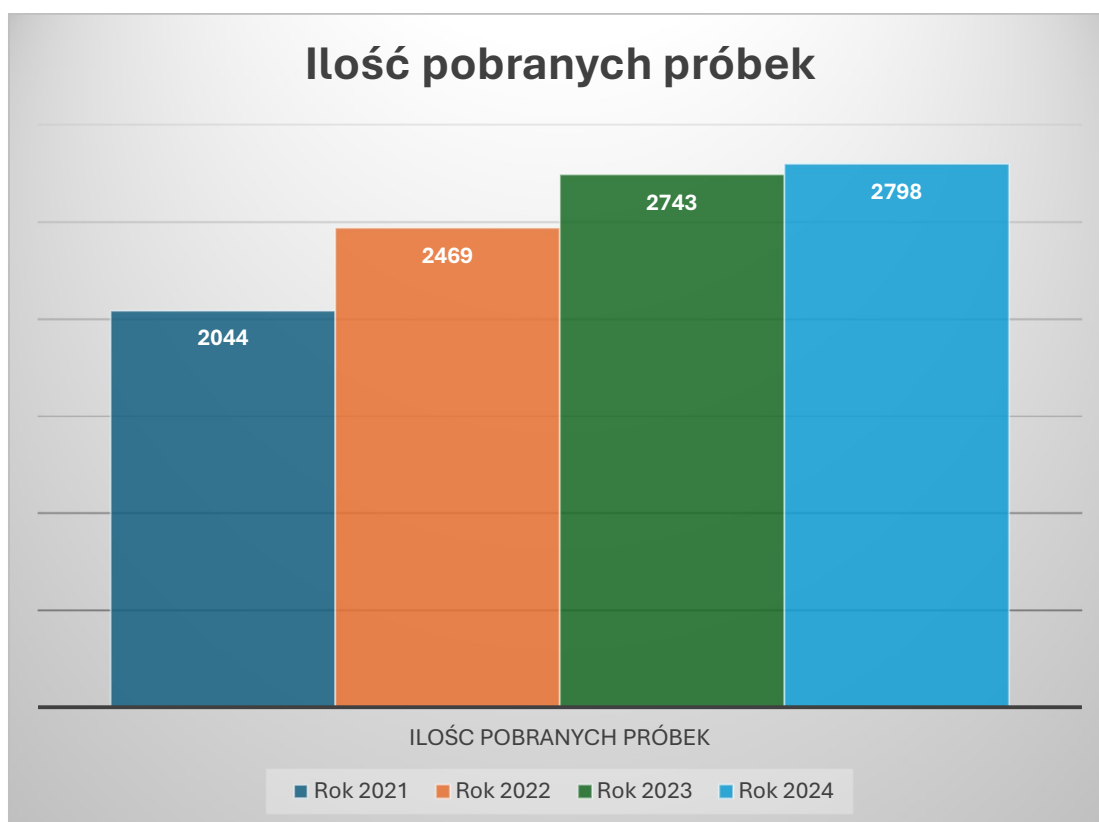
Do kategorii niskiego ryzyka zakwalifikowano 214 obiektów, natomiast 2 przedsiębiorstwa zaliczono do kategorii średniego ryzyka. Wdrożone zasady GHP/GMP posiadało 138 zakładów, natomiast wdrożony system HACCP miało 26 obiektów. Podczas kontroli w zakładach produkcyjnych sprawdzano m.in. warunki przechowywania oraz sposób oznakowania stosowanych przez producentów materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Jakość zdrowotna środków spożywczych

Próbki z terenu woj. opolskiego pobierane były w oparciu o „Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej” przesłany przez Głównego Inspektora Sanitarnego - zwany dalej „Plan...”. „Plan...” dla terenu województwa opolskiego jest opracowywany na podstawie wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej w Opolu.

W 2024 r. z terenu województwa opolskiego do badań laboratoryjnych zostało pobranych 2798 próbek.

W ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla potrzeb województwa opolskiego Dział Laboratoryjny Wojewódzkiej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej w Opolu zbadał 2289 próbek, w tym 2213 próbek środków spożywczych oraz 56 próbek w ramach zatruc pokarmowych (próbki środków spożywczych z zatruc pokarmowych – 22 próbki, badania sanitarne związane z zatruciem pokarmowym – 34 próbki). Ponadto pobrano 20 próbek dla Państwowej Agencji Atomistyki badanych w kierunku skażeń promieniotwórczych i 10 próbek w kierunku GMO (traceability). W kontrolowanych obiektach zbadano 33 próbki tłuszczów smażalniczych w kierunku zawartości związków polarnych. Do badań poza teren woj. opolskiego wysłano 567 próbek.

Wykres 5. Ilość pobranych próbek w latach 2021 -2024.

Informacja o współpracy

W 2024 r. oddział Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku stale podejmował współpracę z administracją zespoloną woj. opolskiego, jak również z innymi urzędami. Współpraca z Inspekcją Weterynaryjną w 2024 roku w obszarze zagadnień dotyczących bezpieczeństwa żywności realizowana była zgodnie z założeniami zawartego porozumienia. Obie inspekcje systematycznie współpracują, przekazując sobie nawzajem niezbędne informacje oraz na bieżąco realizując nałożone zadania. W roku 2024 r. aktualizowano listę zakładów wspólnie nadzorowanych w ramach porozumienia o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej i organów Inspekcji Weterynaryjnej. Ponadto przekazywano informacje w związku z kwestionowanymi próbkami środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego.

W ramach Porozumienia dot. produkcji pierwotnej przeprowadzano kontrole producentów produkcji pierwotnej wspólnie z pracownikami Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Opolu – oddziałów terenowych województwa opolskiego i Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni współpracowali z Wojewódzkim Inspektoratem Farmaceutycznym w zakresie informowania o zamiarze przeprowadzenia kontroli w aptekach i sklepach zielarskich, m.in. związanych z poborem próbek środków spożywczych do badań laboratoryjnych lub z otrzymanym powiadomieniem z systemu RASFF. Na początku 2024 r. Podjęto współpracę z Wojewódzkim Inspektoratem Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych w celu koordynowania czynności kontrolnych dot. niewłaściwej jakości zbóż pochodzenia ukraińskiego.

Ponadto w roku 2024 podjęto kilka inicjatyw mających na celu promocję bezpieczeństwa zwrotnego żywności:

- Dni edukacji dla zdrowia, w ramach których przeprowadzono wykład na temat: „Bezpieczeństwo żywności – działania, które muszą być podejmowane na wszystkich etapach produkcji lub obrotu żywnością, w celu zapewnienia zdrowia i życia człowieka”
- Kampania informacyjno- edukacyjna podczas Świąt województwa opolskiego na temat: „Wybieraj bezpieczną żywność” ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień z zakresu bezpieczeństwa suplementów diety oraz żywności wzbogaconej.
- „Opolskie Śniadanie ze smakiem” - konkurs poprzedzony działaniami edukacyjnymi, którego nadrzędnym celem było kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych, a także rozwijanie zainteresowań uczniów zagadnieniami higieny żywności i zdrowego odżywiania.
- Wykład podczas „Dnia Kobiet 2024 w Sanepidzie” z tematyki zdrowego odżywiania kobiet.
- Współpraca z Opolskim Urzędem Marszałkowskim w jury konkursu „Opolska Marka” w celu oceny lokalnych produktów spożywczych. Współpraca z Opolskim Urzędem Marszałkowskim w ramach inicjatywy *Opolskie ze smakiem*, której celem jest promocja opolskiego dziedzictwa kulinarnego oraz integracja grup, środowisk i przedsięwzięć aktywnych w sferze kulinariów, zakończona wykładem dla członków *Opolskiego ze smakiem* na temat: „Znakowanie żywności”.

IX. Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawują zapobiegawczy nadzór sanitarny na podstawie art. 3 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w szczególności polegający na:

- opiniowaniu środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- uzgadnianiu zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- opiniowaniu projektów polityk, strategii, planów, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, programów w dziedzinie przemysłu, energetyki i transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rybołówstwa, rolnictwa, turystyki i wykorzystania terenu,
- opiniowaniu planów zagospodarowania przestrzennego gmin województwa opolskiego,
- uzgadnianiu strategii rozwoju regionalnego,
- uzgadnianiu zakresów raportów o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, oceny oddziaływania na środowisko przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- kontroli zgodności budowanych obiektów z wymaganiami higienicznymi i zdrowotnymi, określonymi w obowiązujących przepisach,
- uczestniczeniu w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych,
- opiniowaniu przedsięwzięć i inwestycji finansowanych ze środków Unii Europejskiej, co do zgodności z warunkami sanitarnymi, określonymi przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydają również opinie do projektów budowlanych, zgody na odstępstwa od przepisów określających warunki techniczne obiektów oraz bezpieczeństwa i higieny pracy, a także opiniują dokumentacje projektowe inwestycji na podstawie ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. prawo atomowe (*Dz.U. z 2024 r., poz. 1277 ze zm.*).

W 2024 roku zajęto stanowisko w **3858 sprawach** (w formie decyzji, postanowień, opinii sanitarnych oraz uzgodnień rzeczoznawców do spraw sanitarnohigienicznych) oraz wydano 463 decyzje o opłatach za wykonane czynności.

W związku ze zmianami w przepisach prawnych, wprowadzonymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dotyczącymi uzgadniania decyzji o warunkach zabudowy przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zanotowano znaczący wzrost zajętych stanowisk w stosunku do roku poprzedniego (2023 r. – 2709 wszystkich spraw).

W ramach uczestniczenia w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych, na które organ administracji architektoniczno-budowlanej nałożył obowiązek uzyskania zgody na użytkowanie, **wydano w 2024 roku 515 opinii** (w roku 2023 - 608).

W 2024 roku na terenie województwa opolskiego przeprowadzono ogółem **290 kontroli** i wizji lokalnych, związanych z działalnością nadzoru zapobiegawczego, w tym 7 kontroli obiektów w trakcie budowy.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że prace budowlane były wykonywane zgodnie z dokumentacją, w tym były przypadki zgłaszania zakończenia robót, gdy były one jeszcze w toku.

W 2024 roku nie wydano decyzji odmawiającej dopuszczenia obiektu do użytkowania (w 2023 r. również nie wydano takiej decyzji).

Zajęto również **280 stanowisk w trybie art. 56 ust. 2 ustawy Prawo budowlane** - brak zgłoszenia sprzeciwu lub uwag w postaci tzw. „milczącej zgody”.

Wydano również **15 opinii** o dopuszczeniu do eksploatacji pod względem wymagań sanitarnych statków.

Działalność pionu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego ma na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno-zdrowotnego w nowo realizowanych oraz przebudowywanych obiektach budowlanych. Ma ona również za zadanie nie dopuścić do pogorszenia standardów jakości środowiska osób mieszkających w obiektach zlokalizowanych w ich sąsiedztwie.

Ważnym elementem w działalności pionu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego Państwowej Inspekcji Sanitarnej było opiniowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalanych przez rady gmin oraz poprzedzających je studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Plany te, do których dołączona była prognoza skutków wpływu ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na środowisko, stanowią podstawę m.in. do opracowywania projektów budowlanych, bez konieczności ustalania warunków zabudowy (skracając tym samym proces inwestycyjny). Z tych względów, opiniując je, szczególną uwagę zwracano na właściwe rozpoznanie standardów jakości środowiska poprzez m.in. prognozowanie zanieczyszczenia powietrza, hałasu, promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego, zaopatrzenia ludności w wodę, usuwania i unieszkodliwiania nieczystości płynnych i stałych (gospodarka odpadami), jak również na konieczność zastosowania rozwiązań ograniczających uciążliwość obiektów przemysłowych i usługowych dla środowiska. Właściwe usytuowanie tego typu obiektów, a także odpowiedni sposób użytkowania terenów znajdujących się w zasięgu ich oddziaływania, pozwala na ograniczenie ich ujemnego wpływu na higienę środowiska.

Prawidłowe rozpoznanie zagrożeń środowiskowych, związanych z daną technologią, gwarantuje przyjęcie właściwych rozwiązań technicznych w zakresie warunków, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (dot. m.in. zagadnień higieny pracy i środowiska).

W 2024 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie woj. opolskiego **zaopiniowały 222 projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego**.

Państwowa Inspekcja Sanitarna w ramach ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity - Dz. U. z 2024, poz. 1112 ze zm.) brała udział w postępowaniu dotyczącym dokonywania ocen oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

W 2024 r. wydano **403 opinie** (w 2023 r. – 475) oraz w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – **393 opinie** (w 2023 r. – 366).

W uzgadnianych dokumentacjach projektowych zwracano uwagę na zachowanie odpowiednich warunków związanych z higieną użytkowania pomieszczeń (oświetlenie, wentylacja, ogrzewanie, wykończenie itp.). Przy przebudowie i zmianie sposobu użytkowania pomieszczeń obiektów lub ich części, uzgadniano rozwiązania gwarantujące zachowanie odpowiednich warunków sanitarnych, a także udzielano odstępstw od obowiązujących przepisów (w zakresie zmniejszenia wysokości pomieszczeń, obniżenia poziomu podłogi w stosunku do poziomu terenu, stosowania oświetlenia wyłącznie elektrycznego).

Na etapie projektu budowlanego w ramach działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, rozpatrywane były również wnioski dotyczące udzielenia zgody na odstępstwa od przepisów określających warunki techniczne, jakie muszą spełniać budynki oraz odstępstwa od przepisów dotyczących zasad bezpieczeństwa i higieny pracy (dot. np. wysokości, zagłębienia i oświetlenia pomieszczeń); w 2024 roku – **wydano 29 zgód na odstępstwo w formie decyzji** (w 2023 r. – 47), w tym 3 umorzenia, 0 negatywnych oraz **12 stanowisk** dot. zastosowania rozwiązań innych niż określone w obowiązujących przepisach prawnych, w tym w zakresie warunków technicznych.

W porozumieniu z Państwową Inspekcją Pracy, w trybie decyzji administracyjnej, zostało udzielonych **8 zgód na odstępstwa od przepisów** (w roku 2023 – 5).

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na podstawie ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. prawo atomowe (Dz.U. z 2024 r., poz. 1277 ze zm.) dokonują również uzgodnień dokumentacji osłon stałych instalacji aparatów rentgenowskich. W 2024 r. **uzgodniono 60 projektów**.

Dodatkowo wydano 921 postanowienia w związku z uzgodnieniem dla warunków zabudowy oraz dla innej sprawy.

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego związana z procesem inwestycyjnym, skutecznie zapobiega nieprawidłowościom mającym wpływ na stan sanitarny województwa opolskiego tym samym przyczyniając się do powstawania obiektów o wyższym standardzie pod względem rozwiązań technicznych i ekologicznych.

X. Działalność w zakresie promocji zdrowia

Zadania przyjęte do realizacji w 2024 roku przez komórki Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa opolskiego wynikały z zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki chorób, celów Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025, wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia oraz sytuacji epidemiologicznej kraju i potrzeb zdrowotnych ludności województwa.

Działalność kontrolna.

Pracownicy Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej z 11 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych przeprowadzili 462 wizytacje w nadzorowanych jednostkach, co stanowi 65% placówek oświatowych, tj. przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych zgłoszonych do realizacji programów.

I. Interwencje programowe i nieprogramowe koordynowane przez pion Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej PIS woj. opolskiego.

1. Programy edukacyjne i profilaktyczne realizowane w placówkach oświatowych w 2024 roku:

1.1. **Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!”** - program profilaktyki nadwagi i otyłości u dzieci, promujący zbilansowane odżywianie i aktywność fizyczną.

Program wieloletni, odznaczony godłem „Teraz Polska”, adresowany do uczniów szkół podstawowych klas V-VIII. Jego celem jest zwiększenie świadomości dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie oraz kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin, promowanie zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety

w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki.

W roku szkolnym 2023/2024 realizowana była już XVII edycja programu, do której przystąpiło 186 szkół. Uczestniczyło w nim 14143 uczniów oraz 6742 rodziców.

1.2. **Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej pt. „Bieg po zdrowie”.**

Celem programu jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów w kontekście szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów. Adresatami programu są uczniowie klas IV szkoły podstawowej i ich rodzice. W roku szkolnym 2023/2024 edukacją objęto 2420 uczniów i 1990 rodziców ze 113 szkół, co stanowiło 32% szkół podstawowych w województwie.

Program cieszy się wciąż dużym zainteresowaniem, z tendencją wzrostową.

1.3. „Podstępne WZW” – program profilaktyki zakażeń HAV, HBV i HCV dla uczniów szkół ponadpodstawowych.

Nadziei”.

Celem głównym programu jest upowszechnienie wśród młodzieży wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C oraz pobudzenie do refleksji nad odpowiedzialnością za własne zachowania zdrowotne. Głównym organizatorem programu jest Fundacja „Gwiazda

W roku szkolnym 2023/2024 w programie uczestniczyło 5532 uczniów z 224 klas w 53 szkołach województwa opolskiego.

1.4. „Znamie! Znam je?” – program profilaktyki czerniaka dla uczniów szkół ponadpodstawowych.

W roku szkolnym 2023/2024 program realizowany był w 53 szkołach ponadpodstawowych, w których edukacją objęto 6573 uczniów z 278 klas. Celem głównym programu jest upowszechnienie wśród młodzieży wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka oraz czynników ryzyka zachorowania na ten typ nowotworu. Program został dobrze oceniony zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli, którzy wyrazili chęć jego kontynuacji. Nauczyciele korzystali z poradnika metodycznego ze scenariuszami zajęć oraz filmów edukacyjnych i prezentacji przygotowanych przez Fundację „Gwiazda Nadziei”.

1.5. Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?” dla uczniów szkół ponadpodstawowych.

Celem programu jest kształtowanie umiejętności, kompetencji i postaw pomocnych w unikaniu używania substancji psychoaktywnych przez młodych ludzi wchodzących w dorosłe życie. W XI edycji programu, w roku szkolnym 2023/2024, uczestniczyło 2762 uczniów z 36 szkół, co stanowiło 34% szkół ponadpodstawowych w województwie.

Z uwagi na nadal aktualny problem używania przez młodzież substancji zmieniających świadomość, realizacja programu jest kontynuowana w bieżącym roku szkolnym. Program wpisany jest do bazy programów rekomendowanych.

1.6. Program „Zarazkom się nie damy, bo o siebie dbamy” – program dla najstarszych grup przedszkolnych.

Nowy, wojewódzki program opracowany przez Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej WSSE w Opolu i w całości sfinansowany przez Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Głównym celem programu jest kształtowanie wśród dzieci prawidłowych nawyków higienicznych, promowanie zasad aktywnego stylu życia, właściwej diety i szczepień ochronnych. W roku szkolnym 2023/2024 przeprowadzono II edycję programu w 162 przedszkolach (30%), w których edukacją objęto 4505 dzieci. Program został wysoko oceniony przez koordynatorów przedszkolnych i cieszy się dużym zainteresowaniem. Większość placówek deklaruje chęć kontynuacji programu w kolejnych latach.

1.7. Ogólnopolski Program Edukacyjny dla Przedszkoli „Skąd się biorą produkty ekologiczne”.

Program opracowany został przez Główny Inspektorat Sanitarny, wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Celem głównym tego przedsięwzięcia jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. W roku szkolnym 2023/2024 program realizowany był w 134 przedszkolach, w których edukacją objęto 3995 dzieci 5 i 6 letnich oraz ich 2150 rodziców.

1.7. Program Przedszkolnej Edukacji Antytytoniowej „Czyste Powietrze Wokół Nas” - program koordynowany na poziomie powiatowym.

Celem głównym programu jest wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub gdy dorośli palą przy nich tytoń. Ponadto, program promuje spędzanie czasu wolnego na świeżym powietrzu. Adresatami programu są dzieci 5 i 6-letnie, ich rodzice i opiekunowie. W roku szkolnym 2023/2024 program realizowany był w 125 placówkach. Edukacją objęto 3796 dzieci oraz 1803 rodziców. Większość placówek zadeklarowała chęć kontynuacji programu w kolejnym roku szkolnym.

2. Interwencje nieprogramowe - kampanie, akcje, imprezy, działania edukacyjno-informacyjne.

2.1. Profilaktyka palenia tytoniu (WSSE Opole, PSSE wszystkie).

Celem inicjowania i organizacji obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu (31 maja) i Światowego Dnia Rzucania Palenia (21 listopada) było ograniczenie liczby zachorowań i zgonów wynikających z palenia tytoniu i e-papierosów poprzez zmniejszenie ekspozycji na dym tytoniowy (aktywne i bierne palenie). W 2024 roku tematyka lokalnych działań skupiała się wokół hasła WHO: „Młodzi wkraczają i mówią #TobaccoExposed”. Ogółem zorganizowano: 15 stoisk informacyjno-edukacyjnych połączonych z pomiarem tlenku węgla w wydychanym powietrzu, 44 spotkania edukacyjne i 4 happeningi uliczne, w których uczestniczyło 5287 osób.

Do nagłośnienia kampanii antytytoniowych włączono lokalne media. Artykuły na temat szkodliwości używania tytoniu i e-papierosów publikowane były w lokalnych mediach i na stronach internetowych stacji sanitarno-epidemiologicznych oraz na portalach społecznościowych (umieszczono 6 postów, 1624 internautów).

- **Wojewódzki Konkurs Fotograficzny „Sam nie palę i innym odradzam”.**

W kwietniu 2024 r. zorganizowano XV edycję konkursu zainicjowanego przez Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Adresatami konkursu byli uczniowie klas VI – VIII szkół podstawowych. Na konkurs wpłynęło 98 prac fotograficznych wykonanych przez 45 uczniów z 20 szkół. Współorganizatorem konkursu oraz gali finałowej był Młodzieżowy Dom Kultury w Opolu.

- **Monitoring używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.**

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego przeprowadzili 5131 kontroli w nadzorowanych obiektach w zakresie realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

2.2. Wojewódzka kampania zdrowotna „Bezpieczne wakacje”.

(WSSE Opolo, PSSE wszystkie).

Kampania „Bezpieczne wakacje”, promująca bezpieczne dla zdrowia zachowania w czasie letniego wypoczynku, realizowana jest z inicjatywy Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego od roku 2008. Celem głównym prowadzonych działań jest podniesienie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego dzieci i młodzieży

przebywających w placówkach wypoczynku letniego na terenie naszego województwa.

Zasadnicze działania edukacyjne prowadzone w okresie od czerwca do września dotyczyły różnych aspektów zdrowia oraz bezpiecznego spędzania wolnego czasu poza domem. Pracownicy powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych przeprowadzili: 123 spotkania edukacyjne dla 6523 uczestników kolonii, półkolonii i obozów letnich, przedszkolaków, wychowawców oraz ogółu społeczeństwa. Tematyka cyklicznie zamieszczanych informacji/infografik na portalach społecznościowych pod nazwą #bezpiecznewakacje oraz na stronach internetowych Stacji dostosowana była do bieżących potrzeb. Dotyczyła m.in. podstawowych zasad higieny i bezpieczeństwa, takich jak: bezpieczne opalanie, higiena osobista, racjonalne żywienie, unikanie zatruc pokarmowych (m.in. grzybami), pierwsza pomoc przedmedyczna, bezpieczne korzystanie z miejsc przeznaczonych do kąpeli, profilaktyka HIV/AIDS oraz przeciwdziałanie uzależnieniom od środków psychoaktywnych i bezpiecznego korzystania z Internetu i smartfonów (umieszczono 45 postów, 2889 internautów).

2.3. Profilaktyka HIV/AIDS (WSSE Opolo, PSSE wszystkie).

Państwowa Inspekcja Sanitarna była jednym z głównych realizatorów „Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS opracowanego na lata 2022-2026”. Koordynatorem działań programowych w kraju jest Krajowe Centrum ds. AIDS - agenda Ministerstwa Zdrowia. Najważniejsze cele prowadzonych działań informacyjno-edukacyjnych, to zmniejszenie liczby nowych zakażeń HIV drogą kontaktów seksualnych poprzez wzrost poziomu wiedzy na temat dróg zakażenia oraz zwiększenie liczby osób badających się w kierunku zakażenia HIV.

Działania edukacyjne dla różnych grup odbiorców zorganizowane i prowadzone przez pracowników ds. promocji zdrowia stacji sanitarno-epidemiologicznych, to: warsztaty edukacyjne dla młodzieży współfinansowane przez jednostki samorządowe i spotkania edukacyjne (25), 1 konkurs wiedzy, 6 stoisk informacyjno – edukacyjnych (2238 odbiorców w wieku od 15 do 19 roku życia). Przeprowadzono dystrybucję 5166 sztuk broszur, ulotek i plakatów dotyczących profilaktyki zakażeń HIV i leczenia AIDS. Opublikowano 88 postów na portalach społecznościowych stacji sanitarno-epidemiologicznych (10960 internautów).

2.4. Promocja zdrowego odżywiania oraz bezpiecznej żywności.

(WSSE Opole, PSSE wszystkie).

- **Konkurs wojewódzki pt. „Opolskie śniadanie ze smakiem”.**

W marcu 2024 r. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Opolu zorganizowała konkurs kulinarny pt. „Opolskie śniadanie ze smakiem” pod honorowym patronatem Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz Marszałka Województwa Opolskiego. Adresatami konkursu była młodzież szkół ponadpodstawowych o profilu gastronomicznym. Przedmiotem konkursu było stworzenie przepisu potrawy i krótkiego filmu przedstawiającego etapy przygotowywania zdrowego, smacznego i pełnowartościowego drugiego śniadania, które można bezpiecznie przetransportować do szkoły. Placówki, które zgłosiły chęć udziału w tym projekcie dodatkowo otrzymały filmy edukacyjne przygotowane przez specjalistów ds. żywienia i żywności z WSSE w Opolu oraz Referatu Rozwoju Wsi z Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich UMWO. Na konkurs wpłynęło 12 prac wykonanych przez 22 uczniów z 12 szkół. Współorganizatorem gali finałowej, która odbyła się w Sali „Orla Białego” w UMWO oraz fundatorem nagród był Marszałek Województwa Opolskiego. Wszystkie przepisy na konkursowe śniadania opublikowane zostały w kalendarzu ściennym na rok 2025, których wydruk sfinansował Opolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny.

- **Wystawa grzybów (15-16 października).**

Wystawę zorganizowaną w siedzibie Wojewódzkiej Stacji Sanitarno –Epidemiologicznej w Opolu odwiedziło 440 osób (mieszkańcy Opola, uczniowie, lokalne media). Grzyboznawcy z Działu Laboratoryjnego przygotowali ekspozycję grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących oraz prezentację multimedialną. Wszyscy zainteresowani mogli skorzystać z porad indywidualnych, które cieszyły się ogromnym zainteresowaniem. Ekspozycję odwiedzili również: Wicewojewoda Opolski, Wojewódzki Inspektor IJHARS, Wojewódzki Inspektor Inspekcji Handlowej i Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Posty edukacyjne umieszczone na portalu społecznościowym WSSE w Opolu **obejrzało 5663 internautów**.

- **Kampanie informacyjne „#Safe2EatEU” i #PlantHealth4Life.**

Kampanie ogólnopolskie, realizowane we współpracy z Europejskim Urzędem ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA). Głównym celem kampanii było zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat roli nauki w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności w UE

oraz zachęcenie obywateli do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych. Tematyka wiodąca kampanii dotyczyła: higieny żywności i chorób przenoszonych przez żywność, znakowanie produktów żywnościowych, nadużywanie suplementów diety oraz zdrowia roślin i ochrony upraw. Pracownicy pionu Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej stacji sanitarno-epidemiologicznych zorganizowali i przeprowadzili 65 działań edukacyjnych dla 4168 osób (spotkania edukacyjne, stoiska informacyjne). Opublikowano 206 postów (20564 internautów).

- **Dni Edukacji dla Zdrowia.**

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Opolu zorganizowała „Dni Edukacji dla Zdrowia”, w których udział wzięło 80 uczniów z klas o profilu gastronomicznym z Zespołu Szkół Zawodowych nr 4 w Opolu. Tematyka wykładów i prezentacji multimedialnych dotyczyła nadzoru nad żywnością, badań laboratoryjnych żywności, a także odpowiedzialności pracowników gastronomii za zdrowie klientów.

- **VI Wojewódzki Konkurs Kulinaryny – „Regionalne smaki – Potrawa ze śląskim rodowodem”.**

Organizatorem konkursu był Zespół Szkół Zawodowych nr 4 w Opolu. Kierownik Oddziału Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej WSSE w Opolu zaproszony został do pracy w komisji konkursowej - prowadził konsultacje z uczniami pracującymi na stanowiskach w kuchni szkolnej oraz oceniał bezpieczeństwo i higienę pracy pod względem wymagań sanitarnych. Ponadto rozmawiał o śląskim rodowodzie potrawy. W konkursie udział wzięło 20 uczniów z 10 szkół ponadpodstawowych o profilach gastronomicznych.

2.5. Promowanie szczepień ochronnych. (WSSE Opole, PSSE wszystkie).

- **Europejski Tydzień Szczepień.**

Celem tegorocznych działań było zwiększenie wiedzy na temat korzyści wynikających ze szczepień oraz ograniczenie spadku liczby osób zaszczepionych. W celu dotarcia do dzieci przedszkolnych, uczniów szkół podstawowych i średnich oraz seniorów zorganizowano 32 prelekcje oraz lokalne inicjatywy edukacyjno-informacyjne dla ogółu społeczeństwa (2425 odbiorców). Prowadzono edukację w przestrzeni medialnej (111 postów, 22882 odbiorców).

Wszystkie stacje sanitarno-epidemiologiczne umieszczały na swoich stronach internetowych artykuły dot. kalendarza szczepień ochronnych, bezpieczeństwa szczepionek, szczepień zalecanych dla dzieci oraz szczepienia osób dorosłych.

2.6. Profilaktyka chorób nowotworowych (WSSE Opole, PSSE wszystkie).

- Październik Miesiącem Profilaktyki Raka Piersi** - prelekcje, prezentacje multimedialne, film instruktażowy, ćwiczenia samobadania piersi na fantomach piersi dla 138 uczniów szkół średnich. Opublikowano 83 posty, 15756 internautów.

- Kampania pn. „Profilaktyka raka jąder”**. Cykl 4 spotkań warsztatowych połączonych z nauką samobadania jąder na fantomach dla 53 pracowników zakładów pracy, zorganizowanych we współpracy ze Stowarzyszeniem „Masz Jaja - Idź na Badania” (PSSE Opole).
- Kampania profilaktyczna „Badamy się - Marzec miesiącem Dnia Kobiet”**. 13 spotkań edukacyjnych z nauką samobadania piersi na fantomach dla 319 kobiet z 9 zakładów pracy zorganizowanych we współpracy z Opolskim Centrum Onkologii (PSSE Opole).
- Akcja informacyjna w Nysie**. Autorskie ulotki na temat profilaktyki raka piersi dołączano do zakupów w 6 sklepach z bielizną i odzieżą damską (400 autorskich ulotek).

2.7. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach (WSSE Opole, PSSE wszystkie).

Działania edukacyjne związane z Europejskim Dniem Wiedzy o Antybiotykach i Światowym Tygodniem Wiedzy o Antybiotykach prowadzone były głównie w mediach społecznościowych (40 postów, 5665 odbiorców) oraz w formie prelekcji (221 odbiorców). Głównym celem podejmowanych działań było zwrócenie uwagi na problem

narastania i rozprzestrzeniania się oporności na antybiotyki wśród drobnoustrojów wywołujących zakażenia u człowieka.

2.8. Światowy Dzień Zdrowia pod hasłem „Moje zdrowie, moje prawo”. (WSSE Opole, PSSE wszystkie).

W ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia organizowane było 10 spotkań edukacyjnych i 7 imprez prozdrowotnych, w których udział wzięło ponad 1000 osób. Opublikowano 26 postów (6141 odbiorców).

2.9. Przeciwdziałanie stresowi w pracy (WSSE Opole).

Z inicjatywy Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego podjęto działania, których celem było zapobieganie stresowi w pracy oraz integracja pracowników WSSE w Opolu. Różnorodne działania podejmowane od czerwca do grudnia angażowały zainteresowanych pracowników oraz ich rodziny. W cyklu spotkań zorganizowano 8 warsztatów dla pracowników, konkurs plastyczny pt. „Moja Mama (Babcia), tato (Dziadek) pracuje w Sanepidzie „Mikołajki” oraz warsztat tworzenia stroików świątecznych.

2.10. Przedsięwzięcia informacyjno-edukacyjne o zasięgu powiatowym i lokalnym.

- **Akcja „Bezpieczne ferie (PSSE wszystkie).**

Na terenie województwa opolskiego w okresie zimowym prowadzona była akcja edukacyjna pod hasłem „Bezpieczne Ferie” skierowana do dzieci i młodzieży w wieku przedszkolnym, szkolnym, kadry pedagogicznej, rodziców oraz ogółu społeczeństwa. W różnych formach spotkań edukacyjnych uczestniczyło 1186 osób. Tematyka cyklicznie zamieszczanych informacji/infografik na portalach społecznościowych obejmowała informacje z zakresu zasad bezpieczeństwa podczas zimowego wypoczynku (85 postów, 12494 internautów).

- **Profilaktyka uzależnień od tytoniu, alkoholu, środków zastępczych i energetyków (PSSE Głubczyce, PSSE Kluczbork, PSSE Krapkowice, PSSE Namysłów, PSSE Nysa).**

33 spotkania edukacyjne, połączone z ćwiczeniami w narkogoglach i alkohologlach, prowadzone były we współpracy z Policją. Dodatkowo korzystano z policyjnych materiałów edukacyjnych i „walizki narkotykowej”. W zajęciach udział wzięło 1454 uczniów szkół ponadpodstawowych i nauczycieli. Opublikowano 12 postów, 1933 odbiorców.

- **Konkursy o zdrowiu** (PSSE Prudnik, PSSE Strzelce Op.).

- Konkurs plastyczny dla dzieci przedszkolnych pt.: „Stawiam na zdrowy styl życia - otoczenie wolne od dymu” dla 53 dzieci z 18 przedszkoli z powiatu prudnickiego.
- X Jubileuszowy Gminny Przegląd Ekologiczny Przedszkolaków pt. „Ziemia w naszych rękach” w Strzelcach Opolskich. W imprezie udział wzięło 205 dzieci z 10 placówek przedszkolnych.

- **Promowanie higieny rąk, w tym akcje: „Czyste rączki” i „Światowy dzień mycia rąk”** (PSSE Brzeg, PSSE Krapkowiec, PSSE Olesno, PSSE Prudnik, PSSE Strzelce Op.).

Warsztaty i prelekcje połączone z prezentacją multimedialną i instruktażem mycia rąk, skierowane do 754 dzieci w wieku przedszkolnym oraz ich opiekunów.

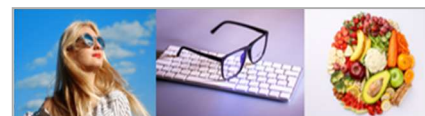
- **Promowanie aktywności fizycznej** (PSSE Głubczyce, PSSE Namysłów, PSSE Nysa, PSSE Prudnik).
- **Pierwsza pomoc przedmedyczna** (PSSE Namysłów, PSSE Opole).
- **Profilaktyka wszawicy** (PSSE Namysłów).

2.11. Akcje informacyjno-edukacyjne na portalu społecznościowym WSSE Opole.

- **„Uśmiech na medal”** – cykl 17 postów, 9712 internautów.

- **Profilaktyka chorób oczu** – cykl 6 postów, 5158 internautów.

XI. Higiena radiacyjna

W 2024 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa opolskiego sprawowała nadzór nad warunkami pracy i ochroną zdrowia pracowników zatrudnionych w zakładach stosujących medyczne aparaty rentgenowskie i źródła pola elektromagnetycznego oraz ochroną populacji i środowiska przed zbędnym napromieniowaniem i skażeniami promieniotwórczymi. Działalność ta prowadzona była przez Oddział Higieny Radiacyjnej i Laboratorium Badań Skażeń Promieniotwórczych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu, w oparciu o ustawę z dnia 29 listopada 2000 r. Prawo atomowe (*t.j. Dz. U z 2024 r., poz. 1277 z późn. zm.*), aktualne rozporządzenia wykonawcze do tej ustawy, rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 czerwca 2018r., rozporządzenie w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U. z 2021 r., poz.325) oraz Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29.06.2016r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r. poz. 331).

Zadania z zakresu higieny radiacyjnej realizowane były poprzez:

- kontrole medycznych pracowni rentgenowskich i użytkowników źródeł pól elektromagnetycznych pod kątem spełniania wymogów higieny radiacyjnej,
- wykonywanie kontrolnych pomiarów dozymetrycznych wokół aparatów rentgenowskich oraz w spornych przypadkach pomiarów pola elektromagnetycznego wokół urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne i ocenę poziomu narażenia,
- wykonywanie testów kontroli fizycznych parametrów urządzeń radiologicznych w ramach wprowadzania kontroli jakości w rentgenodiagnostyce,
- wykonywanie pomiarów skażeń promieniotwórczych produktów spożywczych i elementów środowiska naturalnego,
- prowadzenie postępowania administracyjnego w celu usunięcia nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli,
- opiniowanie projektów nowopowstających lub modernizowanych zakładów stosujących źródła promieniowania jonizującego,
- wykonywanie kontroli i ocenę dokumentacji w celu wydania zezwolenia na uruchomienie i stosowanie aparatów rentgenowskich oraz pracowni, w których są one stosowane.

Ochrona radiologiczna w pracowniach rentgenowskich i przy stosowaniu medycznych aparatów rentgenowskich

W 2024 roku na terenie województwa opolskiego w ewidencji znajdowało się 268 jednostek stosujących promieniowanie jonizujące. W jednostkach tych znajdowało się 416 medycznych pracowni rentgenowskich, w 22 jednostkach stosowano aparaty rentgenowskie poza pracownią rentgenowską oraz 2 aparaty rentgenowskie w ambulanсах.

W 2024 roku przeprowadzono 169 kontroli, w tym 148 kontroli z zakresu bezpieczeństwa jądowego i ochrony radiologicznej i 21 kontroli z zakresu ochrony przed polami elektromagnetycznymi.

Tabela nr 1. Liczba osób pracująca w narażeniu

Rok	2023 r.	2024 r.
Liczba medycznych pracowni rentgenowskich objętych nadzorem	401	416
Liczba osób zatrudnionych w narażeniu	1385	1377
Liczba kontroli związanych z uzyskiwaniem zezwoleń z art.4 ust.10 i 11 art. 33 q ustawy Prawo atomowe	32	47
Liczba zakładów stosujących źródła pól elektromagnetycznego objętych nadzorem	143	137
Liczba osób zatrudnionych w narażeniu	2411	2439

W 2024 roku przeprowadzono 43 kontrole w związku z ubieganiem się jednostek o:

- zezwolenie na uruchomienie pracowni rentgenowskiej oraz uruchomienie i stosowanie aparatów rentgenowskich,
- zgodę na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych, paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych oraz zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej.

Przeprowadzano również kontrole w jednostkach instalujących aparaty rentgenowskie po raz pierwszy, jak również wymieniałych aparaturę rentgenodiagnostyczną wykonując pomiary dozymetryczne w miejscach pracy i za osłonami stałymi oraz realizowano harmonogram zaplanowanych kontroli.

W 2024 roku przy aparatach rentgenowskich zatrudnionych było 1377 osób pracujących w narażeniu na promieniowanie jonizujące i objętych kontrolą dawek indywidualnych. Zgodnie z zapisami ustawy Prawo atomowe Państwowa Inspekcja Sanitarna skupiła się przede wszystkim na nadzorze nad stosowaniem 572 medycznych aparatów rentgenowskich w 416 pracowniach rentgenowskich. Przeprowadzono w nich 148 kontroli, w tym 8 kontroli w jednostkach stosujących aparaty rentgenowskie poza pracownią, wykonując pomiary dozymetryczne wokół 59 aparatów rtg i specjalistyczne testy kontroli jakości dla 14 aparatów rtg (9 aparatów do zdjęć stomatologicznych wewnątrzustnych i 5 aparatów do zdjęć).

W związku z prowadzonym nadzorem Oddział Higieny Radiacyjnej wydał 162 decyzje. W zakresie nadzoru nad promieniowaniem jonizującym wydano 156 decyzji, tj.:

- 31 decyzji zezwalających na uruchomienie pracowni rentgenowskiej,

- 54 decyzje zezwalające na stosowanie aparatury rentgenodiagnostycznej,
- 19 decyzji wyrażających zgodę na prowadzenie działalności,
- 42 decyzje wygaszające zezwolenie, zmieniające nazwę jednostki,
- 2 decyzje dotyczące nałożenia kar pieniężnych wynikających z niewykonywania obowiązków,
- 2 decyzje nakazujące wykonanie obowiązków wynikających z ustawy Prawo atomowe,
- 6 decyzji finansowych.

W 2024 r. prowadzono na bieżąco „Bazę urządzeń radiologicznych” uwzględniającą szerokie spektrum danych o aparatach rentgenowskich stosowanych na terenie województwa opolskiego.

W 2024 roku nie zanotowano przekroczeń dawki granicznej (20mSv w ciągu roku), wśród osób zawodowo narażonych na promieniowanie jonizujące oraz nie stwierdzono choroby zawodowej spowodowanej pracą w warunkach narażenia na promieniowanie jonizujące. Większość osób zawodowo narażonych na promieniowanie jonizujące, w związku ze stosowaniem aparatów rentgenowskich do celów medycznych, otrzymała w ciągu roku dawki promieniowania nie wyższe niż 1mSv, co stanowi 5% dawki granicznej i świadczy o dobrym stanie ochrony radiologicznej. Ponadto nie zanotowano zdarzeń radiacyjnych związanych ze stosowaniem medycznych aparatów rentgenowskich.

W województwie opolskim w nadzorowanych przez Oddział Higieny Radiacyjnej jednostkach ochrony zdrowia w 2024 r. nie odnotowano stosowania aparatów rentgenowskich niezgodnych pod względem stanu technicznego z obecnie obowiązującymi wymaganiami, natomiast odnotowano 2 przypadki stosowania aparatów rentgenowskich bez wymaganego prawem zezwolenia.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi 0Hz - 300GHz

W związku z prowadzonym nadzorem nad stosowaniem źródeł pól elektromagnetycznych, w ewidencji Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu w 2024 r. było 137 zakładów pracy, w których znajdowało się 661 urządzeń - źródeł pól elektromagnetycznych o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz, przy których zatrudnionych było 2439 osób. Pole elektromagnetyczne o znacznych wartościach występowało przy eksploatacji niektórych urządzeń. Były to diatermie, magnetroniki, urządzenia MRI oraz radiofoniczne.

W 2024 roku przeprowadzono 21 kontroli warunków pracy w 14 zakładach przy 70 urządzeniach. W trakcie kontroli przestrzegania warunków bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz stwierdzono nieprawidłowości u 5 użytkowników. Wydano w związku z stwierdzonymi uchybieniami 2 decyzje nakazujące ich usunięcie (w pozostałych 3 przypadkach zostały one usunięte w ciągu 7 dni od daty kontroli).

W związku z nadzorem nad przestrzeganiem warunków bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz wydano 2 decyzje.

W 2024 r. wzorem lat ubiegłych Państwowa Inspekcja Sanitarna w województwie opolskim prowadziła tzw. „Bazę danych o PEM” stanowiącą część Centralnego Rejestru Źródeł Emisji Pól Elektromagnetycznych, tworzonego dla celów higieniczno-sanitarnych.

Pomiary skażeń promieniotwórczych

Teren województwa opolskiego, po awarii Elektrowni Jądrowej w Czarnobylu w 1986 r., został skażony bardziej niż inne województwa, gdyż występujące wówczas opady deszczu spowodowały wymycie izotopów promieniotwórczych z chmury radioaktywnej i przeniesienie ich do gleby. Na terenie województwa opolskiego wyróżniono kilka obszarów o szczególnie wysokim skażeniu gleby izotopami cezu. Znajduje to odbicie w wynikach badań pochodzących z tych obszarów produktów spożywczych. W 2024 r. odnotowano wartości powyżej progu detekcji, tj. 1 Bq/l, Bq/kg w odniesieniu do prób grzybów (podgrzybki, kurki) i mięsa wołowego.

W 2024 r. Pracownia pomiarów skażeń promieniotwórczych przeprowadzała, zgodnie z zatwierdzonym przez Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki harmonogramem, pomiary skażeń produktów żywnościowych, wody powierzchniowej i wodociągowej. Ponadto, prowadzono badania skażeń promieniotwórczych określonych produktów spożywczych jako monitoring skażeń promieniotwórczych w ramach „Bezpieczeństwa Zdrowotnego Żywności”. Dodatkowo wykonywano także pomiar mocy dawki promieniowania gamma w powietrzu. W ramach prowadzonych pomiarów skażeń oznaczano aktywność Cs-137 (cez-137), aktualnie jedynego sztucznego izotopu promieniotwórczego, mogącego mieć wpływ na otrzymywane przez ludzi dodatkowe dawki promieniowania oraz aktywność K-40 (potas-40) naturalnego izotopu występującego w środowisku życia człowieka.

W roku 2024 przebadano 40 próbek, w tym: 7 - w ramach „Bezpieczeństwa Zdrowotnego Żywności” określając stężenia Cs-137 i K-40 w poszczególnych grupach produktów spożywczych oraz w wodzie metodą pomiaru promieniowania gamma zestawem z detektorem scyntylacyjnym.

Tabela nr 2. Wyniki pomiarów aktywności promieniotwórczej izotopów Cs-137 i K-40 w wodzie i produktach spożywczych w 2024 r.

L.p.	Rodzaj próbki	Zakres aktywności [Bq/kg ; Bq/l]	
		Cez Cs-137	Potas K-40
1	Mleko spożywcze 2%	poniżej 1,0	51,4÷157,6
2	Mięso wołowe	5,68 ÷ 14,1	132,0 ÷ 220,5
3	Mięso wieprzowe	poniżej 1,0	231,8
4	Drób (kurczak świeży)	poniżej 1,0	106,1÷201,2
5	Jaja	poniżej 1,0	34,3÷ 145,4
6	Zboże – pszenica	poniżej 1,0	247,5
7	Warzywa -kapusta	poniżej 1,0	190,2
8	Warzywa - ogórek	poniżej 1,0	178,4
9	Warzywa - pomidor	poniżej 1,0	178,4
10	Owoce –jabłka	poniżej 1,0	148,4
11	Owoce - truskawki	poniżej 1,0	133,4

12	Grzyby- podgrzybki	429,3	185,0
13	Grzyby - kurki	17,2	251,5
14	Grzyby - kanie	poniżej 1,0	202,1
15	Ryby - karp	poniżej 1,0	87 ÷ 112,1
16	ziemniaki	poniżej 1,0	255,1
17	Woda wodociągowa	poniżej 1,0	0,8 ÷ 9,6
18	Woda powierzchniowa	poniżej 1,0	0,4 ÷ 9,42

W 2024 r. sytuacja radiacyjna nie uległa istotnym zmianom w porównaniu do roku 2023 - spadek obecnie występującego poziomu skażeń niektórych produktów spożywczych był bardzo powolny. Mierzalne wartości aktywności cezu występowały jedynie w grzybach leśnych i mięsie wołowym z niektórych rejonów województwa opolskiego (okolice Jeziora Turawskiego, Olesno, Szumirad).

W wodzie wodociągowej powierzchniowej, warzywach, owocach, jajach, ziemniakach i zbożu poziom Cs-137 był poniżej progu oznaczalności metody pomiarowej (mniej niż 1,0 Bq/l lub 1,0 Bq/kg [Bequerela/ litr][Bequerela/kilogram]).

W Polsce uznaje się jako dopuszczalne skażenie izotopami cezu do wartości:

- 370 Bq/kg dla mleka i jego przetworów i środków spożywczych przeznaczonych do karmienia niemowląt,
- 600 Bq/kg dla innych produktów.

Moc dawki promieniowania gamma w powietrzu była na poziomie sprzed awarii i wynosiła w punkcie pomiarowym w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu średnio 0,6 pA/kg [pikoampera/kilogram].

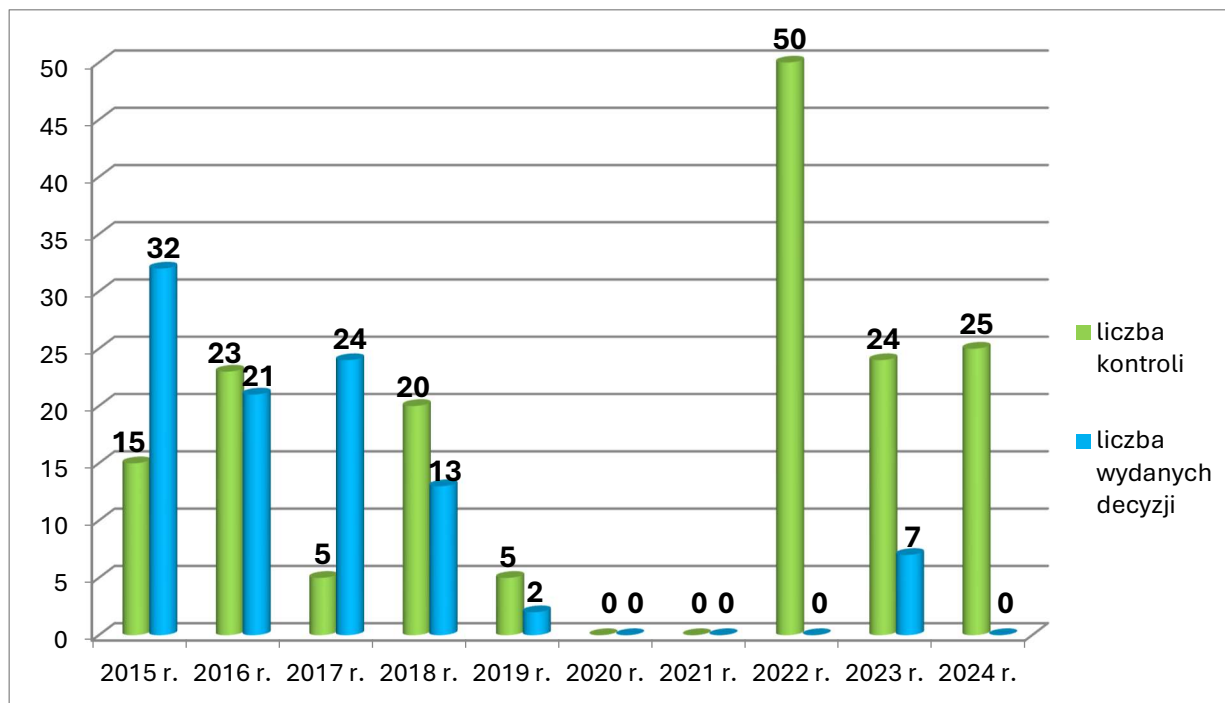
Należy zwrócić uwagę, że narażenie od naturalnego izotopu potasu (K-40) występującego powszechnie w otoczeniu człowieka i w artykułach spożywczych wynosi ok. 0,25 mSv rocznie, czyli jest ponad dwukrotnie większe niż od sztucznego izotopu Cs-137.

Poziom skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności w 2024 roku nie stanowił istotnego źródła narażenia ludności na promieniowanie jonizujące.

XII. Nadzór nad środkami zastępczymi

W 2024 r. na terenie województwa opolskiego, podobnie jak w roku ubiegłym, nie odnotowano sprzedaży ani produkcji środków zastępczych. Przeprowadzono łącznie **25** kontroli w zakresie przestrzegania zakazu wprowadzania do obrotu tzw. „dopalaczy”. W wyniku przeprowadzonych czynności nie zatrzymano żadnych podejrzanych produktów. Głównym celem podjętych kontroli było sprawdzenie czy dostępne na rynku produkty zawierały w składzie substancje: kwas ibotenowy i muscymol w postaci grzyba muchomora czerwonego *Amanita muscaria* (lub innych zawierających te substancje). Oba ww. związki chemiczne są wysoce toksyczne i stanowią zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego. W listopadzie minionego roku *Zespół ds. oceny ryzyka zagrożeń dla zdrowia lub życia ludzi związanych z używaniem nowych substancji psychoaktywnych* zarekomendował Ministrowi Zdrowia wpisanie obu wskazanych związków chemicznych jako nowych substancji psychoaktywnych do *Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 sierpnia 2018 r. w sprawie wykazu substancji psychotropowych, środków odurzających oraz nowych substancji psychoaktywnych* (t. j. Dz. U. 2024, poz. 1139). Do tego czasu z uwagi na ich właściwości należy uznać, że wyczerpują definicję środka zastępczego według kryteriów *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii* (t. j. Dz. U. 2023, poz. 1939 z p. zm.).

W 2024 r. nie prowadzono postępowania administracyjnego, dotyczącego środków zastępczych. Nie nałożono również kar finansowych za wprowadzanie do obrotu tzw. „dopalaczy”.

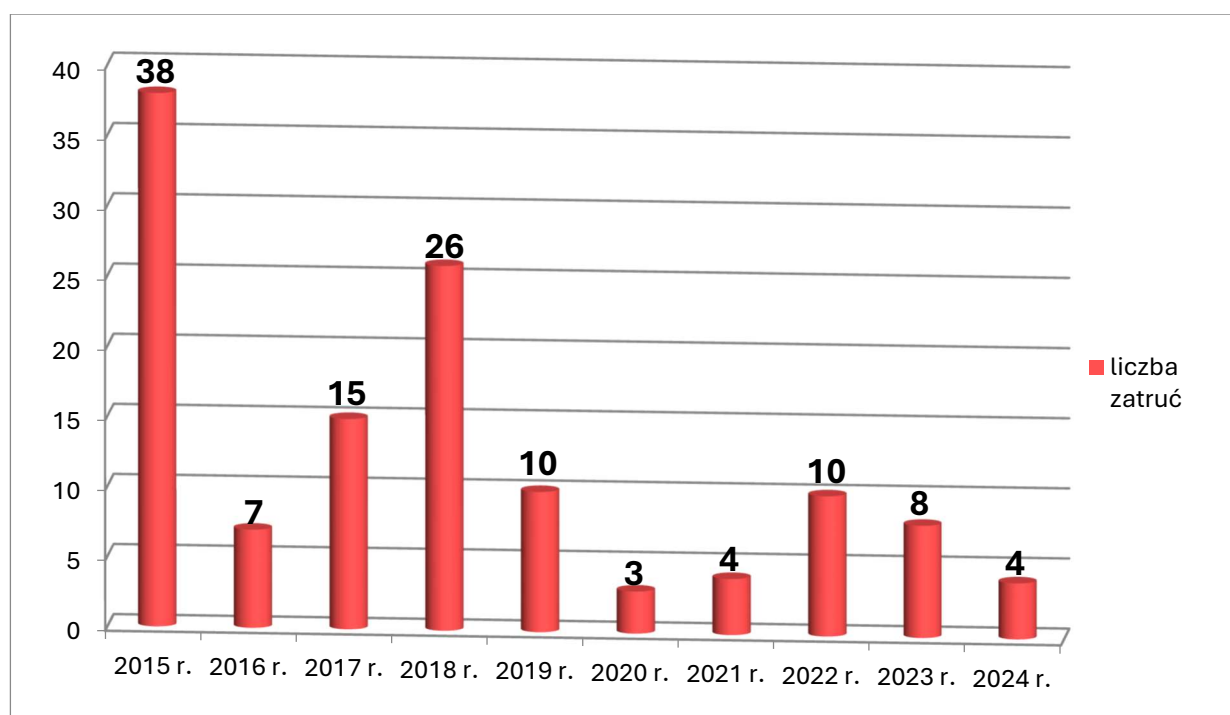

Wykres 1. Liczba przeprowadzonych kontroli oraz liczba wydanych decyzji w ramach prowadzonego nadzoru nad egzekwowaniem zakazu wprowadzania do obrotu i wytwarzania środków zastępczych (2015-2024 r.).

W 2024 r. nie prowadzono postępowania odwoławczego, ani sądowego, które związane byłyby ze sprawami dotyczącymi środków zastępczych.

W ramach prowadzonego nadzoru w 2024 r. na bieżąco współpracowano z organami Policji w obszarze przeciwdziałania sprzedaży i produkcji tzw. „dopalaczy”. Współpraca dotyczyła przede wszystkim przekazywania informacji na temat otrzymanych zgłoszeń o zatruciach środkami psychoaktywnymi na terenie województwa opolskiego. Natomiast nie prowadzono spraw w oparciu o materiały przekazane przez służbę celno-skarbową lub prokuraturę.

Na podstawie informacji uzyskanych z podmiotów leczniczych w 2024 r. na terenie województwa opolskiego odnotowano 4 zatrucia spowodowane zażyciem substancji o działaniu psychoaktywnym. Nie odnotowano z tego powodu zgonów.

Wykres 2. Liczba zatruczeń substancjami o działaniu psychoaktywnym, odnotowanych na terenie województwa opolskiego (2015-2024 r.).

Podmioty lecznicze są zobowiązane do zgłaszania zatruczeń środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi na podstawie art. 30a *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii*. Zgłoszeń dokonuje się drogą elektroniczną do właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego.

Tabela 1. Liczba zatruc substancjami o działaniu psychoaktywnym, zgłoszonych do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego w latach 2015- 2024 (z podziałem na płeć i wiek).

ROK	LICZBA ZATRUĆ ŁĄCZNIE	PŁEĆ		WIEK							
		K	M	0-6	7-12	13-15	16-18	19-24	25-29	30-39	>40
2015	38	9	29	0	0	4	11	13	8	2	0
2016	7	2	5	0	1	0	2	2	2	0	0
2017	15	7	8	0	0	2	6	3	2	2	0
2018	26	2	24	0	3	2	4	5	5	5	2
2019	10	4	6	0	1	1	3	1	0	4	0
2020	3	1	2	0	0	0	0	2	1	0	0
2021	4	1	3	0	0	0	1	1	0	2	0
2022	10	3	7	2	2	2	1	1	0	2	0
2023	8	5	3	0	1	4	2	0	0	1	0
2024	4	1	3	0	0	0	1	1	0	1	1
RAZEM	125	35	90	2	8	15	31	29	18	19	3

W minionym roku większość zatruc dotyczyła osób pełnoletnich oraz mężczyzn. W dalszym ciągu zatrucia środkami zastępczymi z terenu województwa opolskiego stanowią jeden z najniższych odsetków spośród wszystkich regionów, w stosunku do liczby zatruc, które odnotowuje się w Polsce.

W 2024 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego, prowadzili działania o charakterze profilaktycznym, w tym tematycznie związane z przeciwdziałaniem używaniu środków zastępczych. Formy i metody pracy wykorzystywane w tego typu działalności to przede wszystkim: spotkania edukacyjne, pogadanki, organizacja stoisk edukacyjno-informacyjnych podczas imprez masowych, dystrybucja materiałów informacyjnych. Treści dotyczące profilaktyki uzależnień publikowano także na stronach internetowych oraz na profilach w mediach społecznościowych poszczególnych stacji. Podejmowane działania kierowane były głównie do dzieci i młodzieży, a także rodziców nastolatków i personelu pedagogicznego.

Najważniejsze działania przeprowadzone w 2024 r.:

- zorganizowano **48** spotkań edukacyjnych związanych m. in. z profilaktyką używania tzw. „dopalaczy”. W spotkaniach udział wzięło łącznie **1981** uczestników,
- w ramach wydarzeń lokalnych zorganizowano **19** stoisk informacyjno-edukacyjnych, które odwiedziło łącznie ok. **4000** osób,
- na profilach: WSSE w Opolu oraz części stacji powiatowych w portalu społecznościowym Facebook opublikowano łącznie **47** postów, wyświetlonych **10059** razy, które dotyczyły profilaktyki uzależnień,

Na terenie województwa opolskiego realizowany był także program edukacyjny „**ARS, czyli jak dbać o miłość?**”. Wszystkie działania z nim związane podejmowane były przez pracowników pionu Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej.

XIII. Działalność laboratoryjna

Badania laboratoryjne stanowią ważny element zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego kraju, głównie w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Na terenie województwa opolskiego badania laboratoryjne wykonywane są w ramach zintegrowanego systemu badań i pomiarów w trzech laboratoriach, wchodzących w skład Działu Laboratoryjnego WSSE w Opolu:

- Oddział Laboratoryjny w Opolu,
- Oddział Laboratoryjny w Kędzierzynie-Koźlu,
- Oddział Laboratoryjny w Kluczborku.

Wszystkie laboratoria Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu mają wdrożony i ciągle doskonalony system zarządzania, zgodny z wymaganiami normy PN-EN ISO 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”, który od 2004 roku jest potwierdzony Certyfikatem Akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji (PCA) Nr AB 519. Akredytacja Laboratorium dowodzi o wiarygodności wyników badań, zapewnia rzetelne wykonywanie analiz oraz świadczy o wysokiej jakości usług i kompetencji personelu.

Laboratoria WSSE w Opolu w swojej działalności, stosują metody badawcze opublikowane w normach krajowych i międzynarodowych, wydawnictwach metodycznych Instytutów Naukowo-Badawczych oraz własne udokumentowane procedury badawcze.

W 2024 r. Laboratoria WSSE w Opolu potwierdziły swoje kompetencje w zakresie wykonywanych badań poprzez udział w corocznej ocenie Laboratorium przez Polskie Centrum Akredytacji oraz uczestnicząc w 31 programach badań biegłości oraz w 2 porównaniach międzylaboratoryjnych, organizowanych na szczeblu krajowym i międzynarodowym.

Dział Laboratoryjny WSSE w Opolu, oprócz stałego zakresu akredytacji posiada również elastyczny zakres badań, obejmujący badania pozostałości pestycydów, zanieczyszczeń mikrobiologicznych, barwników, mykotoksyn i metali w żywności, badania stężenia pestycydów w wodzie oraz analizę sensoryczną produktów żywnościowych. Posiadanie elastycznego zakresu badań pozwala na szybsze reagowanie na potrzeby klientów, wdrażanie do swojego zakresu akredytacji dodatkowych metod i procedur badawczych, nowych matryc czy zmianę zakresu badawczego.

W 2024 roku laboratorium wprowadziło i uzyskało akredytację PCA dla nowych metod:

- metoda wysokosprawnej chromatografii cieczowej (LC MS/MS) – oznaczanie zawartości mykotoksyn: toksyny T-2, HT-2 w żywności,
- metoda spektrometrii mas z plazmą wzbudzoną indukcyjnie (ICP-MS) – oznaczanie zawartości metali: ołowiu, kadmu w żywności.

Badania epidemiologiczne

Laboratoria Badań Klinicznych w Oddziale Laboratoryjnym w Opolu i w Kluczborku zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi wykonują badania bakteriologiczne, głównie w kierunku nosicielstwa pałeczek *Salmonella* i *Shigella* oraz wykrywania innych patogenów bakteryjnych, powodujących zakażenia układu pokarmowego. Oprócz badań bakteriologicznych, wykonywane są również badania parazytologiczne.

Laboratorium Badań Klinicznych w Opolu jako jedyne laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej w woj. opolskim wykonuje badania wirusologiczne i serologiczne.

Pracownia Wirusologii w 2024 roku podobnie jak w latach poprzednich brała udział w krajowym programie SENTINEL – *zintegrowany system nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego nad grypą* dla województwa opolskiego, którego założeniem jest monitorowanie wirusów grypy typu A i B, a także wirusów grypopodobnych: Sars-CoV-2 i RSV. W ramach tego programu, metodami biologii molekularnej przebadano **235** próbek wymazów z gardła i nosa pacjentów z podejrzeniem grypy.

W Laboratoriach WSSE w Opolu w ramach nadzoru epidemiologicznego w 2024 roku wykonano **10247** badań oraz **10955** oznaczeń.

Badania żywności

Badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu wykonywane są we wszystkich laboratoriach Działu Laboratoryjnego WSSE w Opolu, zgodnie z „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej”, zatwierdzonym przez Głównego Inspektora Sanitarnego. Badania mają na celu prowadzenie ciągłej kontroli jakości zdrowotnej żywności i są wykonywane nie tylko na potrzeby województwa opolskiego, ale również dla innych województw.

Laboratoria Badań Żywności wykonują również badania próbek żywności pobranych w związku z interwencjami konsumentów oraz próbek pobieranych w wyniku podejrzenia wystąpienia zatrucia pokarmowego. W ramach ogólnokrajowego planu urzędowej kontroli i monitoringu w 2024 roku wykonywane badania żywności obejmowały:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne,
- pozostałości pestycydów,
- mykotoksyny,
- substancje dodatkowe,
- parametry czystości substancji dodatkowych,
- kofeinę,
- metale ciężkie,
- składniki mineralne,
- azotyny i azotany,
- parametry jęłczenia tłuszczu,
- jod w soli kuchennej,
- skażenia promieniotwórczym cezem,
- analizę sensoryczną,
- ocenę znakowania.

Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu, jako jedno z sześciu laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Polsce, wykonuje oznaczanie pozostałości pestycydów w żywności. W ramach tych badań w 2024 roku przebadano **744** próbki żywności, w których wykonano **238065** oznaczeń. Próbkę do badań pobierane były przez Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne województwa opolskiego oraz przez Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne z pozostałych województw.

W 2024 roku w Dziale Laboratoryjnym WSSE w Opolu w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności wykonano **5528** badań oraz **249848** oznaczeń, w tym 240593 oznaczenia chemiczne, 232 oznaczenia fizyczne i 9023 oznaczenia mikrobiologiczne.

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu podobnie jak w latach ubiegłych, również w 2024 roku, prowadzone było bezpłatne poradnictwo grzybowe dla zainteresowanych mieszkańców naszego regionu. Pracownicy posiadający uprawnienia grzyboznawców, prowadzili konsultacje w zakresie gatunkowej oceny przydatności do spożycia zebranych surowych grzybów leśnych. Udzielono **91** porad dla indywidualnych grzybiarzy.

Badania wody

Laboratoria Badań Wody WSSE w Opolu w oparciu o aktualne akty prawne wykonując badania, prowadzą stałą kontrolę jakości:

- wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- wody powierzchniowej wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia,
- wody pochodzącej z kąpielisk i miejsc przeznaczonych do kąpieli,
- wody z basenów kąpielowych (baseny letnie i kryte pływalnie),
- wody konfekcjonowanej badanej w ramach urzędowej kontroli żywności,
- wody ciepłej użytkowej w kierunku oznaczania bakterii *Legionella* w obiektach użyteczności publicznej.

Laboratoria wykonują badania wody w pełnym zakresie, obejmującym oznaczenia mikrobiologiczne i fizykochemiczne w ramach nadzoru sanitarnego oraz dla klienta zewnętrznego. Celem tych badań jest ograniczenie ryzyka zdrowotnego związanego ze spożyciem lub kontaktem z zanieczyszczoną wodą oraz zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańcom województwa opolskiego.

Badania mikrobiologiczne wody obejmują analizę próbek w kierunku wykrycia obecności bakterii wskaźnikowych, świadczących o zanieczyszczeniu mikrobiologicznym wody, np. bakterii grupy coli, *Escherichia coli*, Enterokoki (paciorkowce kałowe). Celem tych badań jest ograniczenie ryzyka zdrowotnego dla ludzi.

Badania fizykochemiczne wody opierają się o wykorzystywane m.in. metod konduktometrycznych, potencjometrycznych, spektrofotometrycznych i chromatograficznych. Oznaczanie stężeń niektórych parametrów chemicznych w wodzie np. benzenu, fenolu, pestycydów, chlorowcopochodnych metanu, etanu, etenu, wymagających zastosowania specjalistycznych technik instrumentalnych z wykorzystaniem chromatografu GC ECD, GC FID (P&T) czy oznaczanie sumy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) i benzo(a)pirenu przy użyciu chromatografii HPLC-FLD były wykonywane tylko w Oddziale Laboratoryjnym w Opolu.

Laboratoria Badań Wody WSSE w Opolu w ramach nadzoru w 2024 roku wykonały **7102** badania oraz **27285** oznaczeń, w tym 15344 oznaczenia fizykochemiczne i 11941 oznaczeń mikrobiologicznych.

Badania i pomiary w środowisku pracy

Badania czynników szkodliwych pochodzenia chemicznego, fizycznego i biologicznego, które stanowią istotny element profilaktyki chorób zawodowych oraz przyczyniają się do poprawy stanu sanitarnego zakładów pracy, na terenie województwa opolskiego wykonywane są przez Laboratorium Badań Środowiska Pracy w Oddziale Laboratoryjnym w Opolu.

Laboratorium prowadzi pomiary i badania na stanowiskach pracy, w celu oznaczanie stężenia i natężenia czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia ludzi. Badania wykonywane są w ramach nadzoru sanitarnego oraz dla klienta zewnętrznego i obejmują:

- pobieranie próbek do oceny narażenia zawodowego na czynniki chemiczne i pyły przemysłowe,
- badania chemicznego zanieczyszczenia powietrza na stanowiskach pracy,
- badania pyłowych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badania czynników biologicznych w środowisku pracy,
- pomiary hałasu na stanowiskach pracy,
- pomiary drgań mechanicznych o ogólnym działaniu na organizm człowieka,
- pomiary drgań mechanicznych o miejscowym działaniu na organizm człowieka przez kończyny górne,
- ocenę mikroklimatu zimnego, umiarkowanego i gorącego,
- pomiary oświetlenia elektrycznego miejsc pracy.

Laboratorium Badań Środowiska Pracy w ramach badań nadzorowych w 2024 roku, przeprowadziło badanie **469 próbek** narażenia pracowników na czynniki szkodliwe i uciążliwe w miejscu pracy, w których wykonano 7 oznaczeń chemicznych i 519 oznaczeń fizycznych.

Badania skażeń promieniotwórczych

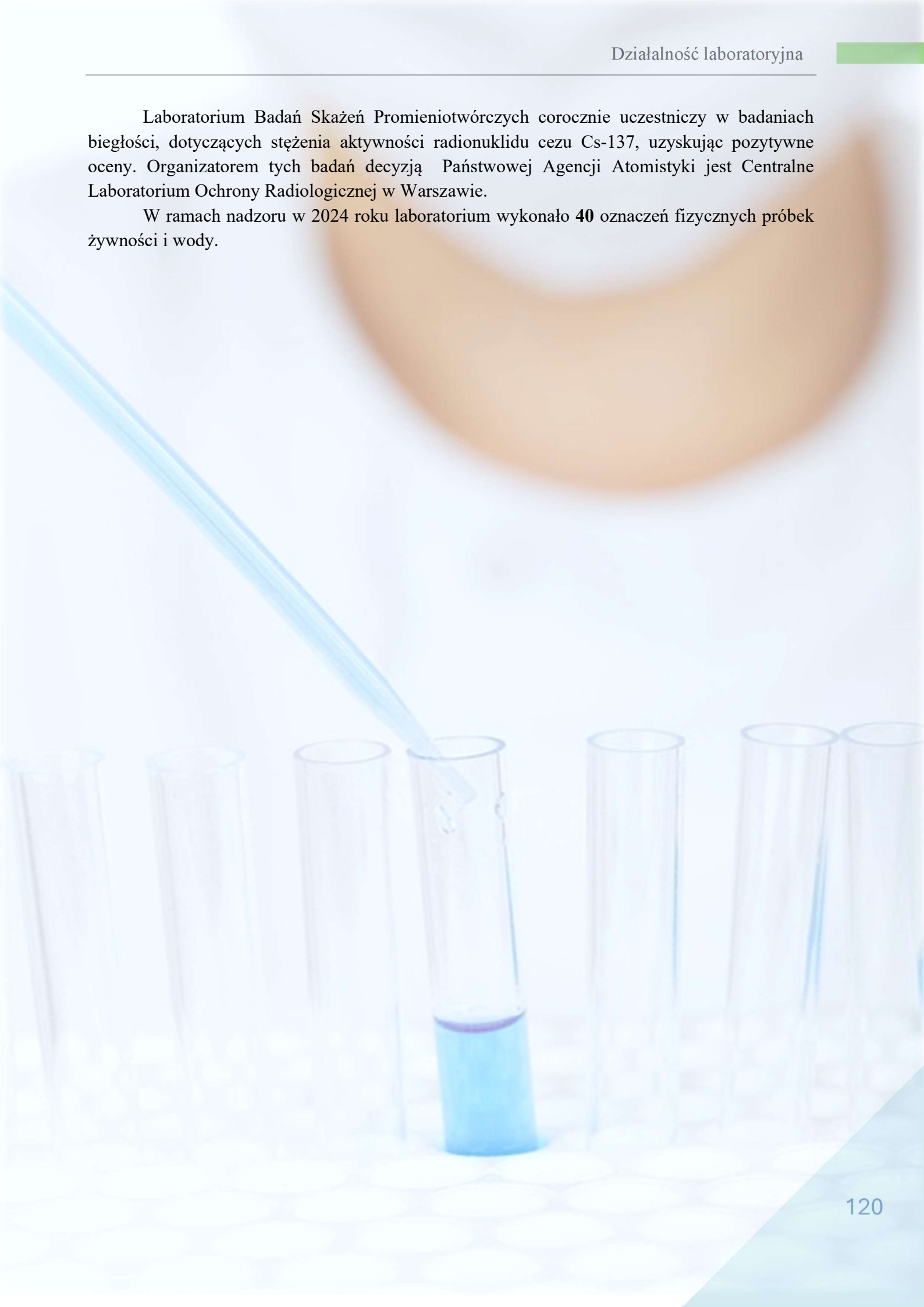
Badaniem skażeń promieniotwórczych wody i żywności na terenie woj. opolskiego zajmuje się Laboratorium Badań Skażeń Promieniotwórczych w Oddziale Laboratoryjnym w Opolu. Laboratorium działa w ramach zadań placówki podstawowej, prowadzącej pomiary skażeń promieniotwórczych i wykonuje oznaczanie stężenia aktywności radionuklidu cezu Cs-137 metodą spektrometrii promieniowania gamma, w następujących produktach:

- próbkach środowiskowych (wodzie powierzchniowej oraz wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi),
- próbkach spożywczych (żywność),
- produktach rolnych (pasze).

W laboratorium wykonywane jest również oznaczanie stężenia aktywności radionuklidu potasu K-40 metodą spektrometrii gamma w żywności i w wodzie.

Laboratorium Badań Skażeń Promieniotwórczych corocznie uczestniczy w badaniach biegłości, dotyczących stężenia aktywności radionuklidu cezu Cs-137, uzyskując pozytywne oceny. Organizatorem tych badań decyzją Państwowej Agencji Atomistyki jest Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej w Warszawie.

W ramach nadzoru w 2024 roku laboratorium wykonało **40** oznaczeń fizycznych próbek żywności i wody.

XIV. Podsumowanie

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych

1. Choroby zakaźne są istotnym problemem zdrowia publicznego, stąd zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych jest jednym z podstawowych zadań realizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Szczegółowo monitorowana była sytuacja epidemiologiczna wybranych jednostek chorobowych związanych z powodzią. Zgłoszone zachorowania podczas powodzi nie miały charakteru epidemii. Sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych w województwie opolskim w 2024 r. należy uznać za dobrą.
2. POZ w dalszym ciągu powinny pobierać materiał kliniczny od pacjentów zakażonych lub z podejrzeniem zakażenia, do badań RT - PCR w kierunku wirusów SARS-CoV-2 i grypy. Tak pozyskany materiał jest niezbędny do prowadzenia molekularnego nadzoru nad wirusami, poznania cech krążących w populacji wirusów i opracowania składu szczepionek.
3. Ogniska epidemiczne zakażeń szpitalnych stanowią istotny problem w działalności leczniczej i wymagają systematycznego monitorowania sytuacji epidemiologicznej. Kontrola i zapobieganie zakażeniom szpitalnym oraz skuteczne reagowanie na nie stanowi istotne wyzwanie dla każdego podmiotu leczniczego.
4. Priorytetami w zakresie szczepień ochronnych w najbliższych latach będzie sukcesywne wprowadzanie do Programu Szczepień Ochronnych szczepień obowiązkowych p/meningokokom dla dzieci i młodzieży, p/ospie wietrznej wszystkim dzieciom do lat 3 oraz szczepionek wysokoskojarzonych u dzieci do lat 2.
5. W dalszym ciągu należy podejmować działania, mające na celu uzyskanie większego odsetka zaszczepienia dzieci i młodzieży we wszystkich rocznikach podlegających szczepieniom w danym roku w województwie opolskim.

Monitoring jakości wody przeznaczonej do spożycia, basenów i kąpielisk

1. W 2024 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, nadal nie wszyscy mieszkańcy województwa opolskiego mogli korzystać z wody spełniającej wymagania sanitarne. Wodę o nieodpowiedniej jakości produkowało 9 wodociągów, czyli 4,5% skontrolowanych. Wodociągi produkujące wodę o nieodpowiedniej jakości zaopatrywały ok. 18,96 tys., czyli 2% mieszkańców województwa opolskiego (w 2023 r. – 0,7%).
2. W porównaniu z rokiem ubiegłym zwiększył się odsetek wodociągów dostarczających wodę o nieodpowiedniej jakości o 2,1% oraz odsetek mieszkańców województwa opolskiego korzystających z wody o nieodpowiedniej jakości o 1,3%. Jakość wody była kwestionowana, głównie ze względu na parametry fizykochemiczne, takie jak żelazo, mangan, fluorki i azotany.
3. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego wydały 28 decyzji nakazujących poprawę jakości wody, 23 decyzje stwierdzające brak przydatności wody, 4 decyzje nakazujące poprawę stanu sanitarno-technicznego urządzeń wodociągowych, 111 decyzji finansowych, 9 decyzji prolongujących, 4 upomnienia, 1 postanowienie o nałożeniu grzywny oraz 2 mandaty (750 zł).

4. W sezonie letnim w 2024 roku, na terenie województwa opolskiego zorganizowano 14 kąpielisk (w 2023 r. – 15) oraz 2 miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli (w 2023 r. – 1). W trakcie sezonu kąpieliskowego na trzech kąpieliskach obowiązywał zakaz kąpieli, tj. na kąpielisku Zalew w Kluczborku, „Przystań Wodna” w Nowych Siołkowicach oraz Kąpielisku Jeziora Nyskiego na terenie Ośrodka Wypoczynkowego „Akwa Marina” w Skorochowie. W pozostałych kąpieliskach oraz miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli, jakość wody spełniała wymagania sanitarne.
5. Po sezonie kąpielowym, nastąpiło pogorszenie jakości wody w kąpielisku Zalew Kluczbork, w którym w poprzednim sezonie jakość wody klasyfikowana była jako dostateczna. Obecnie jakość wody sklasyfikowano jako niedostateczną.
6. Głównym problemem na pływalniach, utrzymującym się od kilku lat, jest zachowanie odpowiednich wartości parametrów fizykochemicznych wody. Przekroczenia te nie stanowią bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia, wskazują jednak na potrzebę wyregulowania procesów uzdatniania wody. Nadal zdarzają się zarządcy, którzy prowadzą ocenę jakości wody w sposób niewystarczający tj. nie prowadzą dokumentacji z bieżącej obserwacji jakości wody w nieckach basenowych, nie prowadzą zapisów wyników z dokonywanych pomiarów jakości wody, nie informują inspektora sanitarnego o przekroczeniach parametrów oraz o planowanych działaniach naprawczych.

Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej

1. W 2024 r. skontrolowano 1264 obiekty użyteczności publicznej (w 2023 r. – 1358), tj. 34,6 % obiektów ujętych w ewidencji. Stan sanitarny kwestionowano w 21 obiektach (w 2023 r. – 26), co stanowi 1,7% (w 2023 r. – 1,9 %) ogółu skontrolowanych.
2. Najliczniejszą grupą obiektów w 2024 r., jak co roku, stanowią obiekty z branży beauty. Grupa ta też charakteryzuje się dużą zmiennością w ewidencji – wiele zakładów rozpoczyna działalność, ale wiele też się zamyka. Zauważalna jest tendencja poprawy warunków sanitarnych i estetycznych pomieszczeń oraz wzrost świadomości zagrożeń zdrowotnych podczas przeprowadzania zabiegów fryzjerskich i kosmetycznych, tatuażu i odnowy biologicznej. Obiekty coraz częściej wyposażone są w urządzenia do sterylizacji narzędzi wielokrotnego użytku, tam gdzie wykonywane są zabiegi z naruszeniem ciągłości tkanki. Skutkuje to wzrostem jakości prowadzonych usług pod kątem bezpieczeństwa zdrowotnego klientów i personelu.
3. W 2024 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego, podczas prowadzonych kontroli sanitarnych obiektów branży beauty, prowadziły kampanię działań edukacyjno – informacyjnych głównie w zakresie:
 - właściwej dezynfekcji narzędzi i powierzchni użytkowych,
 - prowadzenia kontroli biologicznej i chemicznej procesu sterylizacji narzędzi,
 - właściwej gospodarki odpadami niebezpiecznymi o charakterze medycznym,
 - przenoszenia zakażeń bakteriami chorobotwórczymi, grzybicami skóry oraz wirusami krwiopochodnymi (HBV, HCV, HIV),
 - ochrony zdrowia przed szkodliwym działaniem promieniowania UV wydzielanego przez urządzenia wykorzystywane w solarium.

Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

1. Na podstawie przeprowadzonych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego kontroli stwierdzono poprawę stanu sanitarno - higienicznego oraz technicznego podmiotów leczniczych, w związku z przeprowadzanymi remontami i modernizacjami oraz z wprowadzaniem nowoczesnego sprzętu i urządzeń zapewniających wysoki standard świadczonych usług.
2. W 2024 r. w podmiotach leczniczych przeprowadzono 832 kontrole dotyczące gospodarowania odpadami medycznymi, szczególnie w zakresie zastosowania selektywnej zbiórki odpadów w miejscu ich wytwarzania. Nieprawidłowości stwierdzono w 6 podmiotach leczniczych, tj. 0,7 % skontrolowanych placówek w tym zakresie (ambulatoryjne świadczenia zdrowotne – 4 obiekty, praktyka zawodowa – 2 obiekty). Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego prowadziły postępowanie administracyjne, mające na celu wyegzekwowanie poprawy stanu w tym zakresie.
3. W skontrolowanych podmiotach leczniczych zastrzeżenia co do sposobu postępowania oraz przechowywania bielizny odnotowano w 3 podmiotach leczniczych (1-szpital, 1 – ambulatoryjne świadczenia zdrowotne, 1 – praktyka zawodowa).
4. W 2024 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego podczas prowadzonych kontroli sanitarnych podmiotów leczniczych prowadziły kampanię działań edukacyjno – informacyjnych głównie w zakresie:
 - wymagań wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w aspekcie badań wody ciepłej w zakresie parametru *Legionella sp.* w podmiotach wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne,
 - zasad właściwej klasyfikacji odpadów medycznych, warunków wstępnego magazynowania oraz sposobu prawidłowego postępowania w obszarze odpadów medycznych,
 - właściwego postępowania z bielizną czystą i brudną,
 - bezpieczeństwa zdrowotnego związanego z odpowiednio zaprojektowaną i utrzymaną wentylacją w podmiotach leczniczych sprawujących całodobową opiekę.

Stan sanitarny środowiska pracy

1. Notuje się systematyczny wzrost liczby zakładów obejmowanych nadzorem pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. opolskiego. Powstają nowe zakłady pracy. W 2023 r. nadzorem objęto 2714 zakładów pracy, a w 2024 r. liczba ta zwiększyła się o 53 zakłady (2767 zakładów). Kontrole docierają systematycznie do zakładów, które nie były jeszcze objęte nadzorem, ponieważ nie ma obowiązku zgłaszania rozpoczęcia działalności do organów PIS.
2. Równoległe z działaniami kontrolnymi pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzili działania oświatowe, wykorzystując przy tym materiały edukacyjne. Obserwuje się często niezrozumienie obowiązujących przepisów przez służby BHP nadzorowanych

zakładów (zwłaszcza w dziedzinie narażenia pracowników na czynniki rakotwórcze/mutagenne, stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin), stosowanie nieaktualnych przepisów, nienadążanie za zmianą przepisów, brak świadomości o nowym podejściu prawnym.

3. Najczęściej stwierdzanym uchybieniem w zakładach stosujących chemikalia w działalności zawodowej było nieprawidłowe oznakowanie stwarzających zagrożenie substancji i mieszanin chemicznych. Problemem dla pracodawców jest sporządzenie prawidłowych instrukcji stanowiskowych, uwzględniających dane zawarte w kartach charakterystyki stosowanych chemikaliów. Nadal wielu pracodawców stosuje chemikalia bez lub z nieaktualną kartą charakterystyki, co skutkuje m.in. brakiem wdrażania zalecanych w nich środków kontroli ryzyka. Pomimo wzrostu wiedzy i świadomości pracodawców w tym zakresie, nadal obszar ten wymaga prowadzenia stałych działań oświatowych przez organy PIS w nadzorowanych zakładach.

Stan sanitarny szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych

1. Stan sanitarno-higieniczny nadzorowanych placówek nauczania i wychowania ulega polepszeniu. Wyposażenie szkół, warunki nauczania i pobytu w placówkach stale się poprawia, między innymi dzięki bieżącemu nadzorowi sanitarnemu, projektom i programom, także tym edukacyjnym, co wpływa na ogólne zdrowie i bezpieczeństwo uczniów.
2. Pracownicy pionu Higieny Dzieci i Młodzieży aktywnie realizowali zadania wynikające z zakresu kompetencji. Uwagę skupiano na utrzymywaniu placówek nauczania i wychowania w prawidłowym stanie sanitarnym, stwarzaniu warunków zgodnych z obowiązującymi przepisami prawnymi oraz szeroko pojętej profilaktyce w środowisku dzieci i młodzieży.

Stan sanitarny obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku

1. Realizacja statutowych zadań w zakresie bezpieczeństwa żywności przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego w 2024 roku odbywała się zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz przepisami prawa żywnościowego. Liczba zakładów wdrażających system HACCP oraz przestrzegających zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP) i produkcyjnej (GMP) pozostała na podobnym poziomie w porównaniu do lat ubiegłych.
2. Z analizy rocznych sprawozdań z kontroli przeprowadzonych w nadzorowanych zakładach wynika, że stan sanitarny zakładów produkcyjnych i obrotu żywnością w województwie opolskim jest zróżnicowany. Wynika to głównie z różnorodności podmiotów funkcjonujących na rynku spożywczym, obejmujących zakłady produkcyjne, usługowe, handlowe, transportowe oraz obiekty żywienia zbiorowego i użyteczności publicznej, takie jak szpitale, żłobki, przedszkola, szkoły czy domy opieki. Różnią się one skalą i etapem prowadzonej działalności, wielkością infrastrukturalną oraz liczbą zatrudnionych pracowników. W województwie funkcjonują zarówno nowoczesne obiekty, jak i starsze, zwłaszcza w miastach o zwartej zabudowie, a także placówki o małej skali (np. sklepy na terenach wiejskich) oraz duże jednostki handlowe, takie jak hipermarkety i centra dystrybucyjne.

3. W ostatnich latach zaobserwowano wzrost liczby obiektów nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa opolskiego, co wiązało się również ze zwiększoną liczbą wykrywanych nieprawidłowości oraz podejmowanych działań kontrolnych. Efektem tego był wzrost liczby wydanych decyzji administracyjnych, nałożonych mandatów oraz prowadzonych postępowań. Bieżący nadzór sanitarny pozwala skutecznie eliminować zagrożenia zdrowotne dla społeczeństwa. Wzrost świadomości przedsiębiorców w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa żywności potwierdza rosnąca liczba wniosków o wpis i zatwierdzenie działalności składanych do PPIS woj. opolskiego.
4. Współpraca przedsiębiorców sektora spożywczego z Państwową Inspekcją Sanitarną odgrywa kluczową rolę w poprawie warunków sanitarnych i podnoszeniu jakości zdrowotnej żywności. Na terenie województwa opolskiego systemy RASFF i AAC funkcjonują zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, umożliwiając skuteczną wymianę informacji o produktach spożywczych, paszach i materiałach do kontaktu z żywnością, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi, zwierząt lub środowiska. Istotnym elementem zapewnienia bezpieczeństwa żywności będzie realizacja: „Planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej”.
5. Oprócz bieżącego nadzoru, na terenie województwa prowadzone są także kontrole tematyczne koordynowane przez Główny Inspektorat Sanitarny, obejmujące m.in. znakowanie i przechowywanie wód mineralnych, kontrolę żywności pochodzenia ukraińskiego, ocenę bezpieczeństwa żywienia na trasach turystycznych oraz podczas wypoczynku letniego. Dodatkowo realizowane są działania edukacyjne, promocyjne i informacyjne, dotyczące m.in. bezpieczeństwa żywności, suplementów diety oraz zasad prawidłowego żywienia.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa opolskiego oraz rzeczoznawców do spraw sanitarnohigienicznych zamieszkałych na terenie województwa opolskiego, związana z procesem inwestycyjnym (projektowanie i realizacja budynków, obiektów budowlanych i budowli) pozwalała na dotrzymanie właściwych standardów technicznych w zakresie warunków zdrowotnych i higieny środowiska. Również w procesie planowania przestrzennego województwa i gmin, opracowywania programów i polityk korzystania ze środowiska zapewniała dochowanie odpowiednich warunków jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia.

Działalność w zakresie promocji zdrowia

1. W roku szkolnym 2023/2024 kontynuowana była realizacja **8 programów** edukacji zdrowotnej koordynowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną, adresowanych do dzieci i młodzieży na wszystkich poziomach nauczania. Placówki oświatowe zadeklarowały chęć współpracy w kolejnych latach.
2. W odpowiedzi na sytuację zdrowotną i zgłaszane potrzeby mieszkańców pracownicy stacji sanitarno-epidemiologicznych inicjowali przedsięwzięcia profilaktyczne skierowane do wybranych grup odbiorców, np. edukacja w zakresie higieny osobistej prowadzona w przedszkolach, profilaktyki uzależnień w szkołach średnich, promowanie szczepień

ochronnych wśród dzieci, rodziców, kobiet w ciąży i osób dorosłych, profilaktyka chorób nowotworowych wśród pracowników zakładów pracy, czy promocja zdrowego stylu życia w grupie seniorów.

3. Aktywnie uczestniczono w pracach Wojewódzkiego Zespołu Wspierającego Przedszkola i Szkoły Promujące Zdrowie oraz Wojewódzkiego Zespołu ds. realizacji Krajowego Programu Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV.
4. Działalność z zakresu promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej prowadzona przez stacje sanitarno-epidemiologiczne jest bardzo dobrze oceniana przez współpracujące jednostki administracji rządowej i samorządowej na szczeblu powiatowym oraz wojewódzkim.
5. Liczba osób uczestniczących w interwencjach programowych i nieprogramowych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki chorób w roku 2024, tj. liczba osób objętych edukacją bezpośrednią – 109 tysięcy.

Higiena radiacyjna

1. W 2024 r., podobnie jak w latach ubiegłych, nastąpił wzrost liczby podmiotów posiadających zezwolenie OPWIS na stosowanie medycznych aparatów rentgenowskich, jak również wzrost liczby użytkowanych aparatów rtg.
2. W 2024 r. podczas kontroli w jednostkach stosujących źródła promieniowania jonizującego stwierdzono, że kontrolowane jednostki przestrzegają określonych prawem wymagań, tj. wykonują testy podstawowe i specjalistyczne z odpowiednią częstotliwością.
3. Podczas kontroli przeprowadzonych w 2024 roku stwierdzono poprawę w stanie wiedzy użytkowników źródeł pól elektromagnetycznych o zagrożeniach dla zdrowia stwarzanych przez te urządzenia oraz konieczności wykonywania pomiarów pól w otoczeniu i na stanowiskach pracy, również w przypadku urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne niskich częstotliwości.

Nadzór nad środkami zastępczymi

1. W 2024 r. nie odnotowano wprowadzania do obrotu ani wytwarzania środków zastępczych na terenie województwa opolskiego.
2. W minionym roku przeprowadzono 25 kontroli sprawdzających czy w ogólnodostępnych punktach sprzedaży na terenie województwa opolskiego oferowano produkty zawierające w składzie kwas ibotenowy i muscymol w postaci grzyba muchomora czerwonego *Amanita muscaria* (lub innych zawierających te substancje). W wyniku podjętych czynności kontrolnych nie stwierdzono naruszenia przepisów prawnych.
3. W 2024 r. liczba zgłoszonych zatruc i podejrzeń zatruc środkami zastępczymi na terenie województwa opolskiego zmniejszyła się w porównaniu do roku poprzedniego.

Działalność laboratoryjna

1. Laboratoria Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu, wychodząc naprzeciw zadaniom realizowanym przez Państwową Inspekcję Sanitarną, sukcesywnie

aktualizują zakres akredytowanych badań. Dostosowują metody badań do wymagań aktualnych rozporządzeń i norm oraz panującej sytuacji epidemiologicznej w kraju, a także rozszerzają zakres wykonywanych badań i pomiarów o nowe techniki badawcze.

2. Laboratoria ciągle potwierdzają wysoką jakość wykonywanych badań, uczestnicząc w wielu krajowych i międzynarodowych badaniach biegłości. Wszystkie badania biegłości, w których uczestniczyły laboratoria, zakończyły się uzyskaniem pozytywnej oceny, która świadczy o wysokich kompetencjach technicznych oraz potwierdza zarówno słuszność wyboru właściwej metody badawczej, jak i wiedzę i umiejętności personelu wykonującego badania. Pozytywne wyniki, otrzymane w badaniach biegłości, zapewniają odpowiednią jakość świadczonych usług oraz wiarygodność wydawanych wyników badań.